

ชื่อเรื่องวิจัย การใช้สถิติที่ประเด็นหญิงชายในการวางแผน
พัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล
(อบต.)

The Use of Gender Statistics for Local
Development Planning by Subdistrict
Administration Organization

ที่ปรึกษา รศ.ดร.ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ
ผศ.บรรเจิด พฤตภักดิ์
นายสมเกียรติ ศิริวัฒนโชค

ผู้วิจัย อาจารย์กัญญา นิตีเรืองจรัส
ผศ.ดร.เพ็ญพักตร์ ทองแท้
ผศ.อภิญา วงศ์กิตติการ
ผศ.มานพ จิตต์ญา
ผศ.ดลมนรรัตน์ บากา

๐๕๑

แหล่งทุน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : ทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
งบประมาณแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2541

๓๓.๕

Order Key..... 26727
BIB Key..... 171817

เลขหมู่ JS7402.A2 764 2542
เลขทะเบียน
= 7 / ก.พ. 2543

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประเด็นปัญหาหญิงชายในระดับตำบล 2) ข้อมูลระดับย่อยที่มีอยู่แล้วและที่ควรมีในฐานะข้อมูลสำหรับการวางแผนของ อบต. 3) สถานภาพการใช้ข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายของ อบต. ผลการศึกษาพบว่า 1) ประเด็นปัญหาหญิงชายในระดับตำบล มีปัญหา 9 ประเด็น คือ ภาวะที่หญิงหรือชายต้องเลี้ยงดูลูกตามลำพัง การไม่นำความรู้จากการอบรมมาใช้ประโยชน์ การที่หญิงต้องทำงานทั้งภายในและภายนอกบ้าน ทำให้ขาดโอกาสพัฒนาตนเอง ภาวะที่สามีจำยอมอนุญาตให้ภรรยาไปทำงานนอกบ้านเพราะภาวะเศรษฐกิจ การที่ทั้งพ่อและแม่ต้องทำงานนอกบ้าน ทำให้เกิดปัญหาการเลี้ยงดูลูก การที่ลูกจ้างในธุรกิจขนาดเล็กไม่ได้รับการคุ้มครองแรงงานและสวัสดิการ ปัญหาการว่างงานของคนในชุมชน การไม่ยอมรับความเป็นผู้นำของหญิง และการที่หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย 2) ข้อมูลระดับหมู่บ้านจาก จปฐ. กชช.2 ค. และการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน จะครอบคลุมทุกด้าน แต่นำมาใช้ประเด็นหญิงชายไม่ได้ เพราะไม่มีข้อมูลจำแนกตามเพศ ส่วนข้อมูลจากแหล่งอื่นที่จัดเก็บอยู่แล้วตามปกติ นำมาจำแนกเพศและชี้ให้เห็นประเด็นความแตกต่างของหญิงชายได้ แต่ไม่สามารถรายงานผลในระดับหมู่บ้านได้ เพราะใช้ขนาดตัวอย่างไม่มากพอ 3) มีการใช้ข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาของ อบต. น้อยมาก เพราะไม่มีข้อมูลจำแนกเพศ รวมทั้งผู้ใช้และผู้ผลิตข้อมูลขาดความตระหนักถึงบทบาทหญิงชาย

b50 ๗ ๑๐ วัตถุประสงค์การบริหารส่วนตำบล /X วิจัย
 b50 ๗ ๑๐ การพัฒนาชุมชน /X วิจัย
 b50 ๔ ๑๐ ลธ.๑

ABSTRACT

The objectives were to study 1) gender issues at the subdistrict level, 2) existing data and those which should be included in the database for planning in Subdistrict Administration Organization (SAO), 3) the use of statistical data in reflecting gender issues by the SAO. It was found that 1) nine gender issues at the subdistrict level were: burden of a single parent raising his/her child/children, utilizing knowledge gained from the training; a situation where women had to do both house chores and a job outside their home to earn income which deprived them of a chance for self-development; the situation where husbands had to allow their wives to go out to work because of the economic condition; a situation where both parents had to go out to work which caused problems in bringing up their children; the situation where employees in small businesses did not receive labour and welfare protection; the problem of unemployment in the community; the situation where female leadership was not accepted; and the situation where few females took part in politics. 2) the data at the village level from the household Basic Minimum Needs data and KCC.2 Kh (Basic data at village level), and those obtained from the surveys covered all aspects but could not be used to identify gender issues because they were not segregated by sex while the existing data collected regularly from other sources were classified by sex and could be used to reflect gender issues but could not be cross tabulated at the village level due to inadequate sample size, and 3) gender statistic were rarely used by SAO planners because of the lack of gender statistics and gender awareness.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	i
ABSTRACT	ii
กิตติกรรมประกาศ	iii
บทที่ 1 บทนำ	
● ความสำคัญของปัญหา	1
● วัตถุประสงค์	3
บทที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
● แนวคิดและความสำคัญของสถิติชี้ประเด็นหญิงชาย	5
● แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	8
● แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัดผลการพัฒนา	8
● กรอบแนวคิดของการวิจัย	9
● ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหญิงชาย	11
— ด้านครอบครัว	11
— ด้านการศึกษาและฝึกอบรม	13
— ด้านสุขภาพ	14
— ด้านเศรษฐกิจ	15
— ด้านการมีส่วนร่วม	22
— ด้านอาชญากรรม	26
— สถิติชี้ประเด็นหญิงชาย	29

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 31
- เครื่องมือการวิจัย 33
- การเก็บรวบรวมข้อมูล 34
- การวิเคราะห์ข้อมูล 35
- นิยามศัพท์ 36

บทที่ 4 ผลการวิจัย

- ตอนที่ 1 : ประเด็นปัญหาหญิงชายด้านต่าง ๆ ในชุมชน 40
1. ด้านครอบครัว 39
 2. ด้านการศึกษา 53
 3. ด้านสุขภาพ 59
 4. ด้านเศรษฐกิจ 67
 5. ด้านการมีส่วนร่วม 88
 6. ด้านอาชญากรรมและความรุนแรง 97
- ตอนที่ 2 : การใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนา
ท้องถิ่นของ อบต. 108
1. ชนิดและแหล่งข้อมูลระดับย่อย 108
 2. สถิติชี้ประเด็นหญิงชายสำหรับการวางแผน
พัฒนาของ อบต. 127
 3. การวางแผนและการใช้ข้อมูลในการวางแผน
พัฒนาท้องถิ่นของ อบต. 160

	หน้า
บทที่ 5 อภิปรายผล	
● ประเด็นปัญหาหญิงชาย	171
● การใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ของ อบต.	188
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ	195
● ประเด็นปัญหาหญิงชายในระดับตำบล	195
● ปัญหาข้อมูลระดับหมู่บ้าน	202
● สถานภาพการใช้ข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชาย ในการวางแผนของ อบต.	205
ภาคผนวก	
● ภาคผนวก 1 : แนวคำถามในการจัดทำ Focus Group เกี่ยวกับประเด็นหญิงชาย	208
● ภาคผนวก 2 : แบบสัมภาษณ์	210
บรรณานุกรม	196

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. จำนวนตัวอย่างจำแนกตามสถานที่และวิธีการเก็บข้อมูล	32
2. ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ระดับการพัฒนาหมู่บ้าน	114
3. รายการข้อมูลสถิติที่สำคัญในการการวางแผนพัฒนา ท้องถิ่นของ อบต.	141
4. ขั้นตอนการจัดทำแผนของ อบต.	161
5. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทั่วไป	163
6. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการใช้สถิติในการ วางแผนพัฒนา ของ อบต.	164
7. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีการใช้สถิติจำแนกเพศ	167

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

แนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้ปรับเปลี่ยน วิธีการจากการมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก มาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่ง หมายถึง การพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และของชาติ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 นับเป็นก้าวแรกของวิธีการจัดทำแผนโดยเปิดโอกาสให้คนไทยทุกกลุ่มอาชีพและทุกภูมิภาคของประเทศเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศตั้งแต่เริ่มจัดทำแผนแทนการกำหนดแผนจากภาคราชการแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น หนึ่งในยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนา คือ การปรับระบบการบริหารจัดการเพื่อให้มีการแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ปรับกระบวนการและกลไกในการบริหารจัดการงบประมาณและบุคคลให้มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวและสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยยึดหลักการประสานงานภายใต้ระบบการจัดการพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนงานควบคู่ไปกับการพัฒนา ติดตามและประเมินผลโดยการจัดทำเครื่องชี้วัดความสำเร็จของแผนในหลายมิติและหลายระดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ม.ป.ป.: 3)

จากนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงถูกพัฒนาขึ้นมาจากสภาตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่รับผิดชอบ

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นภายใต้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรายได้ของท้องถิ่น แต่ อบต. ยังคงประสบปัญหาในกระบวนการบริหารงานและการวางแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนแรก ๆ คือ การระบุปัญหา การเรียงลำดับปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และการวางแผนแก้ปัญหา (รวมตลอดไปถึงแผนพัฒนา) ในด้านต่าง ๆ แนวทางหนึ่งที่ใช้แก้ปัญหาเบื้องต้นก็คือการพัฒนาตัวบุคคล ซึ่งนับเป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานวางแผนให้มีศักยภาพและสร้างเครื่องมือมาใช้สำหรับกรวิเคราะห์ปัญหา ตลอดจนการวางแผน และประเมินผลแผนงานต่าง ๆ

ข้อมูลสถิติเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารและนักวางแผน แต่ตัวเลขระดับท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วยังถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการประเมินปัญหาและความต้องการเพื่อใช้ตัดสินใจได้น้อยและไม่เต็มที่ นอกจากนี้ข้อมูลที่มีอยู่ดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อการสะท้อนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนทั้งหญิงและชายในชุมชน ทั้งนี้เพราะข้อมูลดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในการประมวลและพัฒนาขึ้นมาให้เป็นสารสนเทศ (information) ที่มีคุณค่าต่อการตัดสินใจ และวางแผนพัฒนาให้คนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส เช่น ผู้หญิง และเด็ก ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมทั้งในฐานะที่เป็นผู้ร่วมกิจกรรมและผู้รับผลประโยชน์

ดังนั้นการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของข้อมูลสถิติและตัวบ่งชี้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหญิงและชาย (statistics and indicators on gender issues) และการนำสถิติดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้กับเจ้าหน้าที่ขององค์กรระดับท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะ อบต. มีศักยภาพเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ข้อมูลในระดับย่อย

เนื่องจากกระบวนการจัดทำข้อมูลสถิติและตัวบ่งชี้ในประเด็นปัญหาของหญิงชายด้านต่าง ๆ ของ อบต. นั้น เบื้องต้นจำเป็นต้องทราบในสอง

ประเด็นหลัก คือ หนึ่ง ต้องระบุประเด็นปัญหาหญิงชาย (gender issues) ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของชุมชนเพื่อเป็นฐานในการพิจารณาว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของหญิงและชายในชุมชนเป็นอย่างไร และข้อมูลสถิติหรือตัวบ่งชี้ใดที่สามารถใช้เป็นตัวสะท้อนความจริงให้ปรากฏ และสอง ต้องทราบสถานภาพการใช้ข้อมูลสถิติใน อบต. ว่า มีการใช้ข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายหรือไม่ ถ้าใช้มีปัญหาในการใช้ข้อมูลอย่างไร หรือถ้าไม่มีการใช้ข้อมูลสถิติต้องหาสาเหตุที่ไม่ใช่ ซึ่งการมีสถิติชี้ประเด็นหญิงชายที่สำคัญไว้ในฐานข้อมูลเพื่อการวางแผน และการทราบสถานภาพการใช้ข้อมูลของ อบต. ทำให้ทราบว่า อบต. มีเครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนหรือไม่ อย่างไร เพื่อจะได้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาของ อบต. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย:

1. ศึกษาประเด็นปัญหาหญิงชาย (gender issues) ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับตำบล เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นสถานภาพที่แท้จริงของหญิงและชาย
2. ศึกษาโครงสร้างการจัดเก็บและชนิดของข้อมูลระดับย่อยที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่ควรมีในฐานข้อมูลของ อบต. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนพัฒนาของ อบต.
3. ศึกษาสถานภาพการใช้ข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาของ อบต.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่บริหารของ อบต. อันจะช่วยให้การปฏิบัติงานของ อบต. เป็นไปอย่างมีระบบและสามารถแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น

บทที่ 2

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเนื้อหาสาระ ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดและความสำคัญของสถิติชี้ประเด็นหญิงชาย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
3. แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัดผลการพัฒนา
4. กรอบแนวคิดของการวิจัย
5. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหญิงชายและสถิติชี้ประเด็นหญิงชาย
 - 5.1 ประเด็นด้านครอบครัว
 - 5.2 ประเด็นด้านการศึกษาและฝึกอบรม
 - 5.3 ประเด็นด้านสุขภาพ
 - 5.4 ประเด็นด้านเศรษฐกิจ
 - 5.5 ประเด็นด้านการมีส่วนร่วม
 - 5.6 ประเด็นด้านอาชญากรรมและความรุนแรง
 - 5.7 สถิติชี้ประเด็นหญิงชาย

1. แนวคิดและความสำคัญของสถิติชี้ประเด็นหญิงชาย

หญิงและชายในสังคมไทยยังคงดำรงบทบาทแตกต่างกัน มีส่วนในการใช้ทรัพยากรไม่เท่ากัน ได้รับผลกระทบจากนโยบายในระดับต่างกัน อีกทั้งมีความไม่เท่าเทียมอันเกิดจากระบบการวัดผลผลิตที่ก่อเกิดจากหญิงและ

ชาย เคยเชื่อกันว่าความเท่าเทียมกันจะเกิดขึ้นได้เมื่อให้โอกาสแก่ทุกคน โดยเท่าเทียมกัน แต่แท้จริงแล้วการให้โอกาสแก่คนต่างกลุ่มกัน มิได้ประกันว่าผลที่เกิดขึ้นจะได้เท่ากัน เพราะเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมของคนไม่เหมือนกัน ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน (คนจน-คนรวย) ต่างกันโดยวัย ต่างกันโดยสภาพความสมบูรณ์ของร่างกายหรือจิตใจ (คนปกติ-คนพิการ) หรือต่างกันที่เพศ (หญิง-ชาย) ดังนั้นในกรณีที่หญิงแตกต่างจากชาย อาจต้องมีการให้โอกาสหรือทรัพยากรแก่หญิงและชายต่างกันเพื่อให้ทุกคนได้รับผลที่ใกล้เคียงกัน (เช่นเดียวกับความแตกต่างโดยลักษณะอื่น ๆ)

อิทธิพลของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีมีส่วนทำให้การยอมรับในบทบาทของหญิงชายในสังคมไทยยังคงไม่มีความเป็นธรรม การที่กฎหมายตราไว้ว่าคนทุกคนมีความเสมอภาค ทำให้สังคมโน้มเอียงว่ามีความเสมอภาคจริง และคาดคะเนความเหลื่อมล้ำในระดับที่ต่ำกว่าความเป็นจริง สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้การเปลี่ยนแปลงการยอมรับที่ผิด ๆ และไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับบทบาทของหญิงและชายจะเป็นไปได้โดยยากและใช้เวลานาน หากไม่มีเครื่องมือ หรือตัววัด ที่ชี้ความแตกต่างระหว่างหญิงและชายได้ ดังนั้นหนทางที่จะทำให้สังคมยอมรับการเปลี่ยนแปลงคือการได้รับรู้ความจริงที่เกิดขึ้นกับหญิงและที่เกิดขึ้นกับชายซึ่งแสดงได้ด้วยข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชาย

สถิติชี้ประเด็นปัญหาหญิงและชาย (gender statistics) คือข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาของหญิงและชาย (gender issues) เป็นข้อมูลที่สามารถสะท้อนภาพ หรือชี้ให้เห็นความเป็นไปของหญิงและชายในสังคมได้ชัดเจน โดยการนำข้อมูลสถิติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลในประเด็นปัญหาต่าง ๆ มานำเสนอแยกเป็นตัวเลขของหญิงและชายควบคู่กัน

กระบวนการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลชี้ประเด็นหญิงชายนั้น มิใช่เพียงแค่เก็บตัวเลขแยกหญิงและชายเท่านั้น แต่รวมไปถึงประเภทของข้อมูล การกำหนดคำจำกัดความหรือวิธีการวัดค่า วิธีการผลิตข้อมูล การนำเสนอตัวเลข การจัดทำตาราง และการวิเคราะห์ ซึ่งจะต้องเป็นไปในวิถีทางที่แสดงสถานภาพเงื่อนไข ความจำเป็น และปัญหาเฉพาะของหญิงหรือชายได้ชัดเจน การเก็บข้อมูลชี้ประเด็นหญิงชายจึงอาจจะต้องเริ่มด้วยการทำความเข้าใจในประเด็นปัญหาว่าคืออะไร มีสถิติหรือตัวชี้วัดใดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้น ๆ เนื่องจากประเด็นปัญหาของหญิงและชายครอบคลุมไปหลายด้าน เช่น ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สาธารณสุข การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนา ตลอดจนเรื่องปัญหาความรุนแรงภายในบ้าน และในสังคมรอบข้าง เป็นต้น ดังนั้นข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายในประเด็นหนึ่ง ๆ จึงอาจประกอบไปด้วยสถิติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของหญิงและชายที่นำมาจำแนกตามเพศหลาย ๆ ตัว

สถิติชี้ประเด็นหญิงชายจึงควรมีเพื่อ

1. เพิ่มความตระหนักและกระตุ้นผู้บริหาร และสาธารณชนให้คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศที่มีอยู่
2. นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายและแผนงาน ที่จะก่อให้เกิดผลดีแก่คนทั้งสองเพศโดยเสมอภาค
3. ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม ประเมินผลแผนงานที่ได้ดำเนินการไป เพราะสถิติชี้ประเด็นหญิงชายสามารถใช้เป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์ และการสืบค้นเหตุและผลของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งยังสามารถนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องได้ด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้แนวคิดในการพัฒนามาเป็นกรอบเพื่อการศึกษา นั่นคือ

1. การพัฒนาจะต้องพัฒนาจากระดับล่าง (bottom-up) กล่าวคือ กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ มีการริเริ่มและดำเนินการโดยประชาชน หรือระดับรากหญ้า (grass root) โดยเริ่มจากประชาชนให้ความสนใจ ต้องการ ทดลอง หรือได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน กระตือรือร้น ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกับท้องถิ่นของตน

อบต. เป็นกลุ่มจัดตั้ง หรือเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ถ้าได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ สถิติ ข้อมูลในประเด็นหญิง-ชาย ด้านต่าง ๆ แล้ว ก็สามารถจะนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ มากำหนดแนวทางในการวางแผน และการวางแผนมาประยุกต์กับ ชุมชนของตนให้เกิดการพัฒนาได้

2. การพัฒนาจะต้องมุ่งพัฒนาคน โดยให้การศึกษาทุกรูปแบบทั้ง ด้านความรู้ ทักษะเสริมอาชีพต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เพื่อยกระดับคณะกรรมการบริหารและสมาชิก อบต. ให้มีความพร้อม สามารถในการประกอบการดำรงชีวิตที่สูงขึ้น โดยการ ปรับปรุงอุดมการณ์พึ่งพาตนเอง รับผิดชอบและการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนา ท้องถิ่นของตน อันจะเป็นประโยชน์โดยส่วนรวมกับประชาชนในอนาคต

3. แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัดผลการพัฒนา

ในการพิจารณาสถิติชี้ประเด็นหญิงชายที่ควรมีในฐานะข้อมูล เพื่อการวางแผนของ อบต. ในการศึกษาครั้งนี้ จะพิจารณาตามเป้าหมายของการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยดังนี้ คือ

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การพัฒนามุ่งเน้นถึงการ
พัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยใช้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
(gross domestic product, GDP) เป็นตัววัด ซึ่งหลาย ๆ ประเทศมีตัวเลขของ
GDP เพิ่มสูงขึ้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงอยู่กับความยากจน ดังนั้น
United Nations Research Institute for Social Development จึงได้สร้าง
ตัวบ่งชี้เพื่อวัดผลขึ้นใหม่เรียกว่า ดัชนีคุณภาพชีวิตทางกายภาพ (Physical
Quality of Life Index, PQLI) ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 3 ตัว คือ หนึ่ง อัตรา
การตายของทารก (infant mortality) สอง อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (live
expectancy at birth) และสามคือ อัตราการอ่านออกเขียนได้ (literacy rate)
แต่ PQLI ก็มีข้อเสียคือ ตัวบ่งชี้สองตัวแรกมีความเกี่ยวพันกันสูงเพราะอัตรา
การตายของทารกเป็นค่าสำคัญที่ใช้ในการคำนวณอายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด

ต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจึงมีการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นการ
พัฒนาคนแทน ซึ่งมีจุดหมายสำคัญ สามประการคือ การนำมนุษย์ไปสู่การมี
ชีวิตที่ยืนยาวด้วยสุขภาพที่สมบูรณ์ (to lead a long and healthy life) การมี
ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (to require knowledge) และการเข้าถึง
ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี (to have access to
resources needs for a decent standard of living) ถ้ามนุษย์ยังไม่มีทางเลือก
เพื่อจะบรรลุจุดหมายทั้งสามประการดังกล่าวนี้ แสดงว่าโอกาสด้านอื่น ๆ ก็
จะไม่สามารถเข้าถึงได้เช่นกัน (HDR 1990, HDR 1992)

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละ อบต. นั้น คณะกรรมการและ
สมาชิกของ อบต. ต้องทราบว่า อบต. ของตนนั้นมีเป้าหมายของการดำเนินงาน
อย่างไรบ้าง ดังนั้น จำเป็นต้องมีการระบุสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับหญิง

และชาย ซึ่งอาจแตกต่างกันให้ชัดเจน โดยนำข้อมูลที่จำแนกเพศมาชี้ให้เห็นถึงสภาพและความรุนแรงของปัญหา เพื่อจะได้วางแผนให้หญิงและชายได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและรับผลประโยชน์จากการพัฒนาต่อไป ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

5. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหญิงชาย

5.1 ประเด็นด้านครอบครัว

5.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับขนาดของครอบครัว

วันทนา กลิ่นงาม (2528 : 220–221) ได้กล่าวถึงขนาดครอบครัว ไว้ว่า การที่มีขนาดครอบครัวไม่เหมาะสมนั้น จะก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย คือ ถ้าขนาดครอบครัวใหญ่เกินไป หากไม่ได้สัดส่วนกับที่อยู่อาศัยก็จะก่อให้เกิดความแออัด และถ้าครอบครัวมีรายได้น้อย คนในครอบครัวก็จะได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ ทำให้เกิดโรคขาดสารอาหารและนอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งจะทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข ส่วนการที่ครอบครัวมีขนาดเล็กเกินไป ก่อให้เกิดความหวาดหวั่น ขาดความอบอุ่น ความสัมพันธ์ของคนในบ้านลดน้อยลง

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2530 : 322) ได้กล่าวถึงขนาดครอบครัวกับรายได้ว่า ครอบครัวขนาดใหญ่ย่อมมีรายจ่ายมาก ส่วนรายได้จะไม่แน่นอน ย่อมขึ้นอยู่กับสมาชิกในครอบครัว ถ้าสมาชิกในครอบครัวมีคนทำงานเพียงไม่กี่คน แต่ภาระฟุ้งฟิงมาก ปัญหาเรื่องรายรับรายจ่ายที่ไม่สมดุลก็จะตามมา

โครงการประชากรศึกษาภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2528:95-96) ได้กล่าวว่า ขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อรายได้และการบริโภค ครอบครัวขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่ต้องใช้จ่ายในเรื่องต่าง ๆ มาก เมื่อครอบครัวมีสมาชิกเพิ่มขึ้นหนึ่งคน ทำให้มีรายจ่ายในสิ่งจำเป็นต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค นอกจากนั้น ยังประสบปัญหาในด้านการศึกษาของลูกหลานอีกด้วย

5.1.2 การที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง

อานวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงษ์ (2533 : 73-74) ได้กล่าวถึงปัญหาการเงินที่เกิดจากการหย่าร้างว่า ผู้หญิงที่มีลูก 2 คน จำเป็นต้องใช้เงินอย่างมากเพื่อจะรักษามาตรฐานการครองชีพต่อไป แม้ว่าพ่อจะจ่ายเงินให้บ้างในบางส่วนของรายได้ แต่ก็ไม่เพียงพอ ทำให้ครอบครัวที่แม่เป็นฝ่ายเลี้ยงดู จำเป็นต้องปรับตัวอย่างหนักเพื่อให้ดำรงอยู่ต่อไปได้

ชยภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2529 : 132) กล่าวว่าเมื่อลูกอยู่ในความปกครองของแม่ หากแม่สามารถเลี้ยงลูกอย่างดีก็นับว่าโชคดี แต่หากแม่ต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจ ไม่สามารถเลี้ยงดูลูกให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เหมาะสมได้ ก็อาจทำให้เด็กไม่ได้รับสารอาหารที่เพียงพอ ขาดการศึกษาและมีมาตรฐานชีวิตต่ำ

ธิดา (ผู้แปล 2530 : 128) ได้สรุปว่า เมื่อพ่อแม่หย่าลูก ๆ มักรู้สึกหวั่นไหว รู้สึกว่าโลกเปลี่ยนแปลงไป และพวกเขาต้องตกอยู่ในสถานะที่เขาเองไม่ได้เลือก ในระยะเวลาเช่นนี้ เขาจะหันไปปรับทุกข์ หรืออยู่ในความดูแลของญาติผู้ใหญ่

5.1.3 ความพอใจในการใช้ชีวิตครอบครัวในปัจจุบัน

จรรยา เศรษฐบุตรและอุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ (2541 : 77-78) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความรับผิดชอบด้านครอบครัวและการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรสของผู้บริหารหญิง ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารหญิงร้อยละ 85.3 มีความสุขในครอบครัวพอประมาณ เพราะพ่อบ้านช่วยทำงานบ้าน มีลูกไม่มากนัก สามีสนับสนุนการทำงานนอกบ้านของภรรยา และไม่ได้คาดหวังที่จะให้ภรรยาของตนเป็นผู้หญิงเก่ง (superwoman)

หรือเป็นแม่ที่สมบูรณ์แบบทุกประการ มีความสุขมากเพียงร้อยละ 13.1 และไม่ค่อยมีความสุขร้อยละ 1.6

มูรีด ทิมะเสน (2540 : 44) ได้อ้างในคัมภีร์อัลกุรอาน บทที่ 4 โองการที่ 19 เกี่ยวกับการดูแลภรรยา ความว่า “จงอยู่กับนางด้วยความเมตตา กรุณา และด้วยความยุติธรรม และแม้ว่าท่านไม่ชอบพวกนาง ก็ขอให้เห็นว่า ท่านเกลียดสิ่งหนึ่งและพระองค์อัลลอฮ์ทรงสร้างความเป็นอยู่อย่างมากมายนั้น ด้วย”

ชัยยิด ซาอิด อักดาร์ ริซวี (2526 : 106) ได้อ้างในอัล-หะเคียษ ที่ได้กล่าวถึง การให้เกียรติภรรยา ความว่า “ผู้ที่ดีที่สุดในบรรดาพวกท่านทั้งหลาย คือ ผู้ที่ดีที่สุดต่อภรรยาของเขา และฉันเป็นผู้ที่ดีที่สุดต่อภรรยาของฉัน”

5.2 ประเด็นด้านการศึกษาและฝึกอบรม

ไพบูลย์ สาราญภูมิ (2531 : 316) ได้กล่าวถึงการฝึกอบรมว่า มีหลายรูปแบบ หลายวิธี หลักทฤษฎีที่ถ่ายทอดมักจะง่ายแต่เมื่อปฏิบัติจริงจะยาก

พชนี วรกวิน (2524 : 168) กล่าวถึงอุปสรรคที่จะนำความรู้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติจริงได้ เพราะผู้เข้ารับการฝึกอบรม ขาดความกระตือรือร้น ในการรับความรู้ ความตั้งใจและเอาใจใส่ อาจจะดีเฉพาะในช่วงแรก ต่อมาจะลดน้อยลง ซึ่งอาจจะมีสาเหตุหลายประการทั้งในด้านความสนใจต่อเนื้อหาของการฝึกอบรมว่าตรงกับความต้องการ หรือประโยชน์ที่จะได้รับหรือไม่ หรือวิธีการฝึกอบรม หรือคุณสมบัติของกลุ่มบุคคลที่จะเข้าร่วมฝึกอบรม

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2540 : 92) กล่าวถึงการไม่ประสบความสำเร็จในการฝึกอบรมประการหนึ่ง คือ ขาดการติดตามผล เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่า ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวอย่างไร หรือเปรียบเทียบกับวัด-

ประสงค์กับผลลัพธ์ว่าคุ้มค่าไหม เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการฝึกอบรมครั้งต่อ ๆ ไป

5.3 ประเด็นด้านสุขภาพ

5.3.1 ยาเสพติด

บุญชัย ชื่นสุชน (2539) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การป้องกันและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนในเขตสุพรรณบุรี ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากนักเรียนจำนวน 19 คน พบว่า สาเหตุการเสพยาบ้าของกลุ่มตัวอย่าง เพราะ เพื่อน ๆ ชักชวนให้ทดลองมีมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ พี่เขย รุ่นพี่ในโรงเรียน และผู้ที่อยู่ในละแวกบ้านเดียวกันชักชวน ตลอดจนอยากทดลองด้วยตนเองเพราะเห็นจากผู้อื่น และที่น่าสังเกต คือ ไม่พบสาเหตุอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุปัญหาในครอบครัว หรือเข้ากับเพื่อน ๆ ไม่ได้ หรือมีปมด้อยจากความผิดปกติของร่างกาย

อรเพ็ญ นาควัชระ และคณะ (2530) ได้ทำการวิจัย เรื่อง อิทธิพลและบทบาทของครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสาเหตุของการติดยาเสพติดระหว่างเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือ การที่พ่อ แม่ให้ความอิสระกับลูกในการแสดงความคิดเห็นและยอมรับข้อคิดเห็นของลูกที่ถูกต้องและมีเหตุผลกับเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน โดยที่พ่อแม่ไม่ให้อิสระกับลูกในการตัดสินใจ เอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่ และการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย คือ พ่อ แม่ไม่ได้ให้คำปรึกษากับลูก ปล่อยให้การตัดสินใจทุกอย่างขึ้นอยู่กับความพอใจของลูกนั้น เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะติดยาเสพติดน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน

โสภา ขปีตมันน์ และคณะ (2531 : 12-19) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนย่านชุมชนแออัด : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีปัญหาและปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาครอบครัว เมื่อเด็กมีปัญหาและติดสารเสพติดจะนึกถึงมารดาและอยากจะระบายปัญหาด้วย เมื่อไม่ได้ระบายจะรู้สึกอึดอัดและว้าวุ่น ขณะเดียวกันอยากทำลายทุกสิ่งทุกอย่างที่มาจากวงหน้า

สวัสดิ์ หาดใหญ่ (2541 : 68) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการติดยาเสพติด ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า เกิดจากเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนเมื่อออกจากโรงเรียนก็มาช่วยงานบ้าน รวมทั้งหลักศาสนาอิสลาม ห้ามดื่มเหล้าหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ทำให้วัยรุ่นมุสลิมที่ศึกษาจนจบมัธยมศึกษา และฝึกฝนงานแทน เพราะไม่มีกิลด์ และเมื่อวัยรุ่นติดยาเสพติดแล้ว จะถูกชักชวนให้เข้าร่วมขบวนการก่อการร้าย (ขจก.) ได้ง่าย และเกิดคดีลักเล็กขโมยน้อย

ลิขิต เทอดเสถียรศักดิ์ (อ้างถึงใน สำนักงาน ป.ป.ส. 2533 : 18-20) พบว่า หนึ่งในหลาย ๆ ประการที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลนั้น ต้องเน้นให้ผู้ปกครองสนใจ อบรมสั่งสอนบุตรหลาน เจ้าหน้าที่ต้องซื่อสัตย์สุจริต และใช้มาตรการเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพครูอาจารย์ช่วยชี้ทางเดินที่ถูกต้องให้แก่เยาวชน

5.4 ประเด็นด้านเศรษฐกิจ

5.4.1 หญิงต้องทำงานทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2537 : 3-7 ; 6-14) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาที่เกี่ยวข้องกับภาระงานบ้าน พบว่า ผู้ชายมี

ทัศนคติว่า งานบ้านเป็นงานเบา น่ายืดและเป็นงานที่ผู้หญิงจะต้องทำอยู่แล้ว เป็นประจำตามปกติ และได้ชี้ให้เห็นว่าชั่วโมงการทำงานของเกษตรกรหญิงในไร่นามีจำนวน 1,644 ชั่วโมงต่อปี ในขณะที่ชายใช้เวลาเพียง 2,294 ชั่วโมงต่อปี แต่เมื่อรวมเวลาที่ทำงานบ้านด้วยแล้ว หญิงใช้เวลาถึง 3,894 ชั่วโมงต่อปี โดยที่ชายไม่ได้ทำงานบ้านเลย และยังกล่าวอีกต่อไปว่า การที่สตรีต้องรับภาระงานทั้งในและนอกบ้านเป็นงานหนัก ทำให้เกิดความเครียด และเหนื่อยล้า หากสามีหรือสมาชิกอื่นในบ้านไม่มีความเข้าใจและช่วยผ่อนภาระบ้างแล้ว ก็จะเป็นที่มาของปัญหาครอบครัว ซึ่งอาจเป็น ผลให้เกิดหย่าร้างได้

เพ็ญพักตร์ ทองแท้ (2535 : 86) ได้ทำการศึกษาบทบาทของหญิงในชนบท การวางแผนครอบครัวและคุณภาพชีวิตในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า หญิงที่มีงานทำมีบทบาททั้ง 2 ด้าน คือบทบาทภายในบ้าน บทบาททางเศรษฐกิจ โดยใช้เวลาในบทบาททั้ง 2 จำนวน 153 วันต่อปี 120 วันต่อปี ตามลำดับ

จุไรรัตน์ จันทรธำรง (2529 : 84-85) กล่าวว่า บทบาทและฐานะของสตรีในครอบครัวขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมาก สตรีไทยในชนบทมีหน้าที่ดูแลบ้าน เลี้ยงลูกและทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับสามี

อาภาพันธ์ จันทรสว่าง (2523 : 11) กล่าวถึง สตรีในชนบทว่าต้องทำงานทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน เพราะอาชีพสำคัญของสังคมชนบทไทยนั้น คือ เกษตรกรรม ทำให้สตรีต้องมีส่วนร่วมในฐานะแรงงานของครอบครัวด้วยเสมอ ดังข้อเขียนของ Wendell Blanchard ที่กล่าวว่า “ผู้หญิงไทยในอุดมคติถูกวาดภาพว่าเป็นบุคคลซึ่งเป็นคนงานที่มีความสามารถในการทำงานในนา และทำงานในบ้าน มีความเคารพนบขอบเชื่อฟังสามีด้วยดี”

เกริกศักดิ์ บุญญาอนุพงศ์ (2530:16-17) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาในการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่ทำงานนอกบ้าน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า หญิงที่ทำงานนอกบ้าน ส่วนใหญ่เมื่อกลับมาถึงบ้านแล้ว ไม่ว่าจะครอบครัวของหญิงนั้นจะมีญาติหรือคนรับใช้อยู่ด้วย หรือไม่ก็ตาม หญิงเหล่านี้ต้องกลับมาทำหน้าที่ในการดูแลลูกและทำงานบ้าน มีหญิงเพียงร้อยละ 5.34 เท่านั้น ที่ไม่ต้องทำหน้าที่ทั้งสองอย่างหลังจากกลับจากทำงานและบางครอบครัวที่อยู่กันเฉพาะ พ่อแม่ ลูก พบว่า กว่าร้อยละ 80 และร้อยละ 93.3 สามีได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลืองานบ้าน และการช่วยดูแลบุตรด้วย

จรรยา เศรษฐบุตร และอุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ (2541:86) ได้ทำการวิจัยเรื่องความรับผิดชอบด้านครอบครัวและการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรสของผู้บริหารหญิง พบว่า ในด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวผู้บริหารหญิงร้อยละ 81.7 ไม่มีคนรับใช้ ต้องทำงานบ้านเอง เกือบทุกคนต้องทำงานบ้านในตอนเย็นหลังเลิกงาน สามีจะช่วยงานบ้านของภรรยา เช่น ซักรีดของเข้าบ้าน รับส่งลูกไปโรงเรียน ดูแลเรื่องทำการบ้านของลูก ส่วนงานทำกับข้าว ซักรีด และทำความสะอาดบ้านจะปฏิเสธ เพราะถูกมองว่าเป็นงานของผู้หญิง

ชิมพ์สัน และเพียร์สัน 1989 (อ้างถึงใน จรรยา เศรษฐบุตร และอุมาภรณ์ ภัทรวานิช 2541 : 8) พบว่า แม้สามีสส่วนใหญ่จะกล่าวกับภรรยาว่าจะช่วยเหลืองานบ้าน แต่ในความเป็นจริงเป็นเพียงคำพูดเท่านั้น กว่าร้อยละ 50 ไม่เคยช่วยงานบ้านเพิ่มขึ้นเลย

รัชนิกร เศรษฐโง (2532 : 109-110) กล่าวว่า ปัจจุบันสถานภาพของผู้หญิงที่มีครอบครัวกำลังเปลี่ยนไปในลักษณะที่เท่าเทียมกับผู้ชายมากขึ้น ค่านิยมชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลังกำลังเปลี่ยนไป ภรรยาและสามีนั้นเสมือนผู้ร่วมทางในเรือลำเดียวกัน และผู้หญิงสามารถออกไปทำงาน

นอกร้านได้ ส่วนผู้ชายช่วยภรรยาปักกวาดูเรือน ซักผ้า และล้างจาน แต่คนไทยบางคนยังมีค่านิยมเก่าเหลืออยู่บ้าง แม้ว่าภรรยาจะช่วยทำงานหาเลี้ยงครอบครัวแล้วก็ตาม

สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2524:83) ได้กล่าวถึงบทบาทของหญิงในปัจจุบันว่าหญิงมีการศึกษาสูงขึ้น จึงมีโอกาสมหาทำงานนอกร้าน เพื่อช่วยเศรษฐกิจของครอบครัว ดังนั้น เวลาและบทบาทของหญิงที่เป็นแม่บ้านย่อมลดหย่อนลง สมาชิกภายในบ้านจำเป็นต้องช่วยเหลือพึ่งพาในการทำงานบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน

วารุณี วงษา (2539 :27) ได้แสดงความคิดเห็นว่า คนในครอบครัวควรได้รับการปลูกฝังให้มีเจตคติที่ดีต่องานบ้านตั้งแต่ในวัยช่อกฎู้อยากเห็น เพราะเขาจะเคยชินกับการดูแลตนเองว่า ไม่ใช่ของยาก ทำให้เกิดความภูมิใจว่าตนเองมีส่วนช่วยลดภาระของแม่บ้าน

5.4.2 การอนุญาตให้ภรรยาไปทำงานนอกร้านและผลกระทบ

สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2518 :198) กล่าวถึง ผลดีของการที่ภรรยาไปทำงานนอกร้าน ว่า การที่ต่างเข้าใจในสภาพทำงานของแต่ละฝ่าย จะช่วยให้สามีและภรรยาเห็นใจ และเข้าใจกันดีขึ้น กลมเกลียวกันมากขึ้น ช่วยให้รายได้และมาตรฐานการครองชีพของครอบครัวดีขึ้น สามารถบรรลุถึงเป้าหมายของครอบครัวในบางเรื่องได้เร็วขึ้น และภรรยามีโอกาสปรับตัวเกี่ยวกับการเงินของครอบครัวได้ทันทั่วทั้งที่ ถ้าหากสามีขาดสมรรถภาพในการทำงานหรือตายจากไป

เฉลียว บุญยงค์ (2528 : 234) กล่าวถึง การทำงานนอกร้านของภรรยาว่า มีผลดี คือช่วยเพิ่มพูนรายได้แต่ผลเสียคือลูกขาดความอบอุ่น ขาดการดูแลอบรม สามีอาจจะหึงหวง เมื่อมีคนมารักใคร่ชอบพอ หรืออาจทำให้

อารมณ์เสียได้ง่าย เพราะเมื่อกลับมาจากการทำงานทั้งคู่ต่างเหน็ดเหนื่อยอาจ
ขัดแย้ง และทะเลาะวิวาทได้

บุญลือ วันทยานนท์ (2525 : 70) กล่าวว่า ครอบครัวชาวไทยถือ
ความรักใคร่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่ง
สำคัญ ทุกคนจะต้องช่วยกันทำงานเท่าที่จะช่วยได้ ทั้งในลักษณะของบทบาท
หน้าที่ความรับผิดชอบ และความร่วมมือเพื่อสมาชิกส่วนใหญ่ของครอบครัว
เมื่อมีความจำเป็น และต้องการความช่วยเหลือ

อับดุลการิม ไชคาน (อ้างถึงในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
2537 : 10-27) ได้กล่าวถึง หน้าที่หลักโดยเฉพาะของสตรี คือ การเป็นภรรยา
และการเป็นแม่ มีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมภายในบ้าน อบรมดูแลลูก ๆ และ
ปลูกฝังให้เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรม ดังปรากฏในพระวณะศาสดาที่ว่า
“.....สตรีนั้นเป็นผู้ดูแลบ้านและบุตรของสามีนาง...” ซึ่งหมายถึงว่า ภรรยา
เป็นผู้ดูแลบ้าน ไม่ออกนอกบ้านโดยไม่จำเป็น หากต้องออกนอกบ้านต้องได้
รับอนุญาตจากสามีนาง ดังปรากฏในพระวณะศาสดาที่ว่า “.....และผู้หญิง
คนใดที่ได้ออกจากบ้านโดยไม่ได้รับอนุญาตจากสามีนาง บรรดามาลาอิกะห์
(เทวดา) จะพากันสาบแช่งนาง จนกว่านางจะกลับบ้าน...”

บรรจง บินกาซัน (2539 : 266) ได้อ้างในหะดิษที่ว่า “.....เธอจะต้อง
ไม่ออกนอกบ้าน ถ้าหากว่าสามีไม่ชอบและจะต้องไม่เชื่อฟังผู้ใดที่ขัดต่อคำสั่ง
ของสามีเธอ...”

5.4.3 ผลกระทบจากการที่พ่อและแม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน

คาราวรรณ ธรรมารัตน์ (2530 : 50-62) ได้กล่าวถึงการปล่อยปละ
ละเลยเด็กในสังคมไทย : ถ้าพ่оряาเทียม ว่า พ่อแม่ที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน
จนไม่มีเวลาให้กับลูกของตนนั้น เด็กจะถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้รับการ

ถ่ายทอดการเรียนรู้ทางสังคมในบางเรื่อง เช่น บทบาทตามเพศ แบบอย่างการเป็นพ่อแม่ หรือ เด็กจะไม่ได้รับการเอาใจใส่ด้านปัจจัยสี่ เด็กจะถูกละเลยทางด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งมีผลทำให้เด็กขาดพื้นฐานที่มั่นคงทางด้านจิตใจและสังคม ขลาดอาย หวาดกลัว ชอบพูดคำหยาบ พูดเกินจริง หรือแสดงออกมาเกินเหตุ

สุวัจฉรา เปี่ยมญาติ (2536 : 67) ได้กล่าวถึง การบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวันว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและมีระดับความรู้ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป จะไม่เห็นด้วยกับการจ้างผู้ดูแลเด็กมาดูแลบุตรของตนที่บ้าน เพราะเชื่อว่าผู้ที่มาดูแลเด็กมักจะเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ในการดูแลเด็กอย่างเพียงพอ ทำให้เด็กขาดพัฒนาการตามวัยของตน

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2537 :3-15,3-17) กล่าวว่า การที่พ่อแม่ไม่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูก ตลอดจนให้การอบรมบ่มนิสัยทางสังคมที่ถูกที่ควรแก่ลูกได้ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมเกิดขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญในการผลักดันให้เด็กและเยาวชนเกิดปัญหาทั้งในด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ปัญหาการกระทำผิดกฎหมาย และปัญหายาเสพติดและยังกล่าวต่อไปอีกว่าเมื่อพ่อแม่ต่างมีภารกิจนอกบ้านเป็นส่วนใหญ่ โอกาสในการที่พ่อแม่จะเป็นผู้เลี้ยงดูอบรมบ่มนิสัยสังคมแก่บุตรด้วยตนเองตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยรุ่นใหญ่ย่อมน้อยลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ลูกย่อมจะลดลงไปจากสภาพที่มีเวลาอยู่ร่วมกันน้อยเป็นผลให้เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสังคม

5.4.4 การว่างงาน

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ (2527 : 50-56) ได้ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ การเกษตร การจ้างงานและการว่างงานในชนบทภาคใต้ พบว่า การว่างงานเปิดเผยนั้นมีน้อย แต่มีแนวโน้มสูงขึ้น การว่างงานในภาคใต้มีมากในฤดูฝน ขณะที่ภาคอื่น ๆ เกิดขึ้นในฤดูแล้ง ทั้งนี้เพราะสินค้าหลักของภาคใต้ คือ ยางพาราซึ่งเป็นพืชที่สำคัญ ไม่สามารถกรีดได้ในฤดูฝน และยังพบอีกว่าการทำงานต่ำระดับในภาคใต้ค่อนข้างรุนแรงแต่ยังคงน้อยกว่าภาคอื่น ๆ

บุญเรือง บุรภักดิ์ (2523) ได้ศึกษาปัญหาการว่างงานในประเทศไทย พบว่า สาเหตุของการว่างงาน คือ การเลิกจ้าง การปิดกิจการของนายจ้าง การทำงานต่ำระดับ และปัญหาที่ประสบก็คือมีรายได้น้อยกว่าปกติ หรือได้ผลผลิตต่ำ

เกษม ประสมพงศ์ และอารี สองเมือง (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเดินทางไปขายแรงงานในประเทศมาเลเซียของประชาชนตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล พบว่า ปัจจัยทางวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ วิถีชีวิต ภาษา ศาสนา ประเพณีของประชาชนตำบลตันหยงโป เหมือนกับชาวมาเลเซีย ทำให้ไม่มีความรู้สึกแตกต่างและปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยดึงให้ชาวตันหยงโปเดินทางไปรับจ้างแรงงานที่ มาเลเซีย เพราะค่าจ้างแรงงานจะสูงกว่าในเมืองไทย รวมทั้งปัจจัยทางค่านิยม ที่มีความรู้สึก และเชื่อมั่นว่าชีวิตและทรัพย์สินจะปลอดภัย ขณะที่ไปรับจ้างแรงงานที่ มาเลเซีย เพราะความเคร่งครัดด้านกฎหมาย

นิสากร วิทยาปริดากุล (2533) ได้ทำการวิจัย เรื่องบทบาทของโครงสร้างทางสังคมในการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานในประเทศมาเลเซีย : กรณีศึกษาหมู่บ้านจะรัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พบว่า สาเหตุที่แรงงานจากบ้านจะรังเข้าไปรับจ้างในประเทศมาเลเซียมากกว่าไปรับจ้างภายในประเทศ

เพราะขณะที่ชาวบ้านจะรังมีปัญหามีไม่มึงงานทำ แต่ประเทศมาเลเซียกลับมี ปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งในภาคเกษตรกรรม การก่อสร้างและหัตถกรรม นอกจากนั้น ค่าจ้างที่ได้รับจากการทำงานในประเทศมาเลเซียสูงกว่า ค่าจ้างที่ได้รับจากการทำงานประเภทเดียวกันในประเทศไทย

5.5 ประเด็นด้านการมีส่วนร่วม

5.5.1 การจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้าน

ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ และคณะ (2537 : 32-33) ได้ทำการวิจัย เรื่อง โครงการส่งเสริมและการศึกษาศักยภาพสตรีในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ในงานพัฒนาหมู่บ้าน กรณีศึกษาภาคใต้ พบว่า กลุ่มแม่บ้านท่าเสา หมู่ที่ 3 ต.นาหลวงเสน อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการคิดวางแผนพัฒนาหมู่บ้านและในทางปฏิบัติหญิงสามารถทำงานได้ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นงานหนัก หรืองานเบา มีความกระตือรือร้นร่วมมือกันอย่างจริงจังทำงาน แม้แต่ชายก็ยอมรับว่าหญิงมีศักยภาพเท่าเทียมกับชาย

นำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล (2535 : 36-37) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การรับบริการข่าวสารทางการเกษตรของสตรีเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สตรีเกษตรกรหญิงที่เป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มธนาคารข้าว ฯลฯ มักให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านของตนเองมากกว่าการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสตรีแม่บ้าน และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.5.2 การยอมรับความเป็นผู้นำของหญิง

อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ และพงษ์ฤทธิ คงประสิทธิ์ (อ้างถึงใน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี 2537 : 7-24, 7-25) ได้ทำการ

วิจัยเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่นสตรี พบว่า อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของหญิง ได้แก่ ชาวบ้านบางคนไม่ยอมรับ ไม่สะดวกที่จะปฏิบัติงานในกลางคืน และเกิดปัญหากับครอบครัว

พงษ์ฤทธิ์ คงประสิทธิ์ (2528) อ้างถึงในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2537 : 7-25) ได้สัมภาษณ์กำนันและปลัดอำเภอ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ใหญ่บ้านหญิง พบว่า มีการยอมรับว่าผู้ใหญ่บ้านหญิงทำงานได้ดีเท่า ๆ กับชาย มีความได้เปรียบชายในด้านประชาสัมพันธ์ และการประสานงาน แต่มีความเสียเปรียบในด้านงานที่เสี่ยงอันตราย

จรรยา เศรษฐบุตร และอุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์ (2541 : 87) ได้ศึกษาความรับผิดชอบด้านครอบครัวและการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรสของผู้บริหารหญิง พบว่า ผู้บริหารหญิง ร้อยละ 80 คิดว่าตนเองมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานค่อนข้างมาก และ ร้อยละ 86.8 มองว่า ชายและหญิงมีโอกาสเท่าเทียมกันในโอกาสทางหน้าที่การงาน

5.5.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของหญิง

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2525 : 172-183) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในสังคม การเมือง และการปกครองของสตรีไทย พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีอยู่ในขั้นต่ำ โดยเฉพาะในส่วนของสตรีเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งและเป็นกรรมการในระดับท้องถิ่น ตลอดจนสาเหตุแห่งการไม่ได้รับเลือก ไม่ใช่เพราะคนไม่เลือกแต่เป็นเพราะจำนวนสตรีที่สมัครรับเลือกตั้งมีอัตราส่วนที่น้อยกว่าชาย หรือบางกรณีไม่มีเลย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) (2541 : 13) ได้ศึกษาผลจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (ส.ก.) และสมาชิกสภาเขต (ส.ข.) ซึ่งมีขึ้นครั้งล่าสุดเมื่อเดือน

เมษายน จำแนกตามเพศ พบว่า ทั้งหญิงและชายที่สมัคร ส.ก. และ ส.ข. มีโอกาสได้รับเลือกตั้งใกล้เคียงกัน คือหญิง ร้อยละ 23.81 ชาย ร้อยละ 22.03 ส่วนจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งทั้ง ส.ก. และ ส.ข. พบว่า หญิงได้รับเลือกน้อยกว่าชาย อาจเป็นเพราะจำนวนของผู้สมัครชายมีมากกว่าผู้สมัครหญิง คือ ส.ก. ชาย 227 คน หรือร้อยละ 84.39 ในขณะที่ผู้สมัครหญิงมี 42 คน หรือ ร้อยละ 15.61 และผู้สมัคร ส.ข. ชาย 792 คน หรือร้อยละ 85.44 ในขณะที่มีผู้สมัคร ส.ข. หญิง 135 คน หรือร้อยละ 14.56 จะเห็นได้ว่า ทั้งหญิงและชายต่างมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะได้รับเลือกตั้ง แต่เมื่อเทียบสัดส่วนของผู้ลงสมัครมีชายมากกว่าร้อยละ 80 โอกาสที่หญิงจะได้รับเลือกตั้ง จึงน้อยกว่าชาย ดังนั้นหากผู้ลงสมัครเป็นหญิงมีมากขึ้น โอกาสที่หญิงจะประสบความสำเร็จในการได้รับเลือกตั้งเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการภายใน กทม. ย่อมมีมากขึ้นด้วย

วิริยา น้อยวงศ์ (ผู้แปล 2532 : 137-151) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงในประเทศด้อยพัฒนา (คูนิเชีย อียิปต์ ชูดาน คีนยา ศรีลังกา และเม็กซิโก) พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของหญิง เพราะหญิงส่วนใหญ่มาจากครอบครัวในชนบทที่ยากจน โอกาสที่จะได้รับการศึกษามีน้อย ทำให้ขาดความมั่นใจในตนเองและไม่เข้าใจในความเท่าเทียมกันด้านสิทธิทางกฎหมายของตน ขาดผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ความรู้อบรมผู้นำสตรี รวมทั้งกฎระเบียบของธรรมเนียมประเพณีได้ปิดกั้นสั่งสมให้หญิงไม่กล้าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกบ้าน และที่สำคัญที่สุดคือชายจะไม่ยอมรับหญิงในการเป็นผู้นำหรือไม่ยอมอยู่ใต้การปกครองของหญิงโดยเฉพาะในสังคมชายแอฟริกันหรือในสังคมประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ

นิรมล พงศาธร (2536 : 137-151) ได้กล่าวถึง ผู้หญิงไทยและการเมืองการปกครองว่า ผู้หญิงสามารถทำงานด้านปกครองในระดับท้องถิ่น

ได้ดี เป็นที่พอใจของชาวบ้าน เข้าถึงประชาชน มีความเสียสละมากกว่าผู้ที่มาจากการแต่งตั้ง การเป็นผู้หญิงมิใช่ปัญหาแต่ขึ้นอยู่กับความสามารถ ผู้หญิงเป็นผู้นำที่ไม่นิยมการใช้อำนาจและการสร้างอิทธิพล แต่ใช้สันติวิธีในการปกครองและแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งมีความอ่อนโยนประนีประนอมทำให้สามารถลดปัญหาอิทธิพลในท้องถิ่นได้ ผู้นำที่เป็นหญิงมีความสามารถในการประสานงาน และมักปฏิบัติตามกฎหมายสามารถจูงใจร่วมกลุ่มคนและช่วยให้งานพัฒนาดำเนินไปได้มากกว่าชาย แม้ผู้หญิงจะลงสมัครรับเลือกตั้งในทุกตำแหน่ง แต่สัดส่วนชายที่ได้รับการคัดเลือกจะมีมากกว่า อาจเป็นเพราะผู้หญิงมีความรู้ทางการเมืองน้อย ไม่สนใจข่าวสารการเมือง ชายจะสนใจการเมืองมากกว่าประกอบกับวัฒนธรรมไทยแบบเดิมที่เชื่อว่า ผู้หญิงไม่เหมาะสมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมด้านการเมือง ควรจะมีหน้าที่เฉพาะในครอบครัวเท่านั้น

ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ และคณะ (2537 : 174) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมและศึกษาศักยภาพสตรีในการมีส่วนร่วมตัดสินใจในงานพัฒนาหมู่บ้าน กรณีศึกษาภาคใต้ โดยใช้กระบวนการ AIC (appreciation, influence และ control) จากกลุ่มตัวอย่างหญิงและชายชาวไทยพุทธและมุสลิม จำนวน 280 คนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และปัตตานี พบว่า ในด้านการวางแผนและการเสนอความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านนั้น ชายไทยมุสลิมส่วนใหญ่คิดว่าเป็นหน้าที่ของชาย หญิงควรมีบทบาทเฉพาะภายในบ้าน แต่ถ้าหญิงมีความสามารถพิเศษในด้านนั้น ๆ ชายก็ให้การยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชายยอมรับว่าหญิงมีความสามารถในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาได้เท่าเทียมกับชาย

โกวิทย์ พวงงาม (2537 : 12-15) ได้กล่าวถึง การมองสภาพตำบลผ่านกลุ่มผู้นำสตรีในชนบทภาคเหนือว่า ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในสภาตำบลอยู่

บ้าง แต่มีจำนวนน้อยที่ได้รับการยอมรับและเลือกตั้งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการสภาตำบล สาเหตุที่ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในสภาตำบลเพราะผู้หญิงมีความตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาหมู่บ้านของตนเองมากขึ้น และมีความรู้สึกที่ สภาตำบลเป็นของเขา เขาย่อมมีสิทธิมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้ชาย ซึ่งเขาก็พร้อมจะสมัครเป็นกรรมการสภาตำบล หรือถ้ามีโอกาสดีกว่านั้นจะสมัครรับเลือกเป็นกรรมการ อบต. สจ. และ สส. อีกด้วย

5.6 ประเด็นอาชญากรรมและความรุนแรง

5.6.1 อาชญากรรม

วันชัย หิรัญรัตน์ (2536) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี พบว่า อาชญากรรมที่เกิดมากที่สุด คือ การลักเล็กขโมยน้อย อันเนื่องมาจากการมั่วสุมของวัยรุ่น รวมถึงการค้าสุรา ยาเสพติด บ่อนพนัน และการค้าประเวณี สำหรับการป้องกันอาชญากรรมและทรัพย์สินที่มีค่าของตนเองนั้น ต้องการช่วยกันสอดส่อง ดูแล และระวังคนแปลกหน้า ส่วนในชุมชนก็ต้องมีชุดสายตรวจ ต้องขจัดปัญหาการว่างงานและส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น

อังคณา บุญสิทธิ์ (2535) ได้ศึกษา เรื่อง บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามกับปัญหาอาชญากรรมในสามจังหวัดภาคใต้ พบว่า ผู้นำศาสนาอิสลามมีความคิดว่าการแก้ปัญหาอาชญากรรม ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว ทุกฝ่ายต้องร่วมกันแก้ปัญหา ผู้นำศาสนาต้องให้คำปรึกษาแนะนำกับประชาชน โดยสามารถสอดแทรกคำสอน และปลูกฝังให้ประชาชนปฏิบัติเฉพาะสิ่งที่ดีงาม ละเว้นการกระทำผิด ตลอดจนไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทแก่คู่กรณี รวมทั้งติดตามข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ และบอกกล่าวแก่คนในท้องถิ่นให้รู้ว่าควรป้องกันตัวเองอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในท้องถิ่น

อภิรัตน์ จอมศรี (2541 : 67) ได้กล่าวว่า การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งยาเสพติดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนั้น สมาชิกในหมู่บ้านต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการให้ข้อมูล เบาะแสของผู้ต้องสงสัยในชุมชน ซึ่งผ่านทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นสำคัญ

5.6.2 ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา

บพิตร เกาฏีระ (2533 : 5) กล่าวถึง ความรุนแรงในการกดขี่ ส่วนใหญ่มักพบในกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เนื่องจากความตึงเครียดทางเศรษฐกิจ บังคับยกรองลงมา คือ อารมณ์โกรธ ชู้สาว และเมาสุรา

โศทม อาริยา (2535 : 30-34) ได้กล่าวถึง สามี ที่ยอมให้ภรรยา กดขี่ อาจจะ เป็น เพราะ เกิด ความ เกรง ใจ ที่ มี ต่อ ภรรยา มากกว่า หรือ อาจ เกิด จาก สามี ทำ ให้ ภรรยา ไม่ พอ ใจ สามี ที่ กด ขี่ ภรรยา จะ มี ส่วน น้อย เหนือ นั้น ทั้งนี้ เพราะ สถาน ภา พ ของ สตรี ที่ ด้อย กว่า บุรุษ ใน หลาย ๆ ด้าน สตรี จำนวน มาก จะ มี ความ เกือบ กด เพราะ สังค ม จะ กำหนด สถาน ภา พ ของ สตรี ให้ ด้อย กว่า ชาย และ กำหนด ทาง เลือ ก ของ ชาย ให้ มี มาก กว่า หญิง

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2538 : 46-47) กล่าวว่า การกดขี่เกิดจาก บทบาทของหญิงชายที่ยังไม่ได้ปรับเปลี่ยน ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาครอบครัวแตกแยก การหย่าร้าง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากฝ่ายชายไม่มีความรับผิดชอบ อีกประการหนึ่ง เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น สภาพเศรษฐกิจที่บีบคั้น จนทำให้เกิดการบังคับให้ทำงานหนัก หรือเกิดความเครียดจนกระทั่งทะเลาะวิวาทและคดี

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2534) ได้ทำการวิจัย เรื่อง สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว จากข่าวหนังสือพิมพ์ เพื่อทราบถึงความรุนแรงในครอบครัวและผลของความรุนแรงนั้น พบว่า ปัจจัยสถานการณ์ที่จะนำไปสู่ความ

รุนแรงในครอบครัว ส่วนใหญ่พบในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ คู่สมรสมีอายุน้อยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง คือ เด็กและสตรี ปัจจัยเฉพาะหน้าที่นำไปสู่ความรุนแรงของครอบครัว คือ อารมณ์โกรธ ชู้สาว และการดื่มสุรา นอกจากนั้น ยังพบว่า ปัจจัยสาเหตุในอดีตที่นำไปสู่ความรุนแรง ได้แก่ เรื่องชู้สาว การไม่ชอบกันมาก่อน การทำร้ายกันเสมอ ๆ และผู้ที่ทำร้ายมักเคยมีประวัติทางจิตด้วย ร้อยละ 10.6

ประภาศ จีระมะกร (2532) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางของนักวิชาชีพกับปัญหาหญิงถูกทุบตี : กรณีศึกษาจากบ้านพักผู้หญิง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หญิงที่ประสบปัญหาถูกสามีทำร้ายทุบตี และเข้ามาพักชั่วคราวในบ้านพักผู้หญิง จำนวน 143 ราย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2528 ถึงเดือนพฤษภาคม 2531 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ พบว่า หญิงที่เข้ามาขอความช่วยเหลือจากโครงการบ้านพักผู้หญิง มาจากทุกระดับฐานะและทุกระดับการศึกษา ทั้งที่มาจากชุมชนแออัด และที่อยู่ในเมืองใหญ่ แม้ว่า หญิงแต่ละคนจะได้รับการเลี้ยงดูอบรมแตกต่างกันบ้างตามฐานะ แต่ส่วนใหญ่ต้องแบกภาระต่าง ๆ มากมาย ทั้งงานภายในบ้านและนอกบ้าน และไม่ว่าจะเป็นหญิงที่มีการศึกษาระดับใดหรือครอบครัวมีฐานะอย่างไร ทุกคนมีโอกาสที่จะประสบปัญหาถูกสามีทำร้ายทุบตีเท่า ๆ กัน

พรทิพย์ จิตรธร (2536 : 22-23) กล่าวถึงแนวทางป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวว่ามีหลายประการ ได้แก่ เปลี่ยนแปลงความเชื่อ และค่านิยมที่ปลูกฝังให้ชายมีอำนาจเหนือหญิง โดยให้มีความเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ และได้รับสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย สังคมต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับหญิงในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว ตลอดจนจัดให้มีบริการให้คำปรึกษาหารือสำหรับคู่สมรส หรือจัดให้มีบริการก่อนสมรส

5.7 สถิติชี้ประเด็นหญิงชาย

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ พัฒนาตัวบ่งชี้เพื่อการพัฒนาสตรี ใน คณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติ (2531) ได้มีการรวบรวมสถิติและตัวบ่งชี้ เกี่ยวกับสถานภาพของสตรีไว้เป็นฐานข้อมูลสตรี ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP) ได้จัดทำ โครงการ Improving Statistics On Gender Issues เมื่อปี 2537 -2539 ภายใต ความช่วยเหลือทางการเงินจาก United Nations Development Fund for Women (UNIFEM) โดยมีสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการ ผลงานที่ ได้จัดทำภายใต้โครงการนี้ ได้แก่ 1) รวบรวมประเด็นปัญหาหญิงชายและ สถิติและตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้อง 2) สรุปปัญหาและข้อจำกัดของสถิติชี้ประเด็น หญิงชายที่จัดเก็บโดยหน่วยงานของรัฐ 3) จัดพิมพ์สมุดข้อมูลสถิติวิเคราะห์ ประเด็นหญิงชายสาขาต่างๆ และ 4) เสนอแผนเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการ จัดทำสถิติชี้ประเด็นหญิงชายของ ประเทศ แต่ทั้งสองโครงการนี้ได้จัดทำใน ระดับประเทศ และเป็นโครงการเฉพาะกิจ มิได้มีการสานงานต่ออย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตและนำสถิติชี้ประเด็นหญิงชายไปใช้ในการปฏิบัติ งานจริง นอกจากนี้ยังมีองค์กรสตรีอื่น ๆ ที่มีการจัดทำฐานข้อมูลสตรี แต่ยังไม่ มีหน่วยงานใดที่ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายในระดับ หมู่บ้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมุ่งพรรณนา (descriptive) และ อธิบาย (explanation) ประเด็นปัญหาหญิงชาย (gender issues) และการใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชาย (gender statistics) ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วย ปลัด อบต. คณะกรรมการบริหารและสมาชิก อบต. ที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามทั้งเพศหญิงและชายของจังหวัดปัตตานี และจังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร อบต. สมาชิก อบต. และปลัด อบต. ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สอบถามเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลสถิติในการวางแผน. จำนวน 50 คน และการจัดทำสนทนากลุ่ม อีกจำนวน 41 คน

การสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi – stage stratified sampling) ดังนี้

1. ระดับอำเภอ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) คือ ได้คัดเลือกอำเภอที่คณะกรรมการบริหารและสมาชิก อบต. นับถือทั้งศาสนาพุทธ และอิสลาม และพูดภาษาไทยได้ ดังนั้น จึงได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอจะนะ ในจังหวัดสงขลา ส่วนในจังหวัดปัตตานี ได้แก่อำเภอเมือง และอำเภอโคกโพธิ์

2. ระดับตำบล ใช้สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จาก อบต. ในอำเภอเป้าหมายทั้ง 4 อำเภอ ๆ ละหนึ่งอบต. รวมทั้งสิ้น 4 อบต.

3. ระดับ อบต. การคัดเลือกบุคคลหรือตัวอย่างในแต่ละ อบต. ใช้แบบสโนว์บอลล์ (snowball sampling) โดยสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น จากปลัด อบต. ของแต่ละ อบต. หลังจากนั้น ปลัด อบต. ได้ช่วยเหลือในการระบุชื่อผู้ที่อยู่ในเกณฑ์คัดเลือกและแนะนำบุคคลเหล่านั้นให้นักวิจัยรู้จัก และบางครั้งสนับสนุนให้บุคคลที่อยู่ในเกณฑ์การคัดเลือกให้ความร่วมมือกับผู้วิจัย ด้วยวิธีดังกล่าวนี้ ทำให้วิธีการคัดเลือกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แล้วทำการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์จากคณะกรรมการบริหาร สมาชิก อบต. และปลัด อบต. ทั้ง 4 กลุ่ม ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนตัวอย่างจำแนกตามสถานที่และวิธีการเก็บข้อมูล

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	จำนวนผู้เข้าร่วม สนทนากลุ่ม (คน)	จำนวนผู้ให้ สัมภาษณ์ (คน)
ปัตตานี	เมือง โคกโพธิ์	อบต. บานา	7	12
		อบต. โคกโพธิ์	11	20
สงขลา	หาดใหญ่ จะนะ	อบต. บ้านพรุ	9	8
		อบต. บ้านนา	14	10
รวม	4	4	41	50

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบสัมภาษณ์ (interview schedule) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างระดับปัจเจกบุคคล ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา สถานภาพสมรส การดำรงตำแหน่งใน อบต. การเคยไปฝึกอบรม ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายใน อบต. ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นของข้อมูลในการวางแผน ระดับการใช้ข้อมูล ความเข้าใจเกี่ยวกับสถิติชี้ประเด็นหญิงชาย และรายการสถิติที่สาขาต่าง ๆ เพื่อใช้ทดสอบความเป็นไปได้ของคำตอบเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลในตอนต้น

2. แนวคำถามเพื่อใช้สนทนากลุ่มระดับชุมชน ซึ่งมีเฉพาะคำถามปลายเปิดเพียงอย่างเดียว เพราะต้องการทราบทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน (ปรากฏในภาคผนวก) ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ

- 2.1 ด้านครอบครัว เกี่ยวข้องกับการเลือกเพศบุตรและผลกระทบท พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง ความพอใจในการใช้ชีวิตครอบครัวปัจจุบัน
- 2.2 ด้านการศึกษา เกี่ยวกับโอกาสในการศึกษาและฝึกอบรม
- 2.3 ด้านสุขภาพ ประกอบด้วยการคิดยาเสพติด
- 2.4 ด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับชายต้องแบกภาระทำงานนอกบ้านคนเดียว หญิงต้องทำงานทั้งภายในและภายนอกบ้าน การอนุญาตให้ภรรยาไปทำงานนอกบ้านและผลกระทบท การที่พ่อและแม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน สวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงานนอกบ้าน การว่างงาน
- 2.5 ด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน การยอมรับความเป็นผู้นำทางการเมืองของผู้หญิง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิง

2.6 ด้านอาชญากรรมและความรุนแรง เกี่ยวข้องกับความรุนแรงระหว่างสามีและภรรยา ความปลอดภัยใน สถานประกอบการและอาชญากรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้มี 3 วิธี คือ

1. การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพิจารณาว่า สถานภาพของหญิง-ชาย ทั้ง 6 ด้านดังกล่าวข้างต้นในชุมชนว่าเป็นอย่างไร โดยใช้ข้อมูลจากการสนทนา เป็นตัวสะท้อนความจริงให้ปรากฏ วิธีการสนทนากลุ่ม มีทั้งหมด 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มเริ่มต้นโดยการกล่าวแนะนำและชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม วิธีดำเนินการสนทนากระทำโดยพิธีกร (moderator) 1 คน ที่เป็นนักวิจัย มีหน้าที่นำการสนทนาและคอยควบคุมให้การสนทนาอยู่ในประเด็นตามแนวคำถามที่วางไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และตรงกับความต้องการมากที่สุด มีผู้ช่วยนักวิจัยและพนักงานสัมภาษณ์เป็นผู้ช่วย ภาษาที่ผู้นำการประชุมและผู้เข้าร่วมประชุมใช้ประกอบด้วยภาษาไทยกลาง และภาษาไทยถิ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้เข้าร่วมประชุมที่ต้องการใช้ ยกเว้น ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมประชุมบางท่านไม่ถนัดทั้ง 2 ภาษาก็จะใช้ภาษามลายูถิ่น (ภาษายาวี) ซึ่งผู้ช่วยนักวิจัยและพนักงานสัมภาษณ์ที่ชำนาญในการใช้ภาษามลายูถิ่นจะเป็นล่ามแปลเป็นภาษาไทยอีกครั้งหนึ่ง ช่วงเวลาที่ดำเนินการสนทนาของแต่ละกลุ่มจะเหมือนกัน กล่าวคือ ดำเนินการในช่วงเช้า ตั้งแต่เวลา 9.00 - 12.00 น. ยกเว้นที่ อปต.บ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ที่ดำเนินการในช่วงบ่าย ตั้งแต่ เวลา 13.30 - 16.30 น. เพราะผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มีภารกิจส่วนตัว แต่ละกลุ่มจะใช้เวลาใกล้เคียงกันประมาณ 2.5 - 3 ชั่วโมง ขณะทำการสนทนากลุ่ม จะมีการบันทึกข้อมูลลงในเทปบันทึกเสียง และมีผู้จดบันทึก

(note taker) ซึ่งกระทำโดยพนักงานสัมภาษณ์ที่ผ่านการอบรมวิธีการสนทนากลุ่ม และแนวทางการสนทนาก่อน บรรยากาศภายในกลุ่ม เป็นไปอย่างกันเอง ไม่เคร่งเครียด โดยเฉพาะที่ อบต. โคกโพธิ์ และ อบต.บ้านพรุ ค่อนข้างสนุก เพราะผู้เข้าร่วมประชุมบางท่านมีอารมณ์ขัน กระเช้าหยอกล้อเพื่อนอยู่เสมอ สำหรับปัญหาที่พบในการสนทนากลุ่มก็คือ มักจะมีผู้เข้าร่วมกลุ่ม 1-2 ท่าน ที่มักจะแสดงความคิดเห็นน้อย แม้พิธีกรจะกระตุ้นแล้วก็ตาม ส่วนท่านอื่น ๆ ได้แสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่ ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ภาษาที่ใช้ การดำรงตำแหน่งต่าง ๆ และประสบการณ์ ฯลฯ ของผู้เข้าร่วมประชุมก็เป็นได้

2. การสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลตัวอย่าง โดยนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย จากแบบสัมภาษณ์ที่คณะวิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวความคิดในการวิจัย เพื่อเป็นการศึกษาสภาพการใช้ข้อมูลสถิติใน อบต.

3. การเก็บรวบรวมจากเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งและชนิดของข้อมูลที่มีอยู่แล้วในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

หลังจากเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม ก็จะนำบันทึกเสียงจากเทปมาถอดความโดยละเอียดทั้งหมดเป็นตัวอักษรตามบทสนทนา เปรียบเทียบกับการจดบันทึกข้อมูลของผู้จดบันทึก เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ต่อจากนั้น ก็จะสรุปข้อมูลในหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยการทำตารางสรุปความคิดเห็น (overview grid) ของแต่ละกลุ่มสนทนา แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์

เป็นภาพรวมและเขียนรายงาน แต่ละหัวข้อในการวิเคราะห์จะถูกประเมินโดยเอกเทศจากนักวิจัยของโครงการอย่างน้อย 2 คนในกรณีที่การประเมินจากนักวิจัยมีความไม่สอดคล้องกัน นักวิจัยทั้งสองต้องแก้ปัญหาโดยการตรวจสอบข้อมูลร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง ด้วยวิธีการเช่นนี้ จึงน่าจะเชื่อได้ว่า การวิเคราะห์ในครั้ง นี้ ได้ยึดถือข้อมูลที่ได้จากการสนทนาเป็นหลักอย่างแท้จริง

ข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สถิติที่ประเด็นหญิงชายใน อนาคต. รวบรวมจากแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การเสนอรายงานในครั้งนี้ ถ้าพิจารณาด้วยมาตรฐานการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว จะเห็นได้ว่าตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้เป็นตัวอย่างขนาดใหญ่ แต่คณะวิจัยตระหนักว่ายังไม่เป็นตัวอย่างที่ใหญ่พอที่จะสรุปลงความเห็น (generalization) ไปได้ว่าเป็นความคิดเห็นหรือพฤติกรรมส่วนใหญ่ของกลุ่มประชากร อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเชิงคุณภาพในรายงานฉบับนี้ น่าจะให้แนวคิดบางประการว่า ประเด็นที่ศึกษานี้ได้รับปฏิกิริยาตอบโต้จากกลุ่มสนทนาอย่างน้อยเพียงใด คณะวิจัยจะตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในประเด็นเหล่านี้ได้อย่างไร และต้องการคำอธิบายว่า ทำไมปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเกิดขึ้น มิใช่ต้องการคำอธิบายว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด

นิยามศัพท์

เพื่อให้ความเข้าใจตรงกัน คณะวิจัยได้ให้คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

● **ประเด็นหญิงชาย (gender issues)** หมายถึง ประเด็นความแตกต่างหรือความไม่เท่าเทียมกันในบทบาทของหญิงและชายในด้านต่าง ๆ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะครอบคลุม 6 ด้าน คือ ด้านครอบครัว การศึกษา สุขภาพ เศรษฐกิจ การมีส่วนร่วม และอาชญากรรมและความรุนแรง

● **สถิติชี้ประเด็นปัญหาหญิงและชาย (gender statistics)** หมายถึง ข้อมูลสถิติที่น่าเสนอจำแนกตามเพศหญิงและชายควบคู่กันเพื่อชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาของหญิงและชาย

● **อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล)** หมายถึง องค์กรที่เกิดขึ้นจากการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท โครงสร้างของ อบต. ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีการแบ่งชั้นของ อบต. ออกเป็น 5 ชั้นตามรายได้ที่จัดเก็บได้ในแต่ละปี และ อบต. ทั้ง 4 แห่งที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็น อบต. ชั้น 3 และชั้น 2

● **การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.** หมายถึง การกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาตำบลของ อบต. แผนพัฒนานี้จะแบ่งเป็นแผนประจำปีและแผน 5 ปี

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ประเด็นปัญหาหญิงชายด้านต่าง ๆ ในชุมชน

ตอนที่ 2 การใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนา
ท้องถิ่น ของ อบต.

ตอนที่ 1 : ประเด็นปัญหาหญิงชายด้านต่าง ๆ ในชุมชน

ผลการศึกษาในส่วนนี้จะเสนอประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

1. ด้านครอบครัว
2. ด้านการศึกษา
3. ด้านสุขภาพ
4. ด้านเศรษฐกิจ
5. ด้านการมีส่วนร่วม
6. ด้านอาชญากรรมและความรุนแรง

1. ด้านครอบครัว

1.1 ประเด็น : การเลือกเพศบุตรและผลกระทบ

โดยทั่วไปครอบครัวในชนบทมักจะมีสมาชิกหลายคน อาจเป็นเพราะต้องการแรงงานจากลูกหลานช่วยในการเกษตร หรืออาจเป็นเพราะมีการเลือกเพศบุตร ในชุมชนนี้ แต่ละครัวเรือนเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ แต่อาจจะไม่ใช่สาเหตุจากการเลือกเพศบุตร เพราะจากการวิเคราะห์ประเด็นการ

เลือกเพศบุตรนั้น พบว่า ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่ ไม่ให้ความสำคัญกับการเลือกเพศบุตร กล่าวคือ เขาไม่ได้คาดหวังว่า บุตรคนแรกหรือคนต่อ ๆ ไป ต้องเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย เขาหวังเพียงประการเดียวว่า บุตรที่คลอดมานั้น ขอให้มีความสุขแข็งแรง สมบูรณ์ไม่มีปัญหาในการเลี้ยงดูก็เพียงพอแล้ว

".....จะเป็นหญิงหรือชายก็ได้ เป็นลูกเรา ๆ ก็พอใจแล้ว....."

".....ไม่ได้คิดว่า ต้องเป็นหญิงหรือชาย ให้มีอาการครบ 32 เหมือนคนอื่น ๆ ก็พอ....."

".....ไม่ได้หวังว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ให้ปลอดภัยทั้งแม่และลูกก็พอใจแล้ว....."

".....จะเป็นหญิงหรือชายก็ได้ ขอให้ปกติเหมือนคนอื่น ๆ"

ขณะเดียวกัน มีผู้สนทนาบางท่าน ที่มีความคาดหวังกับเพศของบุตร คือเมื่อมีลูกคนแรก ก็อยากได้เพศชาย เพื่อจะได้สืบตระกูลและดูแลเรือกลไรรักษาแทนตน

".....ในใจก็อยากได้ลูกชายนะ จะได้สืบตระกูลและดูแลสวนแทนเรา ลูกสาวมันไม่ค่อยสู้เหมือนชาย (ไม่เข้มแข็งเหมือนชาย) และสงสารมันด้วย....."

ขณะที่อีกท่านหนึ่ง ก็อยากได้ลูกสาวเพราะลูกสาวจะได้ช่วยดูแลน้อง ๆ แทนแม่ได้ และจะเอาใจใส่ ห่วงใยพ่อแม่มากกว่าลูกชาย

".....ลูกสาวคิดว่า จะช่วยดูแลน้องแทนแม่ได้
เวลาแต่งงานออกเรือนไปแล้ว ก็ยังกลับ
มาดูแลเป็นห่วง พ่อแม่มากกว่าลูกชาย....."

เมื่อถามต่อไปว่า ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเลือกเพศ
บุตรแล้ว ทำไมครอบครัวส่วนใหญ่ จึงมีลูกเกิน 2 คน ผู้ร่วมสนทนาที่เป็น
มุสลิม เห็นพ้องกันว่าอิสลามห้ามการคุมกำเนิด ขัดกับหลักศาสนา ถ้าฝ่าฝืน
จะเป็นบาป ดังนั้น จึงไม่มีการวางแผนครอบครัวเหมือนกับชายไทยพุทธ
เพราะศาสนาพุทธไม่ห้ามการคุมกำเนิด

".....เรื่องนี้พูดยาก เป็นเรื่องของศาสนาถ้ามีลูกน้อย
โดยวิธีการคุมกำเนิดก็ผิดหลักศาสนา....."

".....อิสลามห้ามการคุมกำเนิด จึงปล่อยให้มามีไป
เรื่อย ๆ"

".....อิสลามกำหนดจำนวนบุตรว่าให้มีเท่านั้น
เท่านั้นไม่ได้ ต้องปล่อยให้เป็นไปตามธรรม-
ชาติ จะคุมเหมือนคนพุทธไม่ได้....."

ผลกระทบจากการเลือกเพศบุตร

แม้ว่าผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่จะไม่ให้ความสำคัญกับการเลือกเพศ
บุตร แต่ทุกคนก็ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การเลือกเพศบุตรจะทำให้
สมาชิกภายในบ้านเพิ่มมากขึ้น และมีผลกระทบต่อครอบครัวหลายประการ
เพราะถ้าเพศของบุตรไม่ตรงกับความคาดหวังหรือความต้องการของตน เขาก็
จะรอคอย จากการตั้งครรภ์ที่จะมีบุตรคนใหม่ต่อไป

ผู้สนทนาส่วนใหญ่ตอบว่า การมีลูกมากเกินไปมีผลกระทบต่อครอบครัวหลายประการ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในครอบครัวสูง ไม่เพียงพอ ทั้งค่าเล่าเรียนของลูก และค่าอาหารภายในบ้าน ยิ่งถ้าลูก ๆ กำลังศึกษาในระดับที่สูงกว่ามัธยมหลายคน ช่วงเปิดภาคเรียนจะเดือนร้อนมาก เงินหมุนเวียนไม่ทัน แต่ถ้าครอบครัวใดมีฐานะดี ควรจะมีลูกหลาย ๆ คน จะช่วยแบ่งเบาภาระของเราได้ ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ลูกมากมีปัญหาหลายอย่าง ค่าเล่าเรียนไม่พอใช้ ค่าใช้จ่ายไม่พอ.....”

“.....ปัญหาลูกมากทำให้ค่าครองชีพไม่พอ ค่าเล่าเรียนไม่พอ ยิ่งผู้ปกครองไม่มีงานทำ มีลูกมากมีปัญหามาก เช่นสมัยนี้รายได้น้อยจะลำบาก ยิ่งไม่มีงานทำ ของก็แพง ทำสวน ทำการเกษตรราคาถูกลง จะทำงานอะไรก็ลำบาก.....”

“.....(ต้องให้ทวนคำถามใหม่.....พูดไทยชัดเจนมาก) ผมว่าการที่มีสมาชิกมาก ในช่วงเศรษฐกิจเช่นนี้ก็ย่อมมีปัญหา แต่ละครอบครัวถ้ามีสมาชิกมาก ก็ต้องกระทบกระเทือนและในด้านค่าครองชีพก็ย่อมมีปัญหาตามมาแต่ถ้ามีสมาชิกน้อย ปัญหาที่จะน้อย แต่ที่แน่ ๆ ว่ามีสมาชิกเยอะปัญหาก็ต้องตามมา ด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักเพราะตอนนี้ค่าเล่าเรียนค่าอะไรมันก็จ่ายไม่ทัน.....”

“.....ครอบครัวผมมีลูก 3 คน ทำงาน 1 คน เรียนที่วิทยาลัยเทคนิคสงขลาชั้น ปวช. 1 คน และที่เทคนิคยะลา 1 คน แต่ก่อนไม่มีปัญหาอะไร เดียวนี้เริ่มมีปัญหา ค่าใช้จ่ายเพิ่ม ตอนเปิดเทอม ตัดอย่างไม่ค่อยได้ เพราะยางผลัดใบต้องหาเงินเพิ่ม และถ้ามันเรียนจบก็ไม่รู้จะให้มันทำอะไรเหมือนกัน.....”

“.....ถ้าเศรษฐกิจในครอบครัวดี มีลูกมากดีกว่า ถ้าไม่ดีมีลูกน้อยหน่อย ปัญหาขึ้นอยู่กับอย่างเดี๋ยวลือเงิน.....”

นอกจากนั้น มีบางคนเห็นว่า การมีลูกมากนั้นดี เพราะยามชรา หรือเจ็บป่วยจะมีคนช่วยดูแล มีที่พึ่ง หรือทำให้จำนวนคนแก่เพิ่มขึ้น รวมทั้งเป็นเรื่องของศาสนา เพราะผู้ให้สัมภาษณ์บางคน เชื่อว่า การมีลูกมาก ลูกน้อยเป็นลิขิตของพระเจ้า การเกิด การตาย อยู่นอกเหนืออำนาจของผู้ใดที่จะควบคุมได้ ยกเว้น พระเจ้า ถ้าเรามีความสามารถที่จะเลี้ยงดูและสงเคราะห์ภรรยา และลูกได้หลายคน ต่อไปในวันอาคิระห์ (โลกดับ) เราก็จะได้รับผลตอบแทนที่ดีดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ถ้าพูดถึง เรื่องลูกมากลูกน้อยก็เป็นเรื่องของโลกนี้ โลกหน้า มันเป็นเรื่องของพระเจ้า แต่ถ้าดูสภาพปัญหาในปัจจุบัน การมีลูกมากจะลำบาก แต่ถ้าคุมกำเนิดก็ขัดกับหลักอิสลาม.....”

“.....ปัญหานี้ถ้าเราคิดตามหลักศาสนา มันไม่ใช่เป็นปัญหาเพราะสมาชิกมาก แต่ถ้านึกถึงโลกปัจจุบันมันก็ยอมเป็นปัญหาคือค่าใช้จ่ายไม่พอใช้ ค่าเล่าเรียนก็ส่งไม่ทัน ถ้าในทางศาสนามีลูก 10 คน ก็น่าจะมีคนฉลาดบ้างสักคนหรือสองคน ซึ่งคนพวกนี้สามารถที่จะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ในวันข้างหน้า.....”

ยิ่งกว่านั้น บางท่านได้แสดงความเห็นว่า การที่มีลูกมากจะทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวเพราะพ่อแม่ดูแลไม่ทั่วถึง ลูกจะไปติดยาเสพติด ซึ่งสภาพปัจจุบัน ในบางหมู่บ้านก็ประสบปัญหาเช่นนี้ หรือบางคน กล่าวว่า ลูกมากหรือน้อยไม่สำคัญ มันขึ้นอยู่กับการเลี้ยงดูการอบรมของพ่อแม่มากกว่า

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการมีลูกมากหรือการมีครอบครัวขนาดใหญ่ ก่อให้เกิดปัญหามากมาย ดังนั้น จึงควรหาทางแก้ไข ซึ่งวิธีการแก้ไขที่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นชาวไทยพุทธส่วนใหญ่เห็นว่าควรใช้วิธีการวางแผนครอบครัว เช่นการทำหมัน ฉีดยา กินยา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรับผิดชอบ คือสำนักงานสาธารณสุข ควรให้ความรู้และชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว คุณภาพชีวิต ผลดีของการมีลูกน้อย ผลเสียของการมีลูกมาก ส่วนการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิมเห็นว่าครอบครัวที่มีลูกมากและฐานะยากจนไม่สามารถให้ลูกเล่าเรียนได้ ทางรัฐบาลก็ควรจะต้องจัดให้มีการมอบทุนการศึกษาแบบให้เปล่าหรือจัดให้มีการศึกษาโดยไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับเด็กนักเรียนที่ไม่มีเงินค่าอาหารกลางวัน ทางโรงเรียนควรมี

โครงการอาหารกลางวัน อาจจะจัดแบบให้เปล่าหรือให้ผู้ปกครอง สมทบบ้าง บางส่วนเพื่อเป็นการช่วยให้เด็กนักเรียนได้รับสารอาหารครบถ้วน

ในด้านค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวของผู้ที่มีลูกมาก รัฐบาลอาจช่วยสร้างงานให้มีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้แก่สมาชิกในครอบครัว เช่น การจักสาน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในกรณีที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่มีงานทำ โดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลควรจะส่งเสริมอาชีพหรือช่วยให้ประชาชนมีงานทำเพิ่มขึ้น เพื่อให้โอกาสคนยากจน มีการขยายโรงงานอุตสาหกรรมเข้าไปในชนบทเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และอาชีพให้ประชาชนชนบทได้อีกทางหนึ่ง

วิธีการเหล่านี้คนส่วนใหญ่เห็นว่าจะช่วยทางด้าน การเพิ่มค่าครองชีพ และลดค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวที่ยากจนแต่มีลูกมาก ซึ่งจะช่วยให้เด็ก ๆ เหล่านี้เติบโตขึ้นไปเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“.....ต้องมีการวางแผนครอบครัวก่อน ต้องมีการส่งเสริมรายได้ หรือมีอาชีพรองให้กับคนในชนบท.....”

“.....ให้มีโรงงานอุตสาหกรรมรับคนเข้าทำงาน รัฐบาลต้องช่วยให้คนมีงานทำ.....”

“.....ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่ลูกให้มาก ต้องดูแลความประพฤติของลูกด้วย.....”

“.....อนามัยต้องมาดูแล ต้องให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องวิธีการทำให้มีลูกน้อย.....”

“.....อยากให้รัฐบาลช่วยเหลือในเรื่องของอาชีพให้มีมากกว่าเดิม เพราะว่าถ้าเขาไม่มีโอกาสที่จะเรียนต่อหรือไม่มีงานทำก็

สามารถที่จะมาทำงานด้านเกษตรได้ และอีกอย่างหนึ่ง คืออยากให้ทางรัฐบาลช่วยเหลือในด้าน งบประมาณ และเรื่องอาหารของเด็กยากจนที่อยู่ตามหมู่บ้าน บางคนไม่มีข้าวจะกินเลย พ่อแม่เอาไปส่งโรงเรียน โดยไม่ได้กินข้าวเพราะพ่อแม่ไม่ได้ดูแล เด็กนั่งเรียนหนังสือทั้งวันจำไม่ได้ เรียนไม่เข้าใจเพราะท้องหิวจะกลับไปบ้าน ๆ ก็ไกล.....”

“.....ผมคิดว่าถ้าพ่อแม่เด็กต้องออกไปทำงานหรือตัดยางตอนเช้า ๆ เด็กก็ต้องไปโรงเรียน โดยที่ไม่ได้กินข้าว ทางโรงเรียนก็ไม่ได้สนใจ สมมุติว่าเด็กในโรงเรียนทั้งหมด 25 คน หัวหนึ่ง 5 บาท โรงเรียนน่าจะรับผิดชอบตรงนี้ โดยจ่ายเงินส่วนนี้ให้เด็กในโรงเรียนได้เพราะไม่ก็บาทเอง....”

ขณะเดียวกันมีบางคนกล่าวว่าในการแก้ไขปัญหา นั้น มุ่งที่จะให้รัฐเป็นฝ่ายช่วยเหลือในทุก ๆ เรื่อง หรือจะหวังพึ่งจากพระเจ้าแต่เพียงฝ่ายเดียวหาได้ไม่ เราต้องพยายามช่วยตนเองด้วย ต้องขยัน ต้องหางานทำ และต้องทำงานหนัก รัฐจะช่วยให้เฉพาะบางเรื่องเท่านั้น ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ผมว่าการแก้ปัญหาคือทำให้รัฐช่วยเหลือบางประการจะให้รัฐบาลมา ช่วยเหลือทุกเรื่องนั้นมันเป็นไปไม่ได้ แต่นี้ครับ.....”

“.....เอ ไม่รู้จะบอกอย่างไร ปัญหานี้หากพูดถึง เรื่องศาสนาแล้วเราจะไปพึ่งทางพระเจ้า อย่างเดี๋ยวกี้ไม่ได้มันต้องมีความพยายาม อุตสาหะในการแก้ไขตนเองได้ด้วย ผู้ปกครองต้องขยันขันแข็งมากขึ้น พยายามหา งานทำเพิ่มขึ้น ปัญหาที่จะแก้ก็ต้องทำงาน ให้นหนักกว่าเดิมมากขึ้นนั่นแหละ.....”

1.2 ประเด็น : การที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง

จากการศึกษาสภาพชุมชนในครั้งนี้ ทุกหมู่บ้านจะมีครอบครัวที่เกิด จากหย่าร้าง แยกกันอยู่ และลูกละทิ้ง แต่ก็มีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เห็นว่า สภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์นี้ จะมีปัญหาแน่นอน โดยเฉพาะถ้าอยู่กับพ่อ หรือญาติผู้ใหญ่ เพราะพ่อจะดูแลลูกได้ดีไม่เท่ากับแม่ แม่จะมีความละเอียด อ่อนและให้ความอบอุ่น ให้เวลากับลูกมากกว่า ตลอดจนมีความใกล้ชิดกับลูก และเป็นທີ່ปรึกษาได้ดีกว่าพ่อ และบางรายเห็นด้วยว่า แม่จะดูแลลูกได้ดีกว่า พ่อ เพราะบางครั้งพ่อจะไปเที่ยวเตร่ คี๋มสุรา หรือแต่งงานใหม่ ลูกก็จะมี ปัญหา เข้ากับแม่เลี้ยงไม่ได้ ส่วนแม่ที่คิดจะแต่งงานใหม่น้อยกว่าชาย และที่ อาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่จะมีปัญหาเพราะบางครั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย ไม่เข้าใจ สภาพปัญหาและความต้องการของหลาน ยิ่งสภาพสังคมในปัจจุบันช่องว่าง ระหว่างวัยรุ่นและผู้สูงอายุมีมาก เพราะการแพร่กระจายของวัฒนธรรมและ การติดต่อสื่อสารสะดวก รวดเร็ว ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....แน่นอนปัญหาต้องมีอยู่แล้ว อันดับแรกก็คือ เด็กจะต้องขาดที่พึ่ง ไม่ว่าจะขาดพ่อหรือ ขาดแม่ เด็กก็จะขาดความอบอุ่น ด้านสังคม

เด็กก็มีปมด้อย... โอกาสของลูกจะขาดหายไป เป็นครอบครัวที่ไม่ครบถ้วน.....”

“.....ปัญหาลูกมากทำให้ลำบาก เพราะไม่มีใครดูแล ต้องฝากให้ญาติช่วยเลี้ยง บางครั้งคนแก่ตามลูกหลานไม่ทัน ลูกเด็กหลอกก็มี.....”

“.....คนแก่บางรายก็ไม่เข้าใจเด็ก ยิ่งตอนนี้ข่าวสารมันรวดเร็ว เด็กมันต้องการ โน่นต้องการนี้ คนแก่ก็ไม่รู้เรื่อง.....”

“.....อยู่กับแม่ดีกว่า สนใจดูแลลูกดี เพราะพ่อ บางครั้งไปกินเหล้า เทียว ไม่ดูแลลูก ไปไหนมาไหนไม่ค่อยห่วงบ้าน ไปที่อื่น 5 วัน ก็ไปหาย.....”

“.....พ่อบางครั้งไปมีเมียใหม่ ส่วนแม่ที่จะไปมีใหม่มีน้อย บางครั้งเมียใหม่ของพ่อก็เข้ากับลูกไม่ได้มีปัญหา.....”

ขณะเดียวกัน ผู้สนทนาบางคนเห็นว่าไม่ว่าเด็กจะขาดพ่อหรือขาดแม่ เด็กก็จะประสบปัญหาที่เหมือน ๆ กัน คือ จะกำพร้าพ่อ หรือกำพร้าแม่ ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดที่พึ่ง และผู้ดูแลเอาใจใส่ ขาดที่ปรึกษา เกิดความว้าเหว ไม่เชื่อมั่นในตนเอง มีปมด้อย มองโลกในแง่ร้ายและยังครอบครัวที่มีลูกหลายคนจะประสบปัญหาเรื่องรายได้ บางรายเห็นว่า รายได้ในครอบครัวลดน้อยลง เพราะฝ่ายพ่อ หรือแม่เป็นผู้หาเลี้ยงแต่เพียงฝ่ายเดียว บางครอบครัว พ่อ หรือแม่จะไม่รับผิดชอบเรื่องการเงิน ผลักภาระ ให้กับญาติซึ่งญาติบางคนก็ยากจน ขาดเงินที่จะส่งเสริมให้การศึกษาทำให้ลูกไม่ได้รับการศึกษา ต้องลาออกจากโรงเรียนกลางคันและไปประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง หรือรับจ้าง ซึ่ง

จะมีผลต่ออนาคตของเด็กในภายภาคหน้า แต่มีบางรายเห็นว่า บางครอบครัวที่พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกตามลำพัง ลูก ๆ จะไม่ประสบปัญหาด้านการเรียนและความประพฤติ สามารถเล่าเรียนได้ตามปกติ โดยเฉพาะพ่อ หรือแม่ที่มีรายได้ช่วยเหลือตนเองและลูกได้ หรือถ้าให้เปรียบเทียบในกรณีที่ขาดพ่อ หรือขาดแม่ ฝ่ายไหนจะดูแลเลี้ยงดูลูก ๆ ได้ดีกว่า ซึ่งทุกรายเห็นพ้องกันว่า อยู่กับแม่ดีกว่า ดังเหตุผลที่กล่าวมาแล้วและข้อความข้างล่างนี้

“....ปัญหาหลัก คือเรื่องรายได้ จะมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ค่าครองชีพไม่เพียงพอ....”

“....บางครั้งอยู่กับญาติ ญาติก็มีไม่พอ ทำให้ไม่ได้เรียนหนังสือ ต้องออกจากโรงเรียนไปเป็นลูกจ้าง....”

“....บางทีเด็กต้องออกจากโรงเรียนทั้ง ๆ ที่เรียนไม่จบ ทำให้เสียอนาคตของเด็ก....”

“....ถ้าพ่อหรือแม่มีลูกมากเป็นปัญหา แต่ถ้าผู้หญิงมีลูกมากต้องมีปัญหาแน่ ไม่ว่าจะในด้านการศึกษา หรือในด้านอาหารการกินในแต่ละวัน ด้านการเล่าเรียนมันก็จะกระทบไปหมด แล้วถ้าว่ามีแม่คนเดียว มีพ่อคนเดียว ถ้าเป็นแบบนี้มันก็ขึ้นอยู่กับพระเจ้าอีกแล้วนั่นแหละ”

“....ปัญหาก็คือถือว่าเป็นลูกกำพร้าพ่อ กำพร้าแม่ การที่จะให้ความอบอุ่นกับลูกมีน้อย แต่อยู่กับแม่ดีกว่า เพราะผู้หญิงสามารถที่จะอยู่กับลูกได้ตลอดเวลา ทำงานด้วยก็ได้และลูกก็

จะรักแม่มากกว่าพ่อ เหมือนเราเปรียบเทียบ
 ดูรักแม่มากกว่า แม่จะมานั่งคิดว่าจะดูแลลูก
 อานน้ำลูก กินข้าว อย่างไร ผู้ชายจะไม่
 สนใจตรงนี้ และผู้หญิงจะคิดแต่งงานใหม่
 ไม่มีแต่ผู้ชายไม่แน่.....”

เมื่อถามถึงการแก้ไข หรือข้อเสนอแนะในประเด็นนี้พบว่า ผู้สนทนา
 ต้องการให้ฝ่ายราชการ ได้จัดตั้งศูนย์เด็กเล็กในทุกหมู่บ้าน เพราะขณะที่พ่อ
 หรือแม่ไปทำงานนอกบ้าน จะไม่มีใครช่วยดูแลลูก ศูนย์ฯ จะช่วยดูแลเด็ก
 กำพร้าเหล่านี้ได้ นอกจากนั้น ยังต้องการให้ศูนย์ฯ เหล่านี้ขยายรับเด็กที่
 ประสบปัญหาดังกล่าวไปจนกระทั่งเขาสามารถช่วยตนเองได้ และถ้าเป็นไปได้
 ต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้คิดหาวิธีการป้องกัน และแก้ไขสภาพ
 ปัญหาเหล่านี้ด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....อยากให้รัฐช่วยตั้งศูนย์เด็กเล็กในทุก
 หมู่บ้าน เพราะถ้าพ่อ แม่ไปทำงานนอก
 บ้าน ไม่มีใครช่วยดูแลลูก.....”

“.....ถ้าให้ดี ราชการควรช่วยดูแลเด็กพวกนี้ จน
 เขาทำงานได้.....”

“.....รัฐต้องหาทางแก้นะว่า จะไม่ให้ปัญหานี้
 เกิดขึ้น.....”

1.3 ประเด็น : ความพอใจในการใช้ชีวิตครอบครัวปัจจุบัน

ผู้สนทนาเกือบทุกคนเห็นว่า มีความพอใจและภูมิใจในการใช้ชีวิต
 ครอบครัว หรือชีวิตแต่งงาน เพราะครอบครัวมีความสุขตามเอกัตภาพ ไม่

ลำบาก อบอุ่น เข้าใจซึ่งกันและกัน มีอะไรก็ปรึกษา ให้เกียรติ ซื่อสัตย์ ไม่ระแวง มีเหตุผล ตัดสินใจด้วยกัน แต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ของตน มีรายได้มาสู่ครอบครัว ช่วยกันทำงาน มีบางรายเสริมว่า ปกติแต่ละครอบครัวก็ประสบปัญหาทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับว่า ปัญหานั้นมากหรือน้อย แก้ไขได้หรือไม่ ปัญหาที่ประสบก็คือ สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ถ้าครอบครัวไหนมีรายได้ ไม่พอเพียงกับรายจ่าย ก็จะก่อให้เกิดปัญหาหากการขาดแคลนและทะเลาะวิวาท หรืออีกรายก็เพิ่มเติมว่าที่มีปัญหาก็คือ สามภรรยาเกิดความรู้สึกเหลื่อมล้ำทางสังคม เช่นภรรยาฐานะและความรู้สูงกว่าสามี บางครั้งคิดว่าสามีด้อยกว่าตน มีการดูหมิ่นเกียรติและศักดิ์ศรี ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ หรือบางรายก็ตอบว่า พอใจกับชีวิตครอบครัว แต่ไม่พอใจกับการทำมาหากินที่ราคาพืชผลการเกษตรถูกกำกับโดยพ่อค้าคนกลาง และค่าครองชีพสูง เศรษฐกิจไม่คล่องตัว ชาวบ้านต้องลำบาก ดังข้อความต่อไปนี้

“.....พอใจ ภูมิใจแล้วเพราะครอบครัวเรามี
ความอบอุ่นมีปัญหาอยู่เหมือนกัน แต่
แก้ไขได้.....”

“.....ความภูมิใจมันก็มี ส่วนปัญหาที่มีคือ
ปัญหาความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน เรื่อง
ผิวเมีย ถ้าเราเข้าใจกัน มันไม่มีปัญหา
แต่ว่าตอนนี้ถ้าครอบครัวใด มีปัญหาแตก
แยกในครอบครัวมันเกิดจากเรื่อง
เศรษฐกิจมากกว่า ครอบครัวไหนที่ว่าขาด
เงินก็ต้องมีปัญหา แต่ถ้าพูดถึงครอบครัว
เรา ๆ ภูมิใจแล้ว ต่างคนถ้าอยู่แบบเห็นอก
เห็นใจ เข้าใจกันก็อยู่ได้.....”

“.....ปัญหานี้มันเกี่ยวกับหลายอย่างเช่นสามิ
ภรรยา มันเกี่ยวโยงกับความรู้ ความมี
ฐานะทางเศรษฐกิจ ตอนนี้ถ้าผู้ชายไม่มี
ความรู้จะอยู่ลำบาก แต่ถ้ามีความรู้ก็ค่อย
ยังชั่ว เพราะต่างคนต่างรู้และเข้าใจซึ่งกัน
และกัน ถ้าผู้ชายไม่มีวิชา ด้านเศรษฐกิจก็
ไม่มี อย่างนี้มันจะเกิดปัญหา เกิดการดูถูก
ดบตีกันได้.....”

“.....สำหรับผมคือยังงัยละ...ครอบครัวอยู่ได้
ไม่มีปัญหา มีงานทำก็ทำ ภูมิใจคิดว่า
พอใจแล้ว ตัวเองก็ทำงาน แฟนก็ทำงาน
ทำงานทั้งคู่ ก็พอใจแล้ว.....”

“.....อยู่กันได้ต้องมีความเข้าใจ ซื่อสัตย์ ไม่
ระแวง แค่นี้ก็พอใจแล้ว.....”

“.....พอใจกับชีวิตครอบครัวแล้ว.....”

“.....ไม่พอใจสภาพการเมือง ชาวบ้านเดือด
ร้อน งบประมาณถูกตัดชาวบ้านลำบาก
อยากให้ด้านเศรษฐกิจเมืองไทย ดีเหมือน
แต่ก่อน ชาวบ้าน ต้องซื้อของแพง ของขึ้น
ราคา ในขณะนี้ของแพงแต่ชาวบ้านชีวิต
ตกต่ำ.....”

“.....พอใจในครอบครัว แต่ไม่พอใจเรื่องการ
ทำมาหากิน พ่อค้าควบคุม พ่อค้าคนกลาง
กำกับหมดทุกอย่าง.....”

“.....พอใจกับชีวิตแล้ว.....”

“.....พอใจแล้ว.....”

“.....พอใจ แต่บางช่วงก็ไม่พอใจ พอใจน้อย
เนื่องจากเศรษฐกิจ คือค่าใช้จ่ายแพง ไม่
คล่องตัว.....”

“.....พอใจมากกับชีวิตครอบครัวปัจจุบัน.....”

“.....พอใจกับการดำรงชีวิตปัจจุบัน.....”

2. ด้านการศึกษา

2.1 ประเด็น : โอกาสในการศึกษา

ประเด็นในด้านการศึกษานั้น ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่เห็นว่าถ้าพิจารณาเหตุการณ์ในอดีต ชายจะมีโอกาสมากกว่าหญิง เพราะพ่อแม่มีความเชื่อว่า ลูกชายต้องเป็นผู้นำ เป็นผู้รับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัว จึงควรมีความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ ส่วนลูกสาวทำหน้าที่แม่บ้าน รับผิดชอบงานบ้านและดูแลสมาชิกในครอบครัว สามารถเรียนรู้ได้จากแม่

“.....ถ้าสมัยก่อน ชายมีโอกาสมากกว่าหญิง เขา
ให้ลูกชายเรียนมากกว่า เพราะต้อง
ประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัว.....”

“.....แต่ก่อนชายได้เรียนมากกว่าหญิง แต่
เดี๋ยวนี้ได้เรียนพอ ๆ กัน.....”

“.....แต่ก่อนเขาจะให้ลูกชายเรียนหนังสือ
ลูกสาวอยู่กับบ้านเฝ้ากับเรือน หุงข้าว
หุงปลา เรียนเอาจากแม่ ไม่ต้องไปเรียน
ที่วัดเหมือนกับลูกชาย.....”

"....สมัยก่อนเขาไม่ให้ลูกสาวเรียน กลัวจะไป
เขียนเพลงยาวถึงชาย...."

"....เขาให้ชายเรียนมากกว่า เพราะเน้นหลัก
ของครอบครัว หญิงอยู่แต่ในบ้าน เรียนทำ
กับข้าว เย็บเสื้อผ้ากับแม่...."

ส่วนในสภาพปัจจุบัน การศึกษามีความสำคัญ ผู้ที่มีการศึกษา
สามารถประกอบอาชีพ ประสบความสำเร็จ มีตำแหน่งในหน้าที่การงานที่ดี
ไม่ว่างงาน ดังนั้น ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่จึงไม่กำหนดว่า จะให้ลูกหญิงหรือ
ลูกชายได้ศึกษาเล่าเรียน ลูกหญิงหรือลูกชาย ถ้ามีความสามารถและตั้งใจเรียน
ก็จะสนับสนุนให้ได้เล่าเรียนจนสุดความสามารถของตน

"....เดี๋ยวนี้ เราให้โอกาสลูกเรียนเท่ากัน ไม่ว่า
หญิงหรือชาย ใครเรียนได้ก็เรียน...."

"....ไม่คิดแบ่งแยกว่าจะให้ลูกหญิง หรือลูก
ชายได้เรียน ให้เรียนหมดเท่า ๆ กัน ถ้าใคร
เรียนได้...."

"....ให้โอกาสลูก ๆ หมด ไม่หญิงหรือชาย
ใครอยากเรียนก็เรียน...."

"....ลูกคนไหนเรียนเก่ง ก็ให้เรียนไปตลอด ไม่ว่า
หญิงหรือชาย มันก็ลูกเราทั้งนั้น ถ้ามันเรียนได้
ก็ให้มันเรียน เป็นประโยชน์กับตัวมันทั้งนั้น
แต่ถ้ามันเรียนเก่งครุฑม เราก็ดีใจนะ (เพื่อน ๆ
ก็แซวว่า... พ่อก็ได้ หน้าคิ้ว)..."

".....ลูกหญิง หรือลูกชายก็ได้ ที่สามารถเรียน
ได้ ก็สนับสนุนให้เรียน ไม่ได้แยกว่าให้ลูก
ชายได้เรียนสูงกว่าลูกสาว เดียวนี้ต้องเรียน
สูง ๆ จึงจะมีงานให้ทำ....."

".....เราให้โอกาสกับลูกนะ ไม่ว่าจะหญิงหรือชาย
ให้มันเรียนได้ก็จะส่งเสริม มันจะได้ดีกว่า
พ่อแม่....."

สำหรับการฝึกอบรมนั้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหญิงและชายแล้ว
ไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่า ผู้ใดมีโอกาสในการฝึกอบรมมากกว่ากัน เพราะผู้
ร่วมสนทนาส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่ามันขึ้นอยู่กับ หัวข้อ (เรื่อง) ที่จะไป
อบรมหรือขึ้นอยู่กับ "บทบาท หน้าที่ ๆ เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ๆ " เช่น หัวข้อ
เกี่ยวกับการทำอาหาร การเลี้ยงดูเด็ก ก็ให้ผู้หญิงไปอบรม ถ้าเกี่ยวข้องกับ
อสม.(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) ก็สามารถไปได้ทั้งหญิงและ
ชาย หรือถ้าการป้องกันหมู่บ้านก็ให้ผู้ชายไปฝึกอบรม เป็นต้น หรือบางครั้ง
จะระบุชื่อ หรือตำแหน่งนั้น ๆ มาโดยเฉพาะ

".....ตอบไม่ได้นะว่า หญิงหรือชายได้ไปอบรมมาก
กว่ากัน บางทีชายได้ไป บางทีหญิงได้ไป....."

".....เอ ! ไม่รู้ละ มันไม่แน่นอน บางครั้งชาย
บางครั้งหญิง บางครั้งก็ไปพร้อม ๆ กันทั้ง
หญิงและชาย....."

".....มันไม่แน่นอนว่า จะให้หญิงหรือชายไป
อบรม บางทีต้องดูว่าเรื่องที่เป็นนั้นมันเรื่อง
อะไร มันเกี่ยวข้องกับใคร....."

".....มันแล้วแต่นะ บางเรื่องเกี่ยวข้องกับชาย เช่นการป้องกันหมู่บ้าน บางเรื่องเกี่ยวข้องกับหญิง เช่น การเลี้ยงดูเด็ก....."

".....บางทีปลัด หรืออนามัย หรือผู้ใหญ่เขาบอก มาว่าให้คนนั้น คนนี้ไป เลือกไม่ได้....."

".....บางทีต้องพิจารณานะว่า มันหน้าที่ของใคร เกี่ยวข้องกับใคร เช่น ทำอาหารเสริม ก็ต้องผู้หญิง ยาเสพติดอาจจะไปได้ทั้งหญิงและชาย....."

".....บางทีก็มีอบรมการก่อสร้าง ก็ต้องให้ชาย การทำบัญชี หญิงก็ได้ ชายก็ได้....."

".....มันไม่แน่นอนอย่างที่ว่า ถ้าอบรมเครื่องมือ เกษตรก็ต้องชาย การทำโครงการก็ต้องชาย ไซ้ไหม...มันอย่างนี้แหละ ไม่นั่นอน....."

2.2 ประเด็น : ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมไม่สามารถนำความรู้จากการอบรมมาใช้ประโยชน์

คณะกรรมการ อบต. ทุกคนที่ร่วมสนทนาจะเป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการใดโครงการหนึ่งมาแล้วทั้งสิ้น บางท่านผ่านการอบรมมาหลายครั้ง แต่แต่ละครั้งหัวข้อที่ได้รับการอบรมก็แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าตนเองเป็นกรรมการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมฝ่ายใด หัวข้อที่เคยฝึกอบรม ได้แก่ การปลูกพืชปลอดสารพิษ กลุ่มออมทรัพย์ การปรับปรุงคุณภาพยางแผ่น บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ อบต. เป็นต้น

ผู้ให้ร่วมสนทนาทุกคนเห็นว่า การฝึกอบรมนั้นมีประโยชน์มาก ความรู้ที่ได้รับเพิ่มมากขึ้น และถ้าปฏิบัติอย่างจริงจัง ก็จะได้ผลดี โดยเฉพาะ

ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนา หรือเรื่องอื่น ๆ เช่น สุขภาพอนามัย ยา-
เสพติด เป็นต้น เมื่อถามถึงสาเหตุของปัญหาว่า ทำไมเมื่อไปฝึกอบรมแล้ว ไม่
สามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ พบว่า มีสาเหตุดังนี้ คือ

1. ลักษณะการไปอบรม ไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงที่จะ
ไปรับความรู้เพิ่มเติมจากการอบรม เพียงแต่ต้องการค่าเบี้ยเลี้ยง เพราะอยู่ที่
บ้านบางวันก็ไม่มีรายได้

2. เมื่อไปอบรมแล้ว นำมาถ่ายทอดให้เฉพาะสมาชิกในครอบครัว
ได้รับรู้ ไม่ได้ไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่น เพราะสมาชิกอื่น ๆ บางคนคิดว่าตนเอง
มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ดีกว่าเพื่อน ๆ ที่ไปอบรม จึงไม่เชื่อถือความสามารถ
ของเพื่อน ดังนั้น บางคนจึงไม่สนใจที่จะถ่ายทอดให้กับผู้อื่น

3. ขณะที่อบรมไม่ได้สนใจ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการอบรม
เพราะเห็นว่า เป็นเรื่องไกลตัว ไม่ใช่เรื่องของตน เช่น ไปอบรมการเกษตร
แบบผสมผสาน แต่ตนเองทำสวนยาง ไม่มีเนื้อที่ ๆ จะเพาะปลูกอีกต่อไป จึง
ไม่ตั้งใจฟังวิธีการทำหรือคำแนะนำจากการบรรยายของเจ้าหน้าที่ ดังนั้น จึง
ไม่สามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้

4. บางหมู่บ้านมีประชาชนมาก พื้นที่กว้างและลักษณะการตั้งถิ่น-
ฐานของบ้านเรือนเป็นแบบกระจัดกระจาย ทำให้การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง

5. ผู้เข้าร่วมอบรมบางคน เห็นว่า การอบรมแต่ละครั้งมีหลายรูป-
แบบ การให้ความรู้หรือให้คำแนะนำ ขณะที่บรรยายนั้น ฟังแล้วเป็นเรื่องง่าย
แต่เมื่อไปปฏิบัติจริง ๆ เป็นเรื่องยาก ทำไม่ได้ ไม่สอดคล้องกับชุมชน เช่น
การปลูกพืชปลอดสารพิษ ไม่สามารถทำได้ เพราะขาดแคลนน้ำ หรือการ
ป้องกันยาเสพติด แนะนำว่าให้เด็กและเยาวชน ได้ฝึกฝนกีฬา แต่ในหมู่บ้าน
ไม่มีอุปกรณ์กีฬา ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชน รวม
ทั้งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตของตนเอง
และครอบครัวได้

6. ขาดการติดตามและประเมินผล หลายคนตอบว่า การฝึกอบรม เป็นสิ่งที่ดี แต่เมื่ออบรมผ่านมาแล้ว เจ้าหน้าที่ไม่ได้มีการติดตาม และประเมิน ผลงานของตนเองว่า ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวมากน้อยแค่ไหน มี ปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้างซึ่งเหตุผลเหล่านี้ จะสังเกตได้จากคำพูดดัง ต่อไปนี้

“.....การอบรมเอามาใช้ได้บ้าง เพราะการไปก็ไม่ได้มาจากความต้องการ แต่มีเบี้ยเลี้ยงเป็นตัว ล่อ อยู่บ้านก็ไม่มีรายได้ จึงมาอบรม.....”

“.....เมื่อกลับมา ก็บอกชาวบ้าน แต่เขาไม่รับ เขา คิดว่าเขาอาจจะรู้ดีกว่าเรา เราก็นำมาบอก ลูกหลาน ภายในบ้านที่สนิทเท่านั้น.....”

“.....ชาวบ้านไม่ชอบเสียง ยีดของเค็ม จึงไม่ชอบ ไปอบรม แต่เราคิดว่าเรื่องที่ไปอบรมนั้น ส่วนใหญ่ใช้ไม่ได้ เพราะไม่เกี่ยวกับตน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่ต้องการรู้ ไม่ได้ถามพวกเราก่อนว่าต้องการอบรม เรื่องอะไร เช่น เราอยากไปอบรมเรื่องวิธีการกรีดยาง แต่ไม่ได้ไป.....”

“.....การอบรมมีหลายแบบ บางแบบมีแต่ ทฤษฎี ให้เราปฏิบัติเอง ซึ่งทฤษฎีมันง่าย แต่ปฏิบัติจริง ๆ มันยาก เมื่อเรากลับมา แนะนำลูกบ้าน เขาก็ไม่เข้าใจ และเวลาไป อบรมนั้น เราไม่ค่อยตั้งใจสักเท่าไรด้วย

การปฏิบัติจึงไม่ได้ผล มันไม่คุ้มกับการ
ไปอบรม.....”

“.....เรื่องthatไปอบรมบางเรื่องไม่สามารถนำมา
ใช้ในชุมชนได้ เนื่องจากขาดผู้ที่จะ
สนับสนุน เช่น วิธีการป้องกันยาเสพติด
อย่างหนึ่ง คือ ให้เด็กและเยาวชนหันมา
เล่นกีฬา แต่เมื่อกลับมาในหมู่บ้าน ไม่มี
อุปกรณ์การกีฬา ของบ อบต. ก็ไม่ได้.....”

“.....ไปอบรมเรื่องการเกษตร แต่เมื่อกลับมาไม่
มีพื้นที่ ๆ จะเพาะปลูก หรือไม่มีน้ำที่จะ
รดน้ำต้นไม้.....”

“.....ตามระเบียบแล้ว ไปอบรมมันต้องดี แต่เมื่อ
ทำไปแล้ว ไม่มีการประเมินผลเลย ไม่มีการ
ติดตาม ถ้ามีการติดตามก็จะดีกว่านี้.....”

“.....การเผยแพร่ได้ผลไม่ดี เพราะชาวบ้านมาก
หมู่บ้านกว้าง บอกได้ไม่ทั่วถึง.....”

3. ด้านสุขภาพ

3.1 ประเด็น : ปัญหายาเสพติด

สาเหตุ

จากการสนทนา พบว่า บางหมู่บ้านไม่ปรากฏผู้ติดยาเสพติด และ
บางหมู่บ้านมีบ้าง แต่จำนวนน้อยเท่าที่ทราบมีเพียง 2-3 ราย และมักเป็นวัยรุ่น
เพราะกำลังศึกษาคณะอง ชนิดของยาเสพติดที่ใช้ ได้แก่ กัญชา กาว(สารระเหย)
และเฮโรอีน

เมื่อสอบถามถึงสาเหตุของการติดยาเสพติด สรุปได้ ดังนี้ คือ

1. ครอบครัว เกิดจากสภาพครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หย่าร้าง แยกกันอยู่ พ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับลูก ปล่อยให้ลูกทำอะไรก็ได้ ไม่สนใจลูกเท่าที่ควร ทำให้ลูกขาดความอบอุ่น ขาดที่ปรึกษา รู้สึกถูกทอดทิ้ง บางครั้งประชดพ่อแม่ ออกไปเที่ยวนอกบ้าน คบเพื่อนไม่ดี ชักชวนไปเสพยาเสพติด จนในที่สุดก็ติดยาเสพติด หรือพ่อแม่บางคนประพฤติตนไม่เหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับลูก เช่น ดื่มเหล้า เล่นการพนัน ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....มันเกิดจากการที่เด็กถูกทอดทิ้ง ขาดความอบอุ่นเมื่อไหร่ที่เด็กขาดความอบอุ่นจะหันไปคบเพื่อน ถ้าเพื่อนดี ก็ดี ถ้าไม่ดีก็ไปลองยากัน.....”

“.....ส่วนใหญ่เกิดจากการที่พ่อแม่ไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ดูแลลูก ปล่อยให้ลูกทำอะไรก็ได้ เด็กขาดความอบอุ่น และเลือกแนวทางที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม.....”

“.....มันอยู่ที่พ่อแม่ด้วย เด็กมันจะประชดพ่อแม่ ไม่ค่อยเรียนหนังสือ ไม่อยากเรียนอายุ 14-16 ปี ก็ไม่เรียนแล้ว.....”

“.....พ่อ แม่ ปล่อยให้เด็กมีเวลาว่างมากเกินไป ... ไม่ติดตาม ดูแล.....”

“.....พ่อ แม่ บางคนทำตัวไม่ดี ให้ลูกเห็น กินเหล้าเมาทุกวัน เล่นไพ่ ลูกเห็นจนชิน ทำให้ลูกคิดว่า สิ่งนั้นเป็นสิ่งปกติ ถ้าไม่ดีพ่อแม่

ต้องไม่ทำ คังนั้น ลูก ๆ จึงทำบ้าง ลอกเลียน
แบบกัน.....”

2. ตัวเด็กเอง

2.1 อยากรู้ อยากรู้อเห็น อยากรู้อทดลอง จากการสนทนาทราบว่าผู้ที่
คิดยาเสพติดส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน มักเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่อยากรู้อ อยากรู้อเห็น
อยากรู้อลอง ชอบท้าทาย เมื่อเพื่อนเสพยาให้เห็นก็อยากรู้อจะทดลองด้วย เมื่อได้ลอง
1-2 ครั้ง ก็เริ่มติดยา รักยาอยาก ดังคำพูดที่ว่า...

“.....เด็กที่ติดส่วนมากเป็นวัยรุ่น มันอยากรู้อ อยากรู้อ
ชิมรสชาติว่าเป็นอย่างไร เมื่อมันลองครั้ง สอง
ครั้ง ก็ติดแล้ว”

“.....เหตุเกิดจากเด็กอยากรู้อลอง อยากรู้อเรียนรู้อ มัน
ขึ้นกับตัวเด็กเอง.....”

2.2 ถูกชักชวน จากการที่คบเพื่อนไม่ดี และบางคนกำลังเสพยา
เสพติด แล้วอยากรู้อจะให้ผู้อื่นติดบ้าง เช่นเดียวกับตน เพื่อได้รวมเงินไปซื้อยา
เสพติด เป็นการแบ่งเบาภาระด้านการเงินของตน ถ้าผู้ที่มีอารมณ์เปลี่ยน-
แปลงง่ายไม่ยั้งคิดไม่ไตร่ตรองก็จะทำตามเพื่อน ดังคำพูดที่ว่า...

“.....พวกนี้ส่วนใหญ่คบเพื่อนไม่ดี ซึ่งมักเป็น
คนนอกหมู่บ้าน ชักชวนกันมา ไปดมกาว
สูบกัญชามีเหมือนกัน ที่ทำในหมู่บ้าน แต่
สูบผงไม่มี มันจะรวมกันไป ข้างนอก ถ้า

ทำในหมู่บ้านกลัวคนจะจับได้ พ่อ แม่ก็
ตามไม่ทันดูแลไม่ได้เลย....”

“.....เมื่อเพื่อนชวน อยากรู้ จะสอบหรือไม่
อยู่ที่จิตสำนึกของเด็ก.....”

2.3 อุปนิสัยของผู้ที่เสพยาเสพติด มักเป็นผู้ที่ชอบเที่ยวเตร่
เกี้ยวกร้าน ไม่สนใจ ๆ ศึกษาเล่าเรียน

“.....คนพวกนี้ขี้เกียจ อยู่ไปวัน ๆ ชอบเที่ยว
และคบเพื่อนไม่ดี ไม่ชอบเรียนหนังสือ
เมื่อมีเวลาว่างมาก ก็หัดลองสูบกัญชาไป
เรื่อย.....”

ส่วนผู้สนทนาที่กล่าวว่า ในหมู่บ้านของคนไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ
ยาเสพติดนั้น เป็นเพราะสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ผู้นำ ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนดี มีคุณธรรม มีปัญหาอะไรก็ปรึกษา
ชาวบ้าน เมื่อไปประชุมที่อำเภอ ก็จะนำข่าวสารนั้น ๆ มาแจ้งให้ชาวบ้าน
ทราบ และได้พยายามติดต่อกับผู้ปกครองให้ช่วยเหลือและดูแลลูกหลานของ
ตนอย่างใกล้ชิด ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ผู้ใหญ่ที่นี่เป็นคนดี มีคุณธรรม มีอะไรก็
บอกกล่าวผู้ปกครอง ขอร้องให้พ่อแม่ดูแล
ลูกอย่างใกล้ชิด คนก็เชื่อถือแก่.....”

2. ถนน เนื่องจากถนนภายในหมู่บ้านเป็นสายตรง มีสายหลักอยู่เพียงสายเดียว ไม่คดเคี้ยว ไม่มีตรอก ซอยเล็ก ๆ ติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ๆ จึงไม่มีสถานที่ ๆ สลับซับซ้อนจะไปมั่วสุม

“.....อาจเป็นเพราะถนนไม่คดเคี้ยว ไม่มีทางแยกมาก ๆ ที่จะไปที่อื่น มันเป็นทางตัน มีสายหลักอยู่สายเดียว ดังนั้น ทำอะไรก็เห็นหมด.....”

3. เจ้าหน้าที่ตำรวจ ภายในหมู่บ้านจะมีรถสายตรวจของตำรวจมาตรวจตราอยู่เสมอ แจ้งข่าวสารได้ทันทั่วทั้งที่

“.....มีตำรวจสายตรวจอยู่เสมอ ถ้าใครมาสูบบุหรี่หรือผงขาว หรือเอาคนนอกมา จะบอกตำรวจให้จับ มันก็ไม่กล้า.....”

โทษของการติดยาเสพติด

ผู้สนทนาได้กล่าวถึงโทษของการติดยาเสพติด ปრაกฏดังต่อไปนี้

1. อาชญากรรม ผู้ที่ติดยาเสพติดจะก่อปัญหาอาชญากรรมให้กับชุมชน คือ การลักขโมย เพราะผู้ที่ติดยา ไม่มีงานทำ จึงไม่ก่อให้เกิดรายได้ ดังนั้น จึงไม่มีเงินมาซื้อยาเสพติด จำเป็นต้องลักขโมยทรัพย์สินผู้อื่น เมื่อไม่สามารถขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นได้อีกต่อไป ก็ขโมยทรัพย์สินภายในบ้านของตนเอง บางครั้งของเงินจากพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่ปฏิเสธก็จะถูกทำร้าย ทูบตี ดังคำพูดที่ว่า...

“.....มีขโมยทุกหมู่บ้าน งานการไม่ทำ มาขูดรีด
พ่อ แม่ หรือจะปล้นฆ่า พ่อ แม่.....”

“.....มีลักเล็กขโมยน้อย เขาของคนอื่นก่อน
จากนั้น ก็มาบ้านตนเอง บางครั้งก็ทุบตี
พ่อ แม่ เพื่อรีดเงินไปซื้อยา.....”

2. สุขภาพทรุดโทรม ผู้ที่ติดยาเสพติด จะมีร่างกายซูบซีด ผอม ไม่มี
เรี่ยวแรง สกปรก ติดเชื้อเอดส์ เพราะใช้เข็มฉีดยาร่วมกันกับเพื่อน

“.....โทษของยาเสพติด ทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย
ไม่มีแรง เพราะยาเข้าไปทำลาย ร่างกาย
เป็นเอดส์ได้ เพราะใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน
เพราะมันไม่มีดิงค์ ก็ใช้ร่วมกัน.....”

“.....พวกนี้มันไม่สนใจตนเอง หนวดเครายาว
สนใจแต่ยา สกปรก.....”

3. ภาวะพึ่งพิง ผู้ติดยาเสพติดมักไม่มีรายได้ เพราะไม่มีงานทำ และ
เป็นภาระให้กับครอบครัวที่จะต้องเลี้ยงดู

“.....พวกติดยา ไม่ทำงาน ขี้เกียจ ไม่มีเงินใช้จ่าย
เป็นภาระให้กับพ่อ แม่ ต้องเลี้ยงดู.....”

4. เสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ผู้ที่ติดยาเสพติดเป็นผู้ที่สังคม
รังเกียจไม่อยากคบหาสมาคม ครอบครัวเสื่อมเสียชื่อเสียง บางครั้งเป็นสาเหตุ
ก่อการทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น เพราะพ่อแม่ไม่ทราบว่าคุณลักษณะของตนติดยาเสพติด

เมื่อผู้นำในหมู่บ้าน หรือบุคคลอื่นมาเล่าให้ฟัง ก็ไม่เชื่อว่า ลูกของตนเองติดยาเสพติด เพราะเชื่อลูกมากกว่าผู้อื่น ไม่รับฟังคำบอกเล่าของผู้อื่น และกล่าวหาว่าผู้อื่น โยนความผิดมาให้ลูกของตน จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งและทะเลาะวิวาท และเสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

“.....บ้านไหนมีคนติดยา ก็น่าอาย เสียชื่อ พ่อ
เขาไปบอก ก็ไม่เชื่อ หว่าคนใส่ร้ายลูก
ของคนคิดว่าลูกของตนดี ไม่ติดยา โกรธ
ไม่มองหน้ากัน.....”

การป้องกันและแก้ไข

ผู้สนทนาเห็นด้วยว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติด กระทำได้ยากมาก คงแก้ไขไม่ได้ เพียงแต่หาแนวทางป้องกันไว้เป็นเบื้องต้น ซึ่งได้แก่

1. ครอบครัว

1.1 พ่อ แม่ ต้องตลอดเวลา ให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ ดูแลลูกหลานให้เพิ่มขึ้น ต้องคอยให้คำปรึกษา แนะนำ ให้กำลังใจยามลูก ผิดพลาด ไม่ช้าเติม ให้ลูก ๆ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เช่น อาจ จะเล่นกีฬา คอยช่วยงานในบ้าน หรือในเรือกสวนไร่นา เพราะถ้ามีเวลาว่าง มากเกินไป ลูก ๆ จะมั่วสุม หรือคบเพื่อนไม่ดี

“.....พ่อ แม่ ต้องให้เวลากับลูก ๆ ต้องเอาใจใส่
ให้มาก ๆ กลับมาจากโรงเรียนต้องดูแล
ต้องถามข่าวคราว ถ้าลูกผิดพลาดอย่าช้าเติม
ต้องสอน ต้องบอก.....”

“.....ต้องให้ลูก ๆ ไปเล่นกีฬา ให้ช่วยทำงานบ้าน
หรือในไร่ ในสวนบ้าง ถ้ามีเวลาว่างมาก มัน
จะไปนั่งสูม คบเพื่อน ไม่ดี มีปัญหา.....”

1.2 พ่อแม่ต้องวางตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก พ่อ แม่ต้อง
พยายามหลีกเลี่ยงอบายมุข เช่น การดื่มสุรา การพนัน

2. ชุมชน

2.1 ผู้นำหมู่บ้าน ต้องประชุมลูกบ้าน ครู ต้องประชุมนักเรียน
และผู้ปกครอง เพื่อให้มีการรณรงค์ ส่งเสริมให้ความรู้ คำแนะนำ โทษและ
พิษภัย ของยาเสพติด ต้องทำงานอย่างมีขั้นตอน มีระบบ มีบทลงโทษ หรือ
กติกาคือเป็นของหมู่บ้านเอง

“.....ผู้นำหมู่บ้าน และครูต้องประชุมกับฝ่าย
ตัวเอง ชี้ให้เห็นโทษและพิษภัยของยา
เสพติด ต้องพยายามเข้าถึงจิตใจของเด็กที่
มีปัญหา ต้องทำงานจริง ขณะเดียวกันต้อง
ลงโทษตามกติกาคือที่เราทำกันเองด้วย.....”

2.2 ผู้ที่เคยไปอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อกลับมาแล้ว ต้องขยาย
ผลให้กับผู้อื่น ชี้ให้เห็นโทษอย่างมหันต์ของยาเสพติด

“.....คนที่เคยไปอบรมมาแล้ว กลับมาต้องบอก
ให้คนอื่น ๆ รู้ว่า โทษของยาเสพติดมัน
ร้ายแรงขนาดไหน.....”

3. รัฐบาล

รัฐบาล ต้องกำหนดโทษการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้จริงจัง และรุนแรงมากขึ้น ต้องทำให้ผู้ขายและผู้เสพ รู้สึกกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดอีกต่อไป

“.....เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้นำชุมชน หรือผู้ใหญ่ บ้าน ต้องเร่งปราบปรามจับตัวผู้ค้า และ ผู้เสพมาลงโทษให้เด็ดขาด.....”

“.....กฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ ต้องลงโทษ อย่างจริงจัง ไม่ใช่พูดอย่าง ทำอย่าง ของ สิงคโปร์ มาเลเซีย เขาเอาจริง บ้านเราดี แต่พูด.....”

4. ด้านเศรษฐกิจ

4.1 ประเด็น : การที่สามีต้องแบกภาระทำงานนอกบ้านคนเดียว

จากการสนทนากลุ่มย่อย พบว่า ชายส่วนใหญ่เต็มใจที่จะทำงานนอก บ้านเพียงลำพัง โดยให้ภรรยาทำหน้าที่ดูแลสมาชิกภายในบ้าน เพราะถ้า ภรรยาไปทำงานนอกบ้านด้วย จะไม่มีเวลาดูแล หรือเลี้ยงดูลูกอย่างเต็มที่ ดัง คำกล่าวที่ว่า....

“.....มันอยู่ที่ตัวเรา ถ้าเป็นครอบครัวเรา ไม่มี ปัญหา ทำคนเดียวได้....”

“.....ถ้าเราทำงานคนเดียว เมียจะได้ดูแลลูกทั่ว ถึง ลูกจะไปโรงเรียน หรือกลับมาจาก

โรงเรียน แม่ฉันได้ดูแลให้กินเพราะเด็ก ๆ
มันหิว.....”

“.....ไม่มีปัญหา เพราะเป็นหน้าที่ของผู้ชายที่
ต้องทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงทำงานบ้าน.....”

“.....ตามหลักศาสนา (อิสลาม) แล้ว ภรรยาไม่
ควรไปทำงานข้างนอก ยกเว้นสามี
อนุญาต.....”

แต่ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน สินค้ามีราคาแพง ทุกอย่างต้องซื้อ สามี
และภรรยาควรช่วยกันทำมาหากินเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว สามีทำงาน
ตามลำพังไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ยกเว้นผู้ที่มีฐานะดี ภรรยาไม่
ต้องทำงานนอกบ้าน นอกจากนั้น ยังช่วยลดการทะเลาะวิวาทภายในบ้านด้วย
เพราะบางครั้ง เมื่อสามีไปทำงานนอกบ้าน ภรรยาซึ่งเป็นแม่บ้าน ไม่ได้
ประกอบอาชีพนอกบ้าน ไม่มีความรับผิดชอบในบทบาทของตน หรือทำหน้าที่
ที่บกพร่อง เช่น ไม่เตรียมอาหาร นอน หรือเล่นไพ่ เมื่อสามีกลับมาถึงบ้าน
เหน็ดเหนื่อย จากการทำงาน ก็จะไม่พอใจ เกิดการทะเลาะวิวาทได้ดังกล่าว
ต่อไปนี้

“.....ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจ ถ้าในช่วงเศรษฐกิจดี ๆ
เมียอยู่บ้าน แฟนทำคนเดียวก็ไม่ใช่ไร
แต่ส่วนมากฐานะไม่ดี ครอบครัวปาน-
กลาง ถ้าชายทำคนเดียว จะมีปัญหา.....”

“.....ถ้าทำงานกันสองคน รายได้ครอบครัวจะดี
กว่า เพราะค่าใช้จ่ายมันมีมาก ของต้องซื้อ

ทั้งนั้น ในแถวนี้จะช่วยกันทำงาน 2 คน
ทั้งนั้น.....”

“.....ถ้าผู้ชายทำงานคนเดียวมีปัญหา เพราะ
กลับมาเหนื่อย ๆ เห็นเมีย นอนสบาย ขี้ว
ปลาไม่หุง หรือไม่อยู่บ้านไปเล่นไฟ ก็จะ
ทะเลาะกัน.....”

“.....เดี๋ยวนี้ต้องช่วยกัน ชายคนเดียวไม่พอ
ห rokok นอกจากว่าทำแล้วได้เงินมาก.....”

“.....หาเลี้ยงคนเดียว รายวันไม่พอจ่ายห rokok
ต้องหาทั้งสองคน.....”

บางท่านกล่าวว่า ในชุมชนของตน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบ
อาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ทำไร่ บางครอบครัวก็เลี้ยงนกเขาชวา ทำกรงนก
ขาย ทั้งสามีและภรรยาต่างช่วยเหลือกันและกัน บทบาทหน้าที่ ไม่ได้แบ่ง
อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะกรีดยาง เก็บน้ำยาง ทำแผ่นยาง หาไม้ไผ่ จักสาน ให้
อาหารนก ฯลฯ ถ้าประชาชนมีฐานะปานกลางหรือยากจน และมีชายเพียงฝ่าย
เดียวทำงาน ก็จะทำให้รายรับไม่พอกับรายจ่าย หญิงถ้าไม่สามารถไปทำงาน
ไกล ๆ ได้ ก็จะทำงานใกล้ ๆ บ้าน เช่น รับจ้างซักรีด เย็บผ้า ทำงานเบา ๆ เพื่อ
เป็นการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ถ้าหญิงรู้จักการประหยัดก็จะช่วยแบ่ง
เบาภาระภายในบ้านได้อีกด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....แถวนี้ ทำสวนยาง ปลูกเงาะ ปลูกผัก ต้อง
ช่วยกัน ใครทันอะไรก็ทำอันนั้น ต้องช่วย
กันทั้งบ้าน พ่อ แม่ ลูก.....”

“.....ส่วนมากบ้านเราจะทำงานกันทั้งสองคน
พอหัวรุ่ง พ่อตัดยาง แม่ไปเก็บน้ำยางแล้ว
ทำแผ่น ถ้าลูกอยู่บ้านก็ช่วยหุงข้าว บ้าน
เราทำกันทั้งสองคน.....”

“.....พ่อบ้านหาเงินคนเดียวไม่พอ ต้องหาร่วม
กัน แต่ผู้หญิงเลือกงานเบาหน่อย เย็บผ้า
ซักผ้าจ้าง ทำกรงนก ช่วยกันทั้งบ้าน.....”

“.....ในตำบลบ้านนามีอยู่ 9 หมู่บ้าน แต่ละ
หมู่บ้านอาชีพต่างกันบ้าง เช่น หมู่ 2 ใน
เขตตลาด ค้าขาย ก็ช่วยกันทั้งผิวเมีย หรือ
ไปขายของที่มาเลย์ ก็ไปกันทั้งสองคน
หมู่ 1 ทำเกษตร ก็ช่วยกัน หมู่ 3 อยู่หลัง
สถานี ทั้งค้าขาย และทำสวนยาง ก็ช่วยกัน
ถ้าข้างนอกตลาดก็ทำกรงนกขาย ก็ทำกัน
ทั้งคู่.....”

นอกจากนั้น มีบางท่านกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า การที่สามีทำงานตาม
ลำพังเป็นภาระที่หนักมาก โดยเฉพาะครอบครัวที่รับจ้าง มีรายได้ไม่แน่นอน
แต่ในกรณีที่สามีมีรายได้ดีเพียงพอกับค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ภรรยาก็ไม่จำเป็น
ที่จะต้องทำงานนอกบ้าน รับผิดชอบภายในบ้านเพียงอย่างเดียวจะได้ใกล้ชิด
กับลูกอีกด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....มีบางครอบครัวที่ลำบากมาก สามีทำงาน
รับจ้างคนเดียว บางวันก็ได้ บางวันก็ไม่ได้
แล้วแต่คนจ้าง แต่เมียบางคนโชคดี ไม่

ต้องทำงาน มีอยู่รายหนึ่ง แฟนมีรายได้ดี
เลี้ยงนกเขา พอขายได้ ราคาตัวหนึ่งเป็น
แสน สองแสน... คือนกเขาที่เลี้ยง 25 วัน
ก็ขายได้แล้ว แต่แบบนี้มีน้อย บางหมู่บ้าน
ไม่มีเลย บางหมู่บ้านมี 2-3 ราย.....”

แม้ผู้สนทนาบางคนเห็นว่า การที่เขาต้องทำงานนอกบ้านเพียงคน
เดียวเป็นภาระหนัก แต่ผู้สนทนาส่วนใหญ่ตระหนักว่า เป็นหน้าที่ของชายที่
ต้องทำงานนอกบ้าน หาเลี้ยงครอบครัว เพราะถ้าหญิงต้องทำงานนอกบ้าน
ด้วยก็จะก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

4.2 ประเด็น : หญิงต้องทำงานทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน

จากการสนทนา เมื่อสอบถามว่าเห็นด้วยหรือไม่กับการที่หญิงนอก
จากจะต้องทำงานภายในบ้านแล้ว ยังต้องช่วยสามีทำงานในไร่นา อีกด้วย

ส่วนใหญ่ กล่าวว่า เห็นด้วย เพราะในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ทุกคน
ต้องช่วยกันหาเลี้ยงครอบครัว เพื่อเพิ่มรายได้และให้สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น
นอกจากนั้น หญิงในชนบท ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา
ทำสวน ทำไร่ ต้องช่วยเหลือสามี ในการประกอบอาชีพเหล่านี้ จะดูดยกทั้ง
ภาระให้สามีทำงานตามลำพังไม่ได้ ถ้าไปจ้างผู้อื่นรายได้ก็จะลดลง บางครั้ง
ลูกจ้างก็หายาก ดังคำพูดที่ว่า...

“....เดี๋ยวนี้ต้องช่วยกัน เงินไม่พอใช้จ่าย ลูกก็
ใหญ่ขึ้นทุกวัน.....”

“....ผู้หญิงทำงานนอกบ้านก็ดี แต่อาจมีปัญหา
งานบ้าน.....”

“.....ทำอะไร ทำสวนยาง ต้องช่วยเหลือกันทั้งสอง
คน ถ้าไม่ช่วย จะเอาไม่ทัน.....”

เมื่อถามต่อไปว่า ไม่สงสารหรือเห็นใจภรรยา/หญิงบ้างหรือที่ต้องทำงานทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน บางท่านก็ตอบว่าสงสาร แต่มันเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงที่ต้องทำงานบ้าน ซึ่งปฏิบัติสืบต่อกันมา ถ้าชายจะไปทำงานบ้าน ก็จะเป็นที่ล้อเลียนของเพื่อนฝูง แต่ก็ช่วยบ้างเหมือนกัน นอกจากนั้น งานบ้านในปัจจุบันมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากมาย เช่น เตากาสุ เครื่องปั่นไฟฟ้า เครื่องซักผ้า หม้อหุงข้าว เป็นต้น ทำให้หญิงไม่ต้องแบกภาระหนัก เหนื่อยและเครียด ดังเช่นอดีต ซื่อกับข้าวสำเร็จรูปก็ได้ ดังคำพูดที่ว่า...

“.....เห็นใจนะเห็นใจ แต่มันเป็นงานของฝ่าย
หญิง หญิงทำมานานแล้ว ตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า
ตา ยาย มาแล้วละ.....”

“.....บางครั้งก็ช่วยเขาเหมือนกัน ถ้ามันยุ่ง ๆ”

“.....งานบ้านเดี๋ยวนี้ ไม่เหมือนก่อน แต่ก่อน
หญิงต้องตักน้ำ ซักผ้า ทำกับข้าว แต่เดี๋ยว
นี้มีน้ำประปา ไม่เหนื่อย เหมือนสมัยก่อน
ไม่ต้องผ้าปั่น เสาถ่าน ตำเครื่องแกง ชูด
มะพร้าว มันมีเตากาสุ เครื่องปั่น น้ำกะทิ
สำเร็จรูป เครื่องซักผ้า ฯลฯ สะดวกสบาย
กว่าเดิมมาก.....”

“.....ถ้าไม่อยากทำกับข้าว ก็ไปซื้อเป็นถุง ๆ ก็ได้.....”

งานบ้านปัจจุบันไม่ใช่ปัญหาสำคัญอีกต่อไป แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ การที่สมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะป็นสามีหรือลูก ไม่ช่วยงานบ้านเลย กลับมาจากนอกบ้านกินนอน หรือดูทีวี บางครั้งหญิงเกิดความเครียด อยากให้สามี และลูก ๆ ช่วยงานบ้าง เพื่อแบ่งเบาภาระงานในบ้าน ดังคำพูดที่ว่า...

“.....อยากให้พ่อบ้านช่วยงานในบ้านด้วย จะได้ช่วยกัน.....”

“.....ลูก ๆ และฝ่ายชายกลับมา แทนที่จะช่วยงานบ้านบ้าง กลับไปนอน หรือดูทีวี หญิงก็เหนื่อยเหมือนกัน บางทีก็ทะเลาะขึ้นเสียงบ้างเหมือนกัน.....”

นอกจากนั้น ผู้สนทนาบางท่านกล่าวว่า หญิงควรทำงานบ้านเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอแล้ว งานนอกบ้านเป็นหน้าที่ของสามี ถ้าหญิงไปทำงานนอกบ้านจะทำให้ดูแลครอบครัวได้ไม่เต็มที่ หรือถ้าค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ ก็ควรให้หญิงหางานทำใกล้ ๆ บ้าน หรือรับจ้างอยู่ที่บ้าน เช่น เย็บผ้า ซักรีดขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ให้ฝ่ายหญิงดูแลงานบ้านเพียงอย่างเดียวก็พอ เดี่ยวลูกถอด ๆ อยาก ๆ”

“.....ถ้าค่าใช้จ่ายไม่พอ ก็แก้ไขให้ทำงานรับจ้างรีดผ้าซักผ้า เย็บผ้า ขายของ อยู่กับบ้านนี้แหละ.....”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การที่หญิงต้องแบกรับภาระทำงานทั้งภายในบ้าน และนอกบ้านเป็นภาระที่หนัก สมาชิกในครอบครัวควรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อสภาพสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป บทบาทหน้าที่ของภรรยา ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย หญิงต้องช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของสามี โดยการ ทำงานนอกบ้านเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และเพื่อให้ครอบครัวบรรลุ เป้าหมายได้เร็วขึ้น สามารถปรับตนเองได้ทันท่วงที สามารถดูแลตนเองและ สมาชิกในครอบครัวได้ในกรณีที่สามีไม่สามารถเลี้ยงดูครอบครัว หย่าร้าง หรือตายจากไป เมื่อเป็นเช่นนี้ชายน่าจะมึบทบาทในการช่วยเหลืองานบ้าน ของหญิงด้วย

จากการสนทนาพบว่าชายส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่ผู้ชายสมควร ช่วยทำงานบ้านเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้หญิง โดยการช่วยงานบ้านใน บางโอกาสเท่าที่ตนจะทำได้ หรือตามความเหมาะสม เช่น ช่วยตักน้ำฟริก ช่วย ซ่อมไฟฟ้า เป็นต้น ดังคำพูดที่ว่า...

“.....แย่งทำกับข้าว ต้มน้ำแกง เพื่อให้ลูกดู เป็นตัวอย่าง.....”

“.....ไม่ว่าตัดยาง ปลูกผัก ทำกับข้าว จะช่วยกัน ทั้งหมด.....”

เป็นที่น่าสังเกตและน่าภูมิใจแทนผู้หญิงว่า ในหมู่บ้านบ้านนา อำเภอ จะนะนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า ชุมชนนี้อาจจะแตกต่างกับ ชุมชนอื่น กล่าวคือ สมาชิกในบ้านไม่ว่าจะเป็นสามี ภรรยา และลูก ๆ จะช่วย เหลือกันทำงาน ทั้งภายในและภายนอกบ้านจะทำงานหนักทั้งคู่ สามี และ ภรรยา จะทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่ซึ่งกันและกัน ถ้าสามีกรีดยาง ภรรยาก็ช่วย ด้วย หรือถ้าสามีกรีดยางภรรยาจะค้าขาย ถ้าภรรยาหุงข้าว สามีจะช่วยล้างจาน

ก่อนไปโรงเรียนลูก ๆ จะช่วยหุงหาอาหาร และกวาดบ้าน หรือถ้าลูก ๆ ทำงานในโรงงาน พ่อแม่ก็จะทำสวนยาง จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดัง คำกล่าวต่อไปนี้

“.....ถ้าพูดถึงในหมู่บ้านนี้ ชาวบ้านจะทำงาน หนักด้วยกัน ทั้งคู่ ถ้าผู้หญิงล้างจาน สามี ก็จะหุงข้าว ถ้าสามีตัดยางภรรยาก็จะได้ ค้าขาย.....”

“.....ทั้งคู่จะช่วยเหลือกัน ไม่แยกงาน ไม่เกี่ยว งาน ก่อนออกจากบ้านไปทำงาน ก็จะดู ความเรียบร้อย ให้กับลูก ๆ ที่จะไปโรงเรียนหรือลูก ๆ จะช่วยพ่อแม่หุงข้าว ล้างจาน กวาดบ้าน ...เป็นเช่นนี้แหละ.....”

“.....เหมือนกันที่เขาถ่าวมานั้นแหละ ส่วนมากจะช่วยเหลือกัน ถ้าพ่อไปสวน ลูกก็ไปรดน้ำต้นไม้.....”

“.....การทำงานส่วนมากจะช่วยเหลือกัน ไม่มีใครทำงานหนักกว่าใคร แต่ก็มีบางครอบครัวเช่นกันที่ไม่ค่อยจะช่วยเหลืองานบ้านสักเท่าไร การช่วยเหลือจะลดน้อยลง ซึ่งต้องแก้ไข แต่ครอบครัวของตนเองไม่มีปัญหาช่วยเหลือกันตลอด.....”

อย่างไรก็ตาม ผู้ชายบางส่วนมีความเชื่อว่างานบ้านเป็นเรื่องของผู้หญิง ผู้ชายไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือ (มิได้หมายความว่าผู้ชายไม่ทำอะไรเลย)

คือคิดว่าตนมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว โดยการออกไปทำงานนอกบ้าน จึงไม่ช่วยทำงานบ้าน นอกจากนี้ยังเห็นว่าเป็นการแบ่งงานกันทำระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายกล่าวคือ ผู้ชายทำงานนอกบ้านหาเงิน ผู้หญิงทำงานบ้าน ซึ่งจะสังเกตได้จากคำกล่าวที่ว่า...

“.....ผู้ชายส่วนมากหาเงิน ทำงานนอกบ้าน
งานในบ้านไม่มีส่วนร่วม เป็นเรื่องของ
แม่บ้าน.....”

“.....แบ่งงานกันทำ ผู้ชายก็หารายได้ ผู้หญิงก็
เป็นแม่บ้าน.....”

4.3 ประเด็น : การอนุญาตให้ภรรยาไปทำงานนอกบ้านและผลกระทบ

ในอดีตหญิงหรือภรรยาส่วนใหญ่ถูกจำกัดบทบาทหน้าที่โดยชนบ-
ธธรรมนิยมประเพณี เน้นเฉพาะงานภายในบ้านเพียงอย่างเดียวเพราะโครง
สร้างสังคมไทยจำกัดสภาพบทบาทหน้าที่ของหญิงที่ด้อยกว่าชาย โดยยึดถือ
ว่า สามีเป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว หญิง
ต้องเชื่อฟังสามี เพราะฉะนั้น การตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ของครอบครัว จึง
เป็นหน้าที่ของชาย ตลอดจน การอนุญาตให้ภรรยาไปทำงานนอกบ้าน ซึ่ง
ต้องได้รับความยินยอม หรืออนุญาตจากสามีก่อน

จากการสนทนากับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สามีบางคนไม่เห็นด้วยที่จะ
ให้ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน หรือไกลจากบ้าน โดยให้เหตุผลดังนี้

1. ค่านิยมและความเชื่อ เนื่องจากความเชื่อในอดีตที่ว่า ภรรยาควร
ทำงานภายในบ้าน อยู่กับเหย้าฝึกกับเรือน ดูแลสมาชิกในครอบครัว ชายเป็น
ผู้หาเลี้ยง เพราะถ้าหญิงไปทำงานนอกบ้านจะทำให้งานในบ้านบกพร่อง ไม่มี
เวลาให้กับลูกและสามี ความสัมพันธ์กับลูก โอกาสที่จะพูดคุยปรึกษาหารือ

หรือการดูแลอบรมเลี้ยงดูลูกลดน้อยลง เมื่อลูกมีปัญหาที่ไม่มีที่ปรึกษา ลูกอาจจะไปคบเพื่อนที่เกเร ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ดิศยาเสพติดได้ หรือเมื่อกลับมาที่บ้านจะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน อารมณ์ไม่ปกติ เครียด อาจจะก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทกับสามีและลูกได้ ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ไม่เห็นด้วย ผมไม่ยอม เพราะผู้หญิงทำงานนอกบ้านแล้วจะมีปัญหา ไม่ได้ดูแลครอบครัวอย่างเพียงพอ เช่นการหุงข้าวให้ลูก อยากให้ผู้ชายทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงก็เลี้ยงไก่ เย็บผ้า ทำงานในบ้าน ไม่ต้องไปไกล.....”

“.....ผมไม่คิดให้แฟนทำงานนอกบ้าน อยู่บ้านเลี้ยงลูกก็พอ.....”

“.....มันอยู่ที่ความยินยอม ไม่ยินยอม ให้ผู้หญิงดูแลบ้านให้ดีก็พอแล้ว เพราะงานบ้านมีมากที่ต้องดูแล.....”

“.....แม่บ้านเหนื่อย ไม่มีเวลาดูแลลูก การอบรมลูกไม่มี.....”

“.....เวลาลูกมีปัญหา อาจไปคบเพื่อนไม่ดี ดิศยาเสพติด ทะเลาะกับคนอื่น กลายเป็นเรื่องใหญ่.....”

“.....ในหมู่บ้านก็มีตัวอย่าง ลูกคบเพื่อนไม่ดี ดิศเฮโรอีน ลักขโมย.....”

2. การไม่ไว้ใจภรรยา เพราะเมื่อภรรยาไปทำงานนอกบ้าน มีโอกาสได้รู้ข่าวสารต่าง ๆ และทำให้เป็นคนทันสมัย ไม่คร่ำครึ เกรงว่าภรรยาจะติดต่อกับชายอื่น นอกใจตน หรือได้รู้ข่าวสารจากสังคมภายนอก ได้รวดเร็ว ทำให้ความคิดเห็นกว้างไกลกว่าอดีต กล้าได้แย่ง หรือกล้าแสดงออก ความเกรงใจและเชื่อฟังสามีจะลดน้อยลง บางครั้งทัศนคติไม่ตรงกัน อาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้ ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ในฐานะสามี เราไว้ใจได้มี๊ย ที่จะให้ฝ่ายหญิงออกไปทำงานข้างนอก.....”

“.....แฟนไปทำงานเราก็อทนไม่ได้แล้ว ต้องมีปัญหานั่นนอน.....”

“.....ผู้หญิงรับรู้อخبارต่าง ๆ ได้เร็ว และรู้มาก เกิดปัญหาด้านจิตใจ ทะเลาะกันเปล่า ๆ”

“.....มีตัวอย่างข้างบ้าน หญิงไปทำงานข้างนอกเถียงผู้ชายเสียงดัง.....”

นอกจากนั้น มีบางท่านยอมรับหรือไม่ขัดข้องที่ภรรยาจะไปทำงานนอกบ้าน เพราะสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป หญิงมีการศึกษาเพิ่มขึ้น กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน หญิงมีความจำเป็นที่จะต้องช่วยแบ่งเบาภาระด้านการเงินจากสามี จึงแสวงหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัวอีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะถ้าสามารถรับงานมาทำที่บ้านหรือค้าขายภายในบ้าน สามีก็เห็นด้วย และบางหมู่บ้าน (อำเภอจะนะ) หญิงจะไปค้าขายที่มาเลเซียพร้อมกับสามี และดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....บางคนมีลูกหลายคนต้องดูแล . เป็นการ
ช่วยเหลือและหารายได้มาให้ครอบครัว ก็
ยอมรับได้.....”

“.....ที่หมู่บ้านผม ส่วนใหญ่หญิงไปทำงาน
นอกบ้าน ไปถึงมาเลเซีย เพื่อช่วยกันหา
เงินกับสามี.....”

“.....งานราชการจำเป็นต้องออกนอกบ้าน แต่
ไปเช้ากลับเย็น ก็ยอม.....”

“.....ถ้ารับงานมาทำที่บ้าน เช่น เย็บหมวก เย็บ
เสื้อจ้าง ก็ยอม หรือถ้าค้าขายอยู่กับบ้านก็
ไม่เป็นไร ช่วยค่าขนมให้ลูกได้บ้าง.....”

4.4 ประเด็น : การที่พ่อและแม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน

จากการสนทนา ทุกคนเห็นด้วยว่า การที่พ่อแม่ไปทำงานนอกบ้าน
ปล่อยให้ลูก ๆ อยู่ตามลำพัง หรือฝากไว้กับญาตินั้น ถ้าพ่อแม่ไปเช้ากลับเย็น
จะไม่มีปัญหากับลูก ๆ แต่ในกรณีที่ไปหลายวัน หรือเป็นระยะเวลานาน ๆ จะ
มีปัญหา หรือมีผลต่อลูก กล่าวคือเด็กจะไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร ถูก
ปล่อยปละละเลย ขาดการเหลียวแล รู้สึกตนเองอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่เหมือนกับ
ที่พ่อแม่เลี้ยงดูลูกเอง ทำให้เด็กไม่ได้รับการอบรมสั่งสอน ซึ่งแนวทางที่
ถูกต้อง จึงไม่ทราบว่าจะสิ่งไหนถูก สิ่งไหนผิด บางครั้งคบเพื่อนที่ไม่ดี จะถูก
หลอกลวง ประพฤติตนในทางที่ไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดปัญหาติดยาเสพติด
ลักขโมย ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ถ้าไปเช้า เย็นกลับ ไม่มีปัญหา แต่ถ้าหลายวัน
มีปัญหาแน่ ไม่มีใครดูแลลูกให้.....”

“.....หากไปฝากคนอื่นเลี้ยง มีปัญหาแน่นอน
เพราะไม่ใช่ลูกเอง เขาอาจดูแลไม่ดี.....”

“.....เด็กอยู่กับคนอื่น ไม่เหมือนอยู่กับพ่อแม่
ไม่มีใครมาสั่งสอน ไม่รู้ดี รู้ชั่ว.....”

“.....บางครั้งคบเพื่อนไม่ดี พากันไปติดยา
ลักของ ๆ คนในหมู่บ้าน.....”

ในกรณีที่ฝากลูก ๆ ไว้กับญาติหรือปู่ ย่า ตา ยาย จะทำให้เด็กไม่
เชื่อฟัง เพราะผู้สูงอายุจะรักและตามใจเด็ก ๆ มากเกินไป หรือบางครั้งก็ไม่
เข้าใจความต้องการ และความรู้สึกรักของเด็ก ทำให้เด็ก ๆ เบื่อ ไม่อยากจะ
ปรึกษา หรือบางครั้งเด็กจะพูดโกหก ผู้ใหญ่ตามเด็กไม่ทัน เมื่อทราบก็สายไป
เสียแล้ว ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....การที่เอาลูกหลานไปฝากไว้กับปู่ ย่า ตา
ยาย บางครั้งแกลตามเด็กไม่ทัน เด็กมันจะ
หลอกเอาได้ มันแต่งตัวไปโรงเรียนแต่ไป
ไม่ถึงโรงเรียน ครูมาถามที่บ้าน ถึงรู้ว่ามัน
ไม่ไปโรงเรียน เป็นแบบนี้ก็หลายคน.....”

“.....ปู่ ย่า ตา ยาย รักหลานเกิน ตามใจทุกอย่าง
พูดอะไร บางทีมันก็ไม่เชื่อ.....”

“.....หรือบางคน บ่นมาก รู้จี้ เด็กมันก็เบื่อ มี
อะไรมันก็ไม่บอก ลำบากเหมือนกัน.....”

ส่วนในกรณีที่อยู่กับพี่เลี้ยงนั้น จะทำให้เด็กขาดความอบอุ่น ขาดที่
ปรึกษา ยิ่งถ้าพี่เลี้ยงมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทำให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่าง

ไม่ถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับเด็ก ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วย ที่จะให้เด็กอยู่กับพี่เลี้ยง ดังคำกล่าวที่ว่า...

“....ฝากเด็กไว้กับคนเลี้ยงจะมีผลกระทบ นิสัยจะตามพี่เลี้ยง แต่พ่อแม่ไม่ได้นำมาคิด เพราะเศรษฐกิจมันบังคับให้ทำ....”
 “....อยู่กับพี่เลี้ยงเด็กจะขาดความอบอุ่น ขาดที่ปรึกษา ทำความผิดได้ง่าย....”

อย่างไรก็ตาม ทุกคนเห็นด้วยว่า ในกรณีที่พ่อแม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน ถ้าฝากลูก ๆ ไว้กับญาติที่ใกล้ชิด เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย จะดีกว่าฝากไว้กับผู้อื่น เพราะ เด็กจะรู้สึกอบอุ่น ใกล้ชิด สามารถจะปรึกษาหารือได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“....ถ้าฝากไว้กับญาติพี่น้องที่ใกล้ชิด เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย เด็กจะไม่ขาดความอบอุ่น จะมีความใกล้ชิดและให้คำปรึกษาที่ดีแก่เด็กได้ เพราะปู่ ย่า ตา ยาย มักจะรักใคร่เอ็นดูลูกหลานของตนเอง....”

4.5 ประเด็น : สวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงานนอกบ้านของหญิงและชาย

สวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงานนับเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งทั้งต่อผู้ปฏิบัติงานเองและต่อหน่วยงาน งานจะมีประสิทธิภาพถ้าผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจดี จากการสนทนากลุ่มย่อย เกี่ยวกับสวัสดิการของลูกจ้าง

เมื่อประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย พบว่า มีทั้งลูกจ้างที่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ และมีบางส่วนที่ได้รับความช่วยเหลือบ้าง ตลอดจนถึงไม่ได้รับความช่วยเหลือเลย

ลูกจ้างที่ได้รับความช่วยเหลือ ดูแล รวมถึงสวัสดิการต่าง ๆ ที่สมควรจะได้รับเต็มที่มีนั้น จะเป็นลูกจ้างที่ทำงานในธุรกิจหรือโรงงานขนาดใหญ่ ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ถ้าคนงานได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน
โรงงานก็จะรับผิดชอบเต็มที่.....”

“.....มีชาวบ้านเคยนิ้วขาด โรงงานก็ชดใช้ค่า
เสียหายให้.....”

“.....โรงงานมีการประกันสังคมตามที่กฎหมาย
ว่าไว้.....”

“.....ให้สิทธิ์คล้าย ๆ กับคนที่ทำงานราชการ.....”

“.....มีสวัสดิการต่าง ๆ ให้เช่นกัน.....”

ส่วนลูกจ้างบางคนที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือต้องรับผิดชอบตนเองเมื่อประสบอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วยนั้น มักเป็นโรงงานหรือธุรกิจขนาดเล็กที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กลุ่มนี้จะไม่มีหลักประกันใด ๆ ในการทำงาน นับว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการว่างงานและเมื่อได้รับอุบัติเหตุ ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....นายจ้างจะไม่ให้ความช่วยเหลือใด ๆ”

“.....ต้องรับผิดชอบตนเองเวลาเกิดอุบัติเหตุ
และเป็นค่าใช้จ่ายหมอกี่ต้องจ่ายเอง.....”

นอกจากนั้น ก็ยังมีคนงานอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำงานอยู่ในธุรกิจนอกระบบ (informal sector) หรือแรงงานในภาคเกษตร ลักษณะงานที่ทำ เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ลักษณะงานไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณวัตถุดิบนั้น ๆ เช่น การเผาถ่าน การปอกเปลือกกุ้ง การแกะปู การทำท่อซิเมนต์ และอิฐบล็อก เป็นต้น ที่เมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยแล้ว นายจ้างจะให้ความช่วยเหลือลูกจ้างบ้าง แต่ก็น้อยมาก เพราะนายจ้างคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนที่ต้องรับผิดชอบ อาจจะได้รับค่าสวัสดิการบ้างที่จำเป็นจริง ๆ หรือช่วยเพราะสงสาร ดังคำกล่าวที่ว่า ...

“.....งานที่ทำเป็นงานภายในบ้าน เจ้าของไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือ...ที่ช่วยเพราะเวทนามากกว่า.....”

“.....โรงงานไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือ ถ้าช่วยก็ไม่เต็มที่.....”

4.6 ประเด็น : การว่างงาน

จากการสนทนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการว่างงานในหมู่บ้านนั้น พบว่า ทุกคนเห็นด้วยว่า ในหมู่บ้านของตนมีคนว่างงานทั้งหญิงและชาย ชายส่วนใหญ่จะไปทำงานนอกบ้าน เช่น ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทห้างร้านต่าง ๆ ช่างก่อสร้าง เป็นต้น ส่วนหญิงจะทำงานในไร่นา รับจ้างรายวัน หรือรับเหมาทำที่บ้าน ฯลฯ ดังคำกล่าวที่ว่า ...

“.....ชายจะทำงานนอกบ้านมากกว่าหญิง.....”

“.....หญิงก็มีนะ ที่ไปทำงานนอกบ้าน ไปขายของหรือไปเป็นลูกจ้างตามโรงงาน.....”

“..... หญิงที่อยู่บ้าน ก็ทำงานในไร่นา ทำสวน
ยาง หรือรับปลูก ฝรั่ง มาปลูกที่บ้าน.....”

“..... ส่วนงานที่ชายทำก็แล้วแต่นะ ทำในโรง
งานบ้าง บริษัทบ้าง แต่มีมากคือรับจ้างก่อ
สร้างรายวัน หรืออยู่ที่อุดร.....”

ส่วนจำนวนการว่างงานนั้น บางหมู่บ้านมีมาก บางหมู่บ้านมีน้อย ขึ้น
อยู่กับลักษณะของงานหรืออาชีพนั้น ๆ เช่น ผู้ที่ประกอบอาชีพทำสวน ทำไร่
ทำสวนยางพารา ก็จะว่างเฉพาะในบางช่วงเท่านั้น หรือผู้ที่มีอาชีพเป็นลูกจ้าง
ในโรงงานอุตสาหกรรม นายจ้างจะทำสัญญาจ้างเป็นรายปี ถ้ามีวัตถุดิบ ที่จะ
ป้อนโรงงานมากหรือสม่ำเสมอ ก็จะว่างงานน้อย ดังคำกล่าวที่ว่า ...

“..... มีคนว่างงาน แต่ไม่มาก เพราะส่วนใหญ่มี
สวน มีไร่ ทำของตัวเองไป”

“..... รู้สึกว่า ตอนนี้ชายจะมาทำงานที่บ้านนะ
เหมือนว่าชายจะว่างงานมากกว่าหญิง
เพราะหญิงมีงานเดิมทำอยู่แล้ว ขายของ
หรือรับงานมาทำที่บ้าน”

“..... คนที่ทำสวนยาง ก็จะว่างงานเมื่อหน้าฝน”

“..... ถ้าโรงงานมีปลามาก ก็ได้ทำงานเกือบทุกวัน”

บางคนได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน บางคนเป็นรายเดือน ที่ประสบปัญหา
มากที่สุดก็คือ งานที่ทำนั้นไม่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว เช่น
มีจำนวนเนื้อที่ในการทำสวนยางน้อย ได้รับผลผลิตจากยางแผ่นประมาณ 2-3
กิโลกรัม หรือประมาณ 50 บาทต่อวัน หรือรับจ้างปลูก ฝรั่ง หรือแกะเนื้อปู

กิโกลรัมละ 2-3 บาท วันหนึ่ง ๆ มีรายได้ประมาณวันละ 40-50 บาท หรือบางคนได้รับค่าจ้างวันละ 120 บาท ตามกฎหมายแรงงาน ถ้าทำงานครึ่งวันก็ได้เพียง 60 บาท ต้องใช้จ่ายทั้งครอบครัวซึ่งมีความขัดสนมาก แต่ชาวไทยมุสลิมที่ไปประกอบอาชีพค้าขาย ที่ประเทศมาเลเซีย จะไม่ประสบปัญหาเช่นนี้ ดังกล่าวที่ว่า...

“....บางคนได้จ้างวันละ 2 แผ่น ประมาณ 50 บาท ก็ไม่พอใช้จ่าย....”

“....บางคนเป็นลูกจ้างทำอิฐบล็อก ได้ค่าจ้างวันละ 120 บาท ถ้าไปครึ่งวัน ก็ได้แค่ 60 บาท ซื้อข้าวสารก็หมดแล้ว....”

“....บางคนรับจ้างแกะปู ปอกกุ้ง กิโกลละ 2 บาท วันหนึ่ง 20 โท ก็เก่งแล้ว มันไม่พอกิน....”

“....ถ้าว่า จำนวนคนว่างงานคิดว่าในหมู่บ้านเราประมาณ 1 % เพราะมีงานทำกันทุกบ้าน แต่ปัญหาก็คือรายได้จากการทำงานมันไม่พอ มันได้น้อยได้จ้างวันละ 2 แผ่น มันจะพอได้อย่างไร....”

นอกจากนั้น มีบางคนเพิ่มเติมว่า ถ้าพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว ในหมู่บ้านของตน ไม่น่าจะมีการว่างงาน เพราะส่วนใหญ่มีเรือกสวนไร่นาเป็นของตนเอง แต่ไม่ทำ เพราะเป็นงานหนัก อาจจะทำงานเบา ๆ บางคนก็เก็บคร้าน เลือกงาน ต้องการงานที่ได้ค่าจ้างสูง ๆ หรือบางคนเพิ่งจะว่างงานซึ่งเคยรับจ้างก่อสร้าง แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีงานก่อสร้างให้ทำอีกต่อไป หรือบางคน

เคยได้รับค่าจ้างวันละ 300 บาท เมื่อถูกภาวะเลิกจ้างแล้วไปสมัครแห่งใหม่ได้ ค่าจ้างที่ต่ำกว่า ก็ปฏิเสธ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

“.....ผมว่า บ้านเราเนี่ย ถ้าไม่เลิกงาน มันจะมีงาน
ทำ ทำสวน ทำไร่ ที่มีอยู่แล้ว แต่งานมัน
หนัก มันไม่เอา มันจะเอางานเบา ๆ”

“....บางคนก็ขี้เกียจ เลิกงาน จะเอางานเบา ๆ
ได้เงินมาก ๆ วันละ 200-300 บาท แล้ว
เดี๋ยวนี้เงินมันหายาก ใครเขาจะจ้าง.....”

“.....เดิมที่บ้านเราคนไม่ว่างงานมาก เหมือน
เดี๋ยวนี้ เพราะมีหลายคนที่รับจ้างก่อสร้าง
แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีคนจ้างงานก่อสร้างอีก
ต่อไป มันยุค IMF.....”

เมื่อสอบถามถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาว่างงานในหมู่บ้าน ได้รับ
คำตอบ ดังนี้ คือ

1. ให้ผู้ที่มีงานทำอย่างถาวร เป็นสื่อกลางให้กับผู้ที่ว่างงานใน
หมู่บ้าน หรือสอบถามจากผู้ที่ตนรู้จักช่วยประชาสัมพันธ์ ดังคำกล่าวที่ว่า

“.....ให้ผู้ที่มีงานประจำช่วยบอกต่อ ๆ ไปให้
หรือผู้ที่ว่างงานเอง รู้จักใครก็ให้เขาช่วย
กระจายข่าว หรือช่วยหาให้.....”

2. เจ้าหน้าที่ได้แนะนำให้ปลูกผักสวนครัว เพราะปัจจุบันผักมีราคา
แพง และคนนิยมกินผัก แต่ประสบปัญหาเรื่องน้ำ เพราะในฤดูแล้งจะขาดน้ำ

หรือในฤดูฝน น้ำท่วม มีบางครอบครัวเริ่มปฏิบัติแต่ก็ประสบปัญหาดังกล่าว
ดังกล่าวต่อไปนี้

“....ตอนที่ไปประชุม เจ้าหน้าที่ก็แนะนำให้
ปลูกผักหลายอย่าง เพราะตอนนี้คนหันมา
กินผัก แต่บางที่ไม่มีน้ำ พอหน้าฝนมันก็
ตาย ลำบากเหมือนกัน....”

“....บางคนในแถวนี้ เขาปลูกไว้กิน เขาไม่ขายเขา
ไม่ต้องซื้อผักเลย แต่เขาก็ต้องขยันรดน้ำ....”

3. ควรประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะจะมีรายได้
แน่นอน ค่าจ้างตามวุฒิการศึกษา และปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน ดังคำพูดที่
ว่า...

“....น่าจะทำในโรงงานดีกว่า เพราะรายได้
แน่นอน เขาให้ตามวุฒิและมีสวัสดิการ
ตามกำหนดของกฎหมายแรงงาน....”

4. การเดินทางไปประกอบอาชีพค้าขาย หรือรับจ้างในประเทศ
มาเลเซีย เพราะการคมนาคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยกับประเทศ
มาเลเซียสะดวก เพราะศาสนา ภาษา การแต่งกาย ก็เหมือนกับชาวมลายู
รวมทั้งค่าจ้าง หรือรายได้จากการประกอบอาชีพในมาเลเซีย จะสูงกว่ารายได้
ที่ได้รับในประเทศไทย ถ้าไปค้าขายบางครอบครัวจะไปทั้งสามีและภรรยา
โดยฝากลูกไว้กับญาติ หรือบางครอบครัวจะผลัดกันไประหว่างสามี กับ
ภรรยาเพราะไม่มีใครดูแลลูก การเดินทางจะไปเป็นกลุ่ม ครั้งละหลาย ๆ คน

แต่ถ้ากรรยาเดินทางตามลำพังสามีจะไม่ยินยอม ไปครั้งหนึ่งประมาณ 15 วัน นอกจากนั้น บางคนไปประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยาง เกี่ยวข้าวหรือเป็นลูกจ้างในร้านอาหาร เป็นต้น ซึ่งรายได้จะสูงกว่าที่ได้รับในเมืองไทย ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ที่หมู่บ้านเรา คนที่ไม่มีสวนยาง ไม่มีไร จะไปทำงานที่มาเลย์กันประมาณ 50% ไปขายของ ซื้อมือสแตนเลส เครื่องใช้ในครัวเรือน ผ้าคลุมผม เสื้อผ้าเป็นชุด ๆ ไปขาย ได้ราคาดี เพราะค่าเงินมาเลย์มันสูงกว่า.....”

“.....บางคนไปมาเลย์ก็ไปรับจ้างตัดยาง เกี่ยวข้าว เป็นลูกจ้างร้านขายของ วันหนึ่งได้ประมาณ 25-30 เหรียญ มากกว่าอยู่บ้านเรา.....”

“.....เวลาไปขายของที่มาเลย์ จะไปกันเป็นกลุ่ม ๆ บางครั้งผิวเมียไปพร้อมกัน หรือก็ผลัดกันไปกับกลุ่ม ถ้าให้เมียไปคนเดียวผู้ชายไม่ยอมเด็ดขาด (...หัวเราะ).....”

5. ด้านการมีส่วนร่วม

5.1 ประเด็น : การจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้าน

จากการสนทนา พบว่าบางหมู่บ้านไม่มีการรวมกลุ่ม แต่บางหมู่บ้านมีองค์กรของชาวบ้าน หรือการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มลูกค้า

ร.ก.ส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) และกลุ่มธนาคารข้าว เป็นต้น กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีสตรีสมัครเป็นสมาชิกด้วย และถ้าสตรีมีความสามารถ ก็จะมีบทบาท เป็นเลขานุการ เหนียวญิก(ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย) ของกลุ่ม แต่กลุ่มที่มีสมาชิกมากที่สุดและรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นที่สุด คือกลุ่มสตรีหรือกลุ่มแม่บ้านซึ่งประกอบไปด้วยหญิงทั้งหมด ผู้ร่วมสนทนาเห็นพ้องกันว่า หญิงมีบทบาทในการจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้านได้เท่าเทียมกับชาย มีความสามารถที่จะดำเนินงานได้ดีกว่าชาย จะให้ความร่วมมือประสานงานกันอย่างจริงจัง มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่สูง ในกลุ่มมีเพียง 2-3 คนก็สามารถทำงานกันได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับชายที่บางกลุ่มมีเป็นจำนวน 10-20 คน ก็บริหารงานไม่ได้ การทำงานมีประสิทธิภาพกว่าชาย เชื่อใจซึ่งกันและกันมากกว่า มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษาหารือภายในกลุ่ม มีการประชุมเพื่อวางแผน และประชาสัมพันธ์การทำงานอยู่ตลอดเวลา ทำให้การบริหารงานเป็นอย่างต่อเนื่อง และประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว บางกลุ่มมีสมาชิกเพียงจำนวนน้อย ต่อมาเมื่อบทบาทของสมาชิกในกลุ่มเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน เพราะมีความกระตือรือร้นและช่วยเหลือในการพัฒนาหมู่บ้าน ทำให้หญิงที่ไม่ได้เป็นสมาชิก เริ่มสนใจและสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อทำงานให้กับหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ดังคำพูดต่อไปนี้...

“.....กลุ่มที่อยู่ได้นาน และร่วมกลุ่มกันมากคือ
กลุ่มแม่บ้าน.....”

“.....การทำงานของเขาจะมีมากกว่าชาย มันได้ผล
และสำเร็จมากกว่าชายเพราะแม่บ้านร่วมมือ
กันดี มีอยู่ 2-3 คน ก็ทำงานกันได้.....”

“.....เขาไว้ใจกัน เขาทำงานทุกอย่างได้หมด มี
ความรับผิดชอบมากกว่าชาย.....”

“.....กลุ่มแม่บ้านหญิงจะทำงานได้ดีกว่าชาย...
ของเรามีตั้ง 10-20 คน ก็สู้เขาไม่ได้ ผู้นำ
เราอ่อนแอ.....”

“.....กลุ่มแม่บ้านเขาประชุมกันตลอด เอาจริง
เอาจัง งานก็ได้ผล ชายไม่ประสานกัน
เท่าไร หญิงมีประชุมทุกเดือน ของชาย
นาน ๆ ครั้ง.....”

“.....ผมยอมรับว่า เราอยู่ในอากรนี้มานาน ผู้
ชายในกลุ่มมีมาก แต่ไม่ค่อยสนใจงาน ไม่
ค่อยรู้เรื่อง ผู้หญิงรู้หมด รู้กันทั่วถึง เขาจะ
บอกต่อ ๆ กันไป.....”

“.....ผู้ชายมากก็เปล่า...ไม่รู้จะทำอย่างไร
เหมือนกัน เราก็ยอมรับ.....”

“.....แต่ก่อน เขาทำกันไม่กี่คน พอคนอื่น ๆ
เห็นว่าดี เขาก็เข้ามาเพิ่ม เราจะเข้าไปด้วย
ก็อ้าย..(หัวเราะ).....”

“.....กลุ่มผู้หญิงเขามีมาก เวลาเรียกทำงาน เขา
ก็รับผิดชอบ.....”

5.2 ประเด็น : การยอมรับความเป็นผู้นำทางการเมืองของหญิง

จากการสนทนา พบว่า ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่ให้การ ยอมรับหญิง
ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และประสบความสำเร็จในหน้าที่การ
งาน เพราะสังคมปัจจุบัน บทบาทและสถานภาพของหญิงได้เปลี่ยนแปลงไป
ตามสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง หญิงได้รับการศึกษาสูงขึ้น เป็น
ผลให้ออกมาประกอบอาชีพนอกบ้านมากขึ้น และได้รับการยอมรับให้ดำรง

ตำแหน่งเท่าเทียมกับชายมากขึ้นในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงระดับชาติ แต่เมื่อให้เปรียบเทียบระหว่างหญิงกับชายว่า ถ้าทั้งสองเพศนี้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ฯลฯ ท่านตัดสินใจจะเลือกผู้ใด หรือยอมรับเพศใด ผลปรากฏว่า ผู้ร่วมสนทนาล้วนใหญ่เลือกเพศชาย หรือยอมรับเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะชายไทยมุสลิม เพราะตามหลักอิสลามชายจะเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัว หญิงจะเป็นฝ่ายเชื่อฟังสามี ซึ่งผู้สนทนาได้ให้เหตุผลต่อไปนี้

1. ความสามารถของชายจะมีมากกว่าหญิง ทั้งในด้านการบริหาร การตัดสินใจ พลังกำลัง พลังการต่อรอง อิทธิพลและประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อสิทธิประโยชน์ของประชาชนในชุมชน ดังข้อความต่อไปนี้

“.....เลือกผู้ชาย เพราะตัดสินใจดีกว่า การบริหารดีกว่า.....”

“.....เลือกผู้ชาย เพราะด้านการปกครองผู้ชายดีกว่า ต้องเป็นผู้แข็งแรง รักษาสิทธิประโยชน์ของชุมชน.....”

“.....เลือกผู้ชาย เพราะหญิงไม่มีอิทธิพล ไปต่อรองอะไรกับใครไม่ใคร่ได้.....”

“.....เลือกผู้ชาย เพราะเป็นช้างเท้าหน้า ตามหลักศาสนาหญิงต้องเป็นผู้ตาม ชายเป็นผู้นำ.....”

2. คุณลักษณะความเป็นผู้นำของหญิง ผู้สนทนาหลายท่านกล่าวว่า หญิงนั้นแม้จะตั้งใจทำงานและมีความสามารถหลายด้าน แต่ก็จะไม่เลือกผู้

หญิงเพราะในอดีตไม่เคยปรากฏว่าหญิงเป็นผู้นำ หรือผู้บริหารประเทศ ผู้บริหารต้องเด็ดขาด ใจกว้าง หญิงไม่สามารถเป็นนักปกครองที่ดีได้ อ่อนแอ ละเอียดอ่อนเกินไป ตระหนี่ จุกจิก ไม่มีความคิดเป็นอิสระ (ไม่เป็นตัวของตัวเอง) ไม่สามารถใช้อิทธิพลบางอย่างได้เท่าเทียมกับชาย ความคิดและการตัดสินใจไม่เข้มแข็งเด็ดขาดเท่ากับชาย อุปนิสัยไม่สามารถแยกส่วนอย่างเด็ดขาดระหว่างเรื่องงานกับเรื่องส่วนตัว สร้างความรำคาญให้กับชาย ไม่สามารถคิดอะไรได้ตามล้าพัง โดยเฉพาะสังคมมุสลิม ชายต้องเป็นผู้นำ ซึ่งสังเกตได้จากคำกล่าวต่อไปนี้

“.....ผมเคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน เคยตั้งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นหญิง ทำงานดี แต่ผู้ชายไม่ได้เรื่อง หญิงจะตั้งให้ทำบัญชี การเงิน จัดการประชุม ประชาสัมพันธ์ทำได้หมด แต่ชาวบ้านหลายคนไม่ยอมรับ หาวว่าผู้หญิงขี้นั่น จุกจิก พุดมาก ผมก็.....”

“.....ผู้หญิงทำงานกับชาย แล้วชอบซุบซิบ นินทา งานลุย ๆ หนัก ๆ ก็ทำไม่ได้.....”

“.....ผู้หญิงไม่สามารถคิดอะไรได้คนเดียว ต้องไปถามความเห็นจากสามีก่อนที่จะทำอะไรว.....”

“.....ผู้หญิงขาดความเป็นผู้นำ และการมีอิทธิพลมีน้อย.....”

“.....ความกล้าคิดและกล้าทำ การตัดสินใจของหญิงไม่เด็ดขาดเท่าชาย.....”

“.....สังคมไม่ยอมรับ ชายก็ไม่ยอมรับหญิง.....”

“.....นิสัยหญิงมักจะไม่แยกกันว่านี่งาน นี่ส่วนตัว
ปนกันหมด คิดเล็กคติน้อย นำรำคาญ.....”

แต่ขณะเดียวกันผู้สนทนาบางท่าน ได้ให้การสนับสนุนผู้หญิง โดย
กล่าวว่าผู้หญิงมีความสามารถ สมควรที่จะให้ทดลองทำงาน โดยยกตัวอย่าง
นางมาร์กาเร็ต เทชเชอร์ นายกรัฐมนตรีของประเทศอังกฤษว่ามีความ
สามารถมากดำรงตำแหน่งอยู่ได้หลายสมัย ซึ่งชายก็ยอมรับ หรือในปัจจุบัน
ผู้หญิงสามารถดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ว่าราชการจังหวัด
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งแสดงว่า ผู้หญิงก็มีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวที่
ว่า...

“.....เรามองประเทศไทยกับอังกฤษ มีนายกเป็น
หญิงแล้วดูการปกครอง การบริหารของ
เขา มันเสียเปรียบเหมือนเมืองไทยใหม่
ทำไมเขาถึงอยู่ได้หลายสมัย การบริหาร
บ้านเมืองของเขา ไม่แพ้ผู้ชายเลย เขาเก่ง
เราก็ต้องยอมรับ.....”

“.....มันต้องปรับทีละน้อย ๆ เช่นเดี๋ยวนี้มีผู้
ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ว่าฯ และ ส.ส. ที่เป็น
ผู้หญิง มันเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แสดงว่าผู้หญิง
ไม่ได้เหมือนกันหมด ผมยอมรับและเลือก
ผู้หญิง.....”

“.....ผู้หญิงมันละเอียดอ่อน คือทำงานซั้ว หมาย
ความว่า ทำงานไม่ค่อยพลาด รู้ระเบียบ
ต่าง ๆ เราก็ต้องเลือกเขา ...” (เพื่อน ๆ แซว
ว่า ถ้าไม่เลือก จะถูกเมียทุบ (ตี)...)”

นอกจากนั้น บางท่านก็กล่าวว่า ตนเองเลือกหญิงหรือชายก็ได้ ขึ้นอยู่กับผู้นำ ถ้าผู้นำเลือกใคร ตนก็จะเลือกตาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำมีอิทธิพลต่อเขามาก ซึ่งมีเพียงรายเดียวเท่านั้น ที่มีความคิดเห็นเช่นนี้ และมีอีกหนึ่งราย เช่นเดียวกัน ได้แสดงความคิดเห็นว่า จะเลือกเพศชาย หรือเพศหญิงนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทของงานด้วย ถ้าเป็น “ประชาชน” หรืองานนั้นต้อง “ใช้พลัง” หรือ “จับผู้ร้าย” ก็ต้องเลือกผู้ชาย แต่ถ้าเกี่ยวข้องกับ “การเงิน” “เจรจาไกล่เกลี่ย” ก็ต้องเลือกผู้หญิง ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ผมเลือกตามผู้นำ ผู้นำเลือกชายก็จะเอาชาย
ผู้นำเลือกหญิงก็จะเอาหญิง.....”

“.....จะตอบว่าเลือกเพศชาย หรือหญิง ไม่ได้
ต้องดูก่อนว่างานนั้น ๆ เป็นอย่างไร ถ้าใช้
พลัง หรือจับผู้ร้าย ก็ต้องเอาชาย ถ้าให้พูด
เพื่อให้คนเห็นด้วย หรือเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ
ก็ต้องผู้หญิง.....”

3. ค่านิยมและอคติในการไม่ยอมรับ ผู้ร่วมสนทนาหลายคนกล่าวว่า ประชาชนในหมู่บ้านยอมรับว่าหญิงมีศักยภาพหลายอย่าง สามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ดีเท่าเทียมกับชาย หรือดีกว่าชายในบางด้าน โดยเฉพาะความละเอียดรอบคอบ การเจรจาไกล่เกลี่ย แต่ชายก็ไม่ยอมรับ แม้แต่กลุ่มหญิงด้วยกันเอง บางคนก็ไม่ยอมรับที่จะให้หญิงเป็นผู้นำทางด้านการเมือง ถ้าจะให้หญิงเป็นผู้นำทางด้านการเมือง ทั้ง ๆ ที่มีชายเป็นจำนวนมากนั้น เป็นการดูหมิ่นเกียรติ ศักดิ์ศรีชายด้วยกัน ดังนั้น จึงยอมรับไม่ได้ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

- “.....สาเหตุก็คือว่า ชายไม่ยอมรับที่จะให้หญิง เป็นนักการเมือง.....”
- “.....สังคมไทยรับไม่ได้ ส่วนมากชายนั้นแหละ ที่มันไม่ยอม มันเป็นหมิ่นเกียรติ หมิ่น ศักดิ์ศรีกัน.....”
- “.....หญิงทำงานได้หมด ดึกว่าชายในบางเรื่อง แต่หญิงด้วยกันเองนั้นแหละที่ไม่ยอมรับ.....”
- “.....แม้ว่าโลกเราเจริญขึ้น แต่มีความคิดเดิม ๆ ว่า หญิงไม่เหมาะที่จะเป็นผู้นำ.....”
- “.....หญิงน่าจะมีบทบาทในบางเรื่องที่ไม่ใช่ การเมือง.....”

4. ปัจจัยด้านสตรีระ ทุกคนต่างลงความเห็นกันว่า หญิงไม่เหมาะกับงานที่ต้องใช้ความอดทน ความยากลำบาก การเดินทางไกล ๆ ที่ต้องพักแรมเป็นระยะเวลาหลาย ๆ วัน นับเป็นความไม่สะดวก และยุ่งยากเกินไปถ้าหญิงเข้าร่วมด้วย ดังคำพูดต่อไปนี้

- “.....รูปร่างหญิง ไม่เหมาะที่จะไปจับผู้ร้าย ถ้าเป็นชายกระโดดและนั่งซ้อนท้ายรถเครื่องได้ ถ้าหญิงทำแบบนี้ไม่ได้ มันน่าเกลียด.....”
- “.....ผู้หญิงไปสัมมนาหลาย ๆ วัน ก็ไม่ได้ ลูกสาวอยู่อย่างไร.....”

5.3 ประเด็น : การมีส่วนร่วมทางการเมืองของหญิง

ในปัจจุบัน แม้จะเปิดโอกาสให้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับชายในทุกด้าน แต่ในความเป็นจริง สิทธิบางส่วนของหญิงถูกจำกัดเพราะมีปัจจัยทั้งด้านกายภาพ ค่านิยมและวัฒนธรรม เป็นตัวกำหนด ทำให้สิทธิของหญิงที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จนกระทั่งระดับจังหวัด คือ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้น้อยกว่าชาย ซึ่งผู้ร่วมสนทนาเห็นว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะสาเหตุ 2 ประการ คือ

1. ความสนใจด้านการเมืองของหญิงมีน้อย แม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้หญิงมีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด แต่สัดส่วนระหว่างเพศที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาก็ยังคงเป็นเพศชายอยู่เสมอ ทั้งนี้ เพราะหญิงให้ความสนใจที่จะสมัครรับเลือกตั้งมีจำนวนน้อยกว่าชาย และในทัศนะของชายที่มองผู้หญิงว่า ไม่สนใจข่าวสารด้านการเมืองเท่ากับชาย ชายจะติดตามอยู่เสมอ ความรู้ด้านการเมืองจึงมากกว่า หญิงบางคนไม่ทราบความเป็นไปของบ้านเมืองเลย ดั่งข้อความข้างล่างนี้...

“.....ที่ผู้หญิงได้เข้ามาน้อย เพราะคนที่
หญิงลงสมัครน้อย ชายสมัครมากกว่า จึง
ได้มากกว่า.....”

“.....ผู้หญิงไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับการเมือง ไม่
ค่อยดูข่าว.....”

“.....หญิงสนใจการเมืองน้อยกว่าชาย ดูได้จาก
การมาหาเสียงของ ส.ส. คนที่ไปฟัง ส่วน
มากเป็นผู้ชายทั้งนั้น.....”

“....ผู้หญิงอยู่แต่ในบ้าน ผู้ชายยังออกไปร้าน
น้ำชา ได้อ่านหนังสือพิมพ์ ได้พูดคุยกับคน
อื่น ๆ เรื่องการเมืองบ้าง....”

2. ปัจจัยทางด้านศาสนา ผู้ให้สัมภาษณ์มุสลิมทุกคนกล่าวว่า
อิสลามให้หญิงมีบทบาทรับผิดชอบ ดูแลภายในบ้าน ดูแลสมาชิกในครอบครัว
นอกบ้านเป็นหน้าที่ของฝ่ายชาย หญิงต้องเชื่อฟังสามี และทำตามคำสั่ง
ของสามี ดังนั้น การบริหาร การเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย ผู้หญิงควรจะ
มีขอบเขตเฉพาะของตน ดังคำตอบที่ว่า

“....อิสลามมันติดขัดด้านศาสนา หญิงมุสลิม
ต้องเชื่อฟังสามี ต้องดูแลภายในบ้านให้เรียบร้อย
ภายนอกบ้านเป็นหน้าที่ของผู้ชาย....”

“....ความเห็นเหมือนกัน เรื่องศาสนา ถ้าไม่ติดกับ
ศาสนา ผู้หญิงต้องได้รับเลือกมากกว่าชาย....”

“....เรื่องการเมือง เรื่องการบริหาร เป็นหน้าที่ของ
ชาย-หญิงควรดูแลครอบครัวเป็นสำคัญ....”

6. อาชญากรรมและความรุนแรง

6.1 ประเด็น : ความรุนแรงระหว่างสามีกับภรรยา

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกของมนุษย์ มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู
สมาชิกใหม่ให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ เมื่อเกิดความรุนแรงขึ้นก็จะมีผล
กระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของครอบครัวด้วย

ความรุนแรงในครอบครัว อาจเกิดในรูปแบบการกดขี่ทางเพศ การ
ทะเลาะวิวาท หรือทุบตี

ในกรณีการกดขี่ทางเพศ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มใหญ่ ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม เห็นว่าใน ชุมชนของตน ไม่ค่อยปรากฏเพราะแต่ละคนมีความรู้พื้นฐานด้านศาสนาที่ห้ามการทำร้ายจิตใจของผู้อื่น และสภาพความเป็นอยู่ของสามี ภรรยา ก่อนการสมรส จะมีฐานะระดับสถานภาพไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อมาอยู่ร่วมกันต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข เช่น ทำงานนอกบ้านเพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่ครอบครัว ทำงานในบ้าน เลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมี เพราะคนเดี๋ยวนี้ มีความรู้ด้านศาสนาเพิ่มขึ้น ก่อนแต่งงานก็อยู่ในระดับเดียวกัน ไม่ใช่คนรวยมากจนมาก มาอยู่ด้วยกัน.....”

“.....อยู่ด้วยกัน ด้วยความเข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจกัน ก็อยู่ลำบาก.....”

“....สังคมของเรา ไม่มีการกดขี่ ต้องช่วยเหลือกัน ต้องช่วยกันทำงาน ต้องคิดว่า จะทำครอบครัวมีรายได้อย่างไรบ้าง.....”

ผู้สนทนาบางรายเพิ่มเติมว่า การกดขี่อาจมีบ้างเป็นเรื่องปกติในครอบครัวต้องมีอ่อนบ้าง แข็งบ้างแล้วแต่สถานการณ์ แต่ต้องอยู่ในขอบเขตและเข้าใจทำความเข้าใจกันได้ การกดขี่นั้น ส่วนใหญ่ฝ่ายชายจะเป็นผู้กดขี่ฝ่ายหญิง ซึ่งลักษณะการกดขี่จะออกมาในรูปของการบังคับเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสังคมมุสลิมที่ชายเป็นผู้นำ หญิงเป็นผู้ตาม ภรรยาต้องเชื่อฟังสามี ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ในสังคมของเรามันไม่มีนะเรื่องกคชี่ แต่เรื่องฟัวเมีย ก็มีบ้าง กลัวเมียก็มีบ้าง (หัวเราะ) แต่ในสังคมมุสลิมนั้น ไม่มีส่วนมากฟัวจะข่มขู่เมีย หรือกคชี่เมียมากกว่า (จริงไหม...หันไปถามเพื่อน เพื่อนก็ตอบว่า ครอบครัวคนพุดนั้นแหละ... มีเสียงหัวเราะ).....”

“.....เรื่องการกคชี่ไม่ค่อยมี ต่างคนต่างทำงาน ไม่ได้ข้องจับผิดนั้น จับผิดนี้ ถ้าไม่เข้าใจกัน ก็ต้องพุดกันให้รู้เรื่อง.....”

“.....อ่อนบ้าง แข็งบ้าง แล้วแต่โอกาส ในบางครั้ง แล้วแต่เหตุการณ์ ต้องรอมชอมกันบ้าง ไม่ใช่มาข่มขู่กัน แต่บางครั้งต้องข่มขู่บ้าง.....”

เมื่อถามถึงสาเหตุของการข่มขู่ บางรายก็ตอบว่าเพราะอารมณ์ บางครั้งเกิดจากความเครียด เศรษฐกิจในปัจจุบันต้องทำงานหนัก จึงจะพอใช้จ่ายในครอบครัว ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....บางครั้ง เหนื่อยมากจากข้างนอก ทำงานทั้งวัน อารมณ์มันไม่ดี.....”

“.....เดี๋ยวนี้ ต้องคิดหนัก คิดมากว่าจะหาเงินมาเลี้ยงลูกเมียได้อย่างไร เพราะเศรษฐกิจมันแย่.....”

“.....อารมณ์นะ มันเครียด ก็เลยโมโห... พุดหยาบบ้าง.....”

กรณีการทะเลาะวิวาท หรือทุบตี ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่ตอบว่า ในครอบครัวของตน ไม่เกิดเหตุการณ์ อาจเป็นเพราะผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่เป็นมุสลิมซึ่งชายเป็นใหญ่ (patriarchal) ภายในบ้านภรรยาต้องเชื่อฟังสามี จึงไม่มีการทะเลาะวิวาท หรือคนทั่วไปคิดว่าเรื่องครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว จึงปกปิดปัญหาที่เกิดขึ้นจะทราบเฉพาะสมาชิกภายในครอบครัวเท่านั้น เพราะคิดว่าเป็นสิ่งน่าอับอาย และไม่ควรเปิดเผยจึงทำให้เห็นว่าไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชนของตน แต่มีบางรายให้ความเห็นว่าบ้างเหมือนกัน เพียงแต่ทะเลาะวิวาท ไม่มีทุบตีหรือความรุนแรง ซึ่งนาน ๆ จะมีสักครั้งหนึ่ง เพราะปัจจุบันคู่สมรสมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ในเขตของผม ไม่ค่อยมี ถ้ามีก็น้อยมาก.....”

“.....คนสมัยนี้ ไม่มี เข้าใจกันมากขึ้น.....”

“.....ไม่มี ช้างบ้านมีบ้างเพราะหญิงปากจัด.....”

“.....มีบ้าง เป็นครั้งคราว ไม่บ่อย.....”

“.....มี แต่ไม่ถึงขั้นลงมือ ค่าอย่างเดียว หญิงจะเริ่มก่อน กลายเป็นเรื่องธรรมดา.....”

“.....ไม่มี เพราะอิสลามไม่มีคนเมา จึงไม่มีการทะเลาะกัน.....”

ลักษณะของการทะเลาะวิวาท มักจะทะเลาะภายในบ้านของตนเอง ผู้ที่ทะเลาะกัน ส่วนใหญ่มักเป็นคู่สมรสที่อายุน้อยและเป็นวัยรุ่น ซึ่งอาจเนื่องมาจากการไม่มีความอดทน (ใจร้อน) และขาดประสบการณ์ในการครองเรือน ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ไม่ค่อยมี ถ้ามีก็ในวัยรุ่นใจร้อน เฉพาะใน
บ้านของตัว.....”

“.....คู่ที่ทะเลาะกัน มักเป็นคนที่ยู้งน้อย
ขาดประสบการณ์ในชีวิต หรือในการ
ครองเรือน.....”

สำหรับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทนั้น มักจะมีสาเหตุมาจากฝ่ายชายเป็นส่วนใหญ่ คือการดื่มสุรา (เมา) การเที่ยวเตร่ (ไม่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว) และความเจ้าชู้ ส่วนสาเหตุที่มาจากฝ่ายหญิงก็มีบ้าง กล่าวคือ ระดับความรู้หรือการศึกษาของหญิงที่สูงกว่าชาย โดยฝ่ายหญิงมักจะข่มขู่ชาย ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ชายมักจะเมาเหล้า กลับมาแล้วก็ทะเลาะ
กัน คำกันประจำ.....”

“.....เริ่มจากชายที่ชอบเที่ยว ไม่กลับมาดูแลลูก
เมีย ไม่มีความรับผิดชอบในครอบครัว.....”

“.....บางบ้าน หญิงหาว่าชายไปเที่ยวอยู่กับหญิงอื่น.....”

“.....บางคู่ก็ขัดแย้งเรื่องความรู้ ถ้าหญิงมีความรู้
มากกว่าก็ขัดได้ มีตัวอย่างแล้วที่นี่.....”

การแก้ไขการทะเลาะวิวาท หรือทุบตีภรรยา

จากการสนทนาทราบว่า ไม่มีผู้ใดต้องการให้เหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นภายในครอบครัว หรือภายในหมู่บ้านของตน แต่เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้ว ก็มีวิธีการแก้ไขคือจะไปปรึกษา ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือพ่อแม่ ผู้ปกครองของทั้งสองฝ่ายโดยให้มีการเจรจาเพื่อทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน อาจจะถามถึง

สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา หรือแต่ละฝ่ายมีความต้องการอย่างไร ซึ่งเมื่อถึงจุดนี้ ผู้ประนีประนอม จะขอร้องให้ทั้งสองฝ่าย ยุติปัญหาเพื่อมิให้เกิดการหย่าร้าง เพราะผลลัพธ์จะเกี่ยวเนื่องหรือกลายเป็นปัญหาสังคมในอนาคต ถ้าสามีหรือภรรยาทำไม่ถูกต้อง ก็จะถูกขอร้องไม่ให้ประพฤติหรือปฏิบัติอีก โดยมีการลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือถ้าจะกระทำผิดอีกก็จะมีการปรับเป็นเงิน ผู้สนทนาบางคนกล่าวว่า ถ้าเป็นตนเองทะเลาะวิวาทกับภรรยา ก็จะขอหย่าอยู่ไปก็ไม่มีความสุข ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ส่วนมากจะไปปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้ปกครองของทั้งสองฝ่าย แล้วจะเรียกมาถามไถ่ว่าเป็นอย่างไร อาจจะขอร้องกัน ขอให้ดีกัน ขอให้ยุติ เพราะจะมีปัญหาต่อไปข้างหน้าถึงลูก.....”

“.....ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำไม่ถูกต้อง ก็จะขอร้องว่าอย่าทำผิดอีก ถ้าคนนอกเป็นผู้ประนีประนอม ก็ให้มีหนังสือลงวันที่ ว่า จะไม่ทำผิดอีก ถ้าทำอีกก็จะปรับเงินเท่านั้น เท่านั้น.....”

“.....ผมบอกกับเมียไปเลยว่า ถ้าเถียงกัน (ทะเลาะ) ก็อย่าอยู่ด้วยกัน มันไม่มีความสุข หย่ากันเลย.....”

บางหมู่บ้านจะใช้ศาลาอเนกประสงค์ไปเป็นที่นัดหมายตกลง โดยเจรจาที่ศาลานี้ก่อน ถ้าตกลงกันไม่ได้ก็จะไปที่สถานีตำรวจหรือที่ศาลอีกครั้งหนึ่ง แต่โดยทั่วไปเมื่อคู่กรณีมาที่ศาลาอเนกประสงค์ก็จะยุติปัญหา เจรจาดตกลงกันได้ ปัญหาที่คลี่คลายลง โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว มักจะแก้ไขไม่ยาก เพราะแต่ละฝ่ายจะเก็บเป็นความลับไม่ต้องการให้ผู้อื่น

ทราบถึงปัญหาภายในครอบครัวของตน ถ้าไปที่สถานีตำรวจหรือที่ศาลจะไม่
เป็นความลับอีกต่อไป ผู้อื่นจะทราบโดยทั่วกัน ดังนั้น แต่ละฝ่ายจึงรีบเจรจา
ตกลง ปัญหาจะได้ยุติโดยเร็ว ดังคำพูดที่ว่า...

“.....ส่วนมากจะเจรจาปรึกษากัน ที่ศาลาอเนก
ประสงค์ ที่อยู่ในหมู่บ้าน เรียกมาตกลงที่
ศาลานี้แหละ ก่อนไปโรงพักก็ต้องมาที่นี้
ก่อน ถ้าตกลงกันได้ก็เรียบร้อย ถ้าตกลง
กันไม่ได้ก็ไปโรงพัก ส่วนมากจะตกลง
กันได้ เพราะแต่ละคนก็กลัวว่า ชาวบ้าน
อื่น ๆ จะรู้ บัณฑิตี (อายุ) เขา.....”

การป้องกันการทะเลาะวิวาท หรือทุบตีภรรยา

เมื่อสอบถามถึงวิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาทระหว่างสามีกับ
ภรรยา ผู้สนทนาเกือบทุกคน ตอบว่า ไม่ทราบจะตอบอย่างไร เพราะในครอบ-
ครัวและในหมู่บ้านของตนไม่มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น แต่ในบางหมู่บ้านที่มี
การทะเลาะวิวาทมีวิธีป้องกันซึ่งอาจจะทำได้โดยใช้หลักศาสนาเข้ามาช่วย ผู้
ตอบทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม เห็นว่าหลักคำสอน (พุทธ) หลัก
ศรัทธา (อิสลาม) และหลักปฏิบัติ (ทั้งพุทธและอิสลาม) ของศาสนาจะเข้ามา
ช่วยได้มาก เพราะศาสนาจะห้ามการทะเลาะวิวาท การเบียดเบียน การทำร้าย
ผู้อื่น และการตัดสินความผิดของผู้อื่นด้วยวิธีการรุนแรงนับเป็นบาปอย่าง
หนึ่ง ซึ่งผู้สนทนาที่เป็นชาวไทยมุสลิมบางท่าน กล่าวว่าในหมู่บ้านของตนจะ
มอบให้ผู้ที่เคารพนับถือของทั้งสองฝ่ายทำหน้าที่เสมือนผู้พิพากษา เเจรจา
ประนีประนอมปัญหา หรือเป็นคนกลางในการประสานให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจ
กัน ผู้ที่ทำหน้าที่คือโต๊ะครู ผู้ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่า แต่ละฝ่ายควรจะประพฤติ

คนอย่างไรที่จะทำให้ชีวิตครอบครัวราบรื่น ซึ่งจะสังเกตได้จากข้อความต่อไปนี้...

“.....ไม่มี นึกไม่ออก.....”

“.....ในอิสลาม เราเอาโตะครุมาให้ความรู้เรื่องศาสนาแก่เขา โตะครุจะบอกว่า ต้องทำตัวอย่างไรจึงจะให้ครอบครัวมีความสุข ต้องใจเย็น ๆ ต้องไม่ใจร้อน ภรรยาต้องเชื่อฟังสามี ต้องกตัญญูต่อสามี.....”

“.....ไม่มีนะ ถ้าจะแก้ต้องเอาศาสนาเข้ามาเกี่ยว.....”

“.....ต้องให้ชาวบ้านมีความรู้เรื่องศาสนา เพื่อเอาไปใช้ในการอยู่ด้วยกัน การทบทวีเป็นบาป ทำให้คนอื่นเดือดร้อน.....”

“.....บาปมีจริง ต้องป้อนข้อมูลให้เขารู้ เขาจะได้อะไรทบทวีผู้อื่น.....”

“.....จะให้คนที่ทั้งสองคนเคารพนับถือ มาพูดให้ฟัง ให้เขารู้ว่าเมื่อมีปัญหาแล้วจะแก้อย่างไร.....”

“.....ต้องยึดหลักการครองเรือนนะ.....”

6.2 ประเด็น : อาชญากรรม

ผู้ร่วมสนทนาทุกคน กล่าวว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านแทบจะไม่ปรากฏ ถ้าจะมีก็น้อยมาก และเป็นแต่เพียงลักเล็กขโมยน้อยของวัยรุ่นนาน ๆ จึงจะเกิดเหตุการณ์เช่นนี้สักครั้งหนึ่ง และไม่รุนแรงถึงขนาดคนในหมู่บ้านเสียชีวิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหมู่บ้านที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม เครื่องครัดศาสนา มีความผูกพันแบบเครือญาติ รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน อีกทั้งสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจก็ไม่แตกต่างกันมากนัก อันเป็นลักษณะของสังคมชนบททั่วไป ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....ไม่มีเลย.....”

“.....ไม่ได้ข่าวมานานแล้ว.....”

“.....ถ้ามีก็เล็กน้อยมาก ไม่ถึงฆ่ากัน เพียงแต่ลักของเล็ก ๆ น้อย ๆ.....”

“.....แทบไม่มีเลย ถ้ามีก็นิด ๆ หน่อย ๆ วัลรูนเป็นตัวการ แท้ก็นาน ๆ ลักทีหนึ่ง นี่ก็ไม่ได้ข่าว.....”

สาเหตุของการลักขโมย ก็เพราะการติดยาเสพติดของวัลรูน ซึ่งในหมู่บ้านของตน มีผู้ที่ติดยาเสพติดเพียง 4 คน เท่านั้น ผู้นำชุมชนพยายามชักจูงให้เลิกเสพยาก็ไม่สำเร็จ การที่ทราบว่ามีผู้ใดเสพยาบ้าง และมีจำนวนเท่าใด ทำให้ง่ายต่อการสอดส่องดูแล หากมีการลักขโมยเกิดขึ้น วัลรูนกลุ่มนี้จะถูกตีตราก่อนเสมอ (stigma)

สำหรับการว่างงานนั้น มีวัลรูนและวัลกลางคนที่ว่างงานเพราะเลิกงานเป็นส่วนใหญ่ เมื่อว่างงานก็คบค้าสมาคมกับบุคคลต่างถิ่นที่ว่างงานด้วยกัน แล้วไปมั่วสุม ทำให้มีการเสพยาและลักขโมย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาของหมู่บ้านตามมา ดังคำกล่าวที่ว่า...

“.....พวกที่ขโมยก็เป็นวัลรูนที่ติดยา 4 คน มันลักของไปขาย หรือแลกกับยา.....”

“.....คนที่ว่างงาน เมื่อมันไม่มี มันก็ขโมยบ้าง.....”

“.....ในช่วงที่ของหาย และมีคนแปลกหน้าเข้ามา
เราก็ถือว่าคนนอกนั้นแหละ เพราะคนในคูน
เคยรู้จักกันทุกคน ของไม่เคยหาย.....”

การป้องกันอาชญากรรม

เมื่อถามถึงวิธีการป้องกันอาชญากรรมในหมู่บ้าน ก็ได้รับคำตอบ
ดังต่อไปนี้

1. ให้ความรู้ด้านศาสนา โดยผู้นำศาสนาไม่ว่าจะเป็นอิหม่าม
คอเต็บ บิหลัน หรือผู้นำชุมชน อันได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องอบรมนิสย ซึ่
ให้เห็นโทษของการลักขโมยซึ่งชาวไทยมุสลิม เชื่อมั่นในหลักศรัทธา และ
หลักปฏิบัติต่อศาสนาเข้าทำความดีก็จะเข้าถึงพระเจ้า

“.....ให้ความรู้ด้านศาสนาเข้าไป ผู้นำต้องมี
เทคนิคในการแก้ปัญหาต้องชี้แจงให้เห็น
โทษของการลักขโมย.....”

2. ความร่วมมือของบุคคลในหมู่บ้าน ต้องพยายามสอดส่องดูแล
บุคคลแปลกหน้า ร่วมมือผลัดเวรเปลี่ยนหน้าที่ของบุคคลในหมู่บ้าน ต้อง
ปรึกษาหารือ มีความสามัคคี ไม่ส่งเสริมในสิ่งที่ไม่ดี นอกจากนั้น บางท่าน
แสดงความเห็นว่า ไม่อยากให้วัยรุ่นในหมู่บ้านไปคบหาสมาคมกับบุคคลต่าง
ถิ่น เพราะนอกจากจะมั่วสุมในทางที่ไม่ดีแล้ว ยังทำให้วัยรุ่นแข็งกระด้าง ไม่
เชื่อฟัง ซึ่งอาจนำความเดือดร้อนที่รุนแรงกว่าในปัจจุบันมาสู่หมู่บ้านได้

“.....คนในหมู่บ้านต้องร่วมกันสอดส่องดูแล
ต้องปรึกษา ส่งเสริมในสิ่งที่ดี ไม่ยอมรับ
คนไม่ดี.....”

“....ถ้าภายในบ้านของตนเองก็ต้องดูแลประตู
หน้าต่างให้เรียบร้อย สังกัดคนแปลกหน้า
และแจ้งให้คนอื่นรู้.....”

3. พยายามจัดปัญหาการว่างงาน ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐต้อง
พยายามจัดหางานให้กับวัยรุ่น ให้มีเวลาว่างน้อยที่สุด ภูมิใจวัยรุ่นให้รวมกลุ่ม
เล่นกีฬา เพื่อมิให้มั่วสุมในทางที่ผิด

“....จัดหางานให้กับวัยรุ่น เพราะไม่อย่างนั้น
จะติดต่อกันมาก ต้องภูมิใจและส่งเสริม
การกีฬาไม่ส่งเสริมให้มั่วสุมกับเด็ก
นอกหมู่บ้าน.....”

“.....ให้ชาวบ้านที่รู้จักนายจ้างที่ต้องการคน
งานซึ่งมีความรู้ความสามารถตรงกับที่เขา
ต้องการ ช่วยติดต่อหางานให้ทำ.....”

ตอนที่ 2 : การใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนา ท้องถิ่นของอบต.

ดังได้กล่าวแล้วว่า สถิติมีความจำเป็นต่อการวางแผนงานหรือการกำหนดนโยบายระดับต่าง ๆ แต่เนื่องจากการวางแผนมีหลายระดับ ข้อมูลที่ใช้จึงควรเป็นระดับที่เหมาะสมกับการวางแผน ดังนั้นการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. จึงมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลระดับย่อย ซึ่งหมายถึงข้อมูลที่จัดเก็บและนำเสนอตัวเลขในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด

ในการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายครั้งนี้ จะกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ชนิดและแหล่งข้อมูลระดับย่อย เพื่อรวบรวมว่ามีข้อมูลระดับย่อยจากแหล่งใด แต่ละแหล่งมีวัตถุประสงค์และมีวิธีเก็บข้อมูลอย่างไร รวมทั้งผลิตข้อมูลด้านใดบ้าง

2.2 ข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายที่ใช้ในการวางแผนพัฒนา เพื่อให้ทราบว่ามีสถิติหรือตัวบ่งชี้รายการใดบ้างที่สามารถนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนา เพื่อให้ทั้งหญิงและชายได้รับประโยชน์เสมอภาคกัน

2.3 การวางแผนและการใช้สถิติในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของอบต. เพื่อให้ทราบขั้นตอนและสถานการณ์การใช้ข้อมูลในการวางแผนของอบต.

2.1 ชนิดและแหล่งข้อมูลระดับย่อย

เนื่องจากระบบการจัดเก็บข้อมูลของประเทศไทยเป็นระบบกระจายอำนาจ กล่าวคือ หลาย ๆ หน่วยงานมีหน้าที่จัดเก็บข้อมูล อาจเป็นข้อมูลที่เป็นผลจากการบริหารงานของหน่วยงานเอง หรือข้อมูลที่ต้องจัดเก็บเพื่อการวางแผนงานขององค์กร หรือข้อมูลที่ต้องจัดเก็บตามหน้าที่ต้องเก็บข้อมูลพื้นฐาน

ของประเทศโดยวิธีสำรวจและสัมภาษณ์ ดังนั้น ข้อมูลระดับย่อยชนิดต่าง ๆ จึงมีอยู่อย่างกระจัดกระจายตามแหล่งต่างๆ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

2.1.1 ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นข้อมูล que แสดงถึงลักษณะของสังคมไทยที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของเครื่องชี้วัดว่า อย่างน้อยคนไทยควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องอะไรบ้างและควรมีระดับความเป็นอยู่ไม่ต่ำกว่าระดับไหนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และทำให้ประชาชนสามารถทราบได้ด้วยตนเองว่า ในขณะที่ คุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว รวมไปถึงหมู่บ้านอยู่ในระดับใด มีปัญหาที่จะต้องแก้ไขในเรื่องใดบ้าง เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและสังคม อันเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาชนบทของประเทศ

ข้อมูล จปฐ. ที่ได้จัดเก็บโดยประชาชน ด้วยการสนับสนุนของคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) นั้น จะนำผลที่ได้ไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น (กนภ.) (คือข้อมูล กชช.2ค) และยึดถือเป็นข้อมูลสำหรับการปรับ หรือการจัดทำโครงการพัฒนาชนบท ดังนั้น ข้อมูลจปฐ. จึงเป็นเครื่องกำหนดแนวทางแก้ปัญหา และแนวทางในการเลือกโครงการ รวมทั้งขั้นตอนการวางแผนการติดตามและประเมินผลการพัฒนาชนบทของรัฐในระบบ กนภ. ภายใต้กระบวนการบริหารการพัฒนาชนบท (คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (พชช.) 2542 : 2)

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. คือกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

วิธีการเก็บข้อมูล จปฐ. จะมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 เก็บข้อมูลระดับครัวเรือน โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนตามแบบ จปฐ.1 และขั้นที่ 2 เป็น

การนำข้อมูลจาก จปฐ.1 มารวมเป็นยอดรวมระดับหมู่บ้าน ตามแบบ จปฐ.2 ซึ่งมีรายละเอียดการบันทึกแบบ จปฐ. ดังนี้

จปฐ.1 เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลรายครัวเรือน โดยให้ใช้ จปฐ.1 บันทึกข้อมูลในรอบปีที่ผ่านมาของครัวเรือน ๆ ละ 1 เล่ม เป็นเวลา 5 ปี (ครั้งล่าสุดใช้สำรวจข้อมูลตั้งแต่ปี 2540 - 2544) ผู้รับผิดชอบในการเก็บข้อมูลคือ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ซึ่งอาจมอบหมายให้หัวหน้าคุ้ม ผู้นำชุมชน หรืออาสาสมัครเป็นผู้ร่วมดำเนินการ ข้อมูถามในแบบ จปฐ.1 จะเป็นการถามข้อมูลต่าง ๆ จากครัวเรือนในภาพรวม โดยมิได้แจกแจงข้อมูลเป็นรายบุคคล (ยกเว้นในตารางที่ 1 ซึ่งแจกแจงชื่อสมาชิกทุกคนในครัวเรือน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ศาสนา และความสัมพันธ์ กับหัวหน้าครัวเรือน แต่ไม่ได้ถามเพศของสมาชิก) ผลสรุปจาก จปฐ.1 จะเป็นตัวชี้ว่า แต่ละครัวเรือนมีปัญหาอะไรบ้าง

จปฐ.2 เป็นแบบประมวลผลและเทียบเป้าหมายข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือนเป็นรายหมู่บ้าน เป็นการนำข้อมูลรายครัวเรือนมารวมยอดเป็นรายหมู่บ้าน แล้วนำมาคิดเป็นร้อยละเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทำให้ทราบว่าหมู่บ้านนี้มีปัญหาอะไร ผู้ดำเนินการกรอกข้อมูล จปฐ.2 คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และ คณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชุมชนระดับตำบล (คปต.)

ข้อมูล จปฐ.นี้ จะบ่งบอกสภาพปัญหาของครัวเรือน ถ้าปัญหาส่วนใดที่แก้ไขเองได้แต่ละครัวเรือนและคณะกรรมการหมู่บ้านจะดำเนินการแก้ไขเอง แต่ถ้าส่วนใดที่แก้ไขเองไม่ได้ ก็จะขอรับการสนับสนุนจากโครงการของท้องถิ่น ตามกรอบของโครงการที่มีอยู่

เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ที่ใช้ใน ช่วง พ.ศ. 2540-2544 มี 8 หมวด 39 ตัวชี้วัด ดังนี้ (คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (พชช). 2542: 45-47)

หมวดที่ 1 สุขภาพดี (ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี)

1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนการคลอด และฉีดวัคซีนครบ
2. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอด และการดูแลหลังคลอด
3. หญิงตั้งครรภ์ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม
4. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 4 เดือนแรก ติดต่อกัน
5. เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
6. เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ
7. เด็กอายุ 6 – 15 ปี ได้กินอาหารถูกต้องครบถ้วน
8. เด็กอายุ 6 – 12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
9. คริวเรือนไม่กินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ไม่ทำให้สุกด้วยความร้อน
10. คริวเรือนมีการบริโภคเกลือไอโอดีน
11. คริวเรือนได้กินอาหารควบคุมที่มีตรา อย.
12. คริวเรือนมีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้อง เหมาะสม

หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย (ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม)

1. คริวเรือนมีที่อยู่อาศัยที่มีสภาพคงทนถาวร อย่างน้อย 5 ปี
2. คริวเรือนมีและใช้ส้วมถูกหลักสุขาภิบาล
3. คริวเรือนมีน้ำสะอาดบริโภคเพียงพอตลอดปี 5 ลิตรต่อคนต่อวัน
4. คริวเรือนจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ

5. ครั้วเรือนไม่ถูกรบกวนจากเสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่น ละออง กลิ่นเหม็น หรือมลพิษ ทางอากาศ น้ำเสีย ขยะ และสารพิษ

หมวดที่ 3 ศึกษาถ้วนทั่ว (ประชาชนเข้าถึงบริการด้านการศึกษา)

1. เด็กอายุ 2 – 5 ปี ได้รับบริการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง
2. เด็กที่มีอายุครบตามเกณฑ์ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ
3. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับได้เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
4. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับ และไม่ได้ศึกษาต่อ ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ
5. คนในครัวเรือน อายุ 14 – 50 ปี อ่านและเขียนภาษาไทยได้
6. ครั้วเรือนได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง
7. ครั้วเรือนมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

หมวดที่ 4 ครอบครัวสุขภาพ

1. คู่สมรสที่ภรรยาอายุ 15 – 44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด
2. ครอบครัวมีความอบอุ่น
3. ครั้วเรือนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และมีการป้องกัน
4. ครั้วเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

หมวดที่ 5 รายได้มาก (ประชาชนมีการประกอบอาชีพ และรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ)

1. ครั้วเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่น้อยกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี

หมวดที่ 6 อยากร่วมพัฒนา (ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา)

1. ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้านตำบล
2. คนในครัวเรือนไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย
3. ครัวเรือนได้เข้าร่วมกิจกรรมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ

หมวดที่ 7 พาสู่คุณธรรม (ประชาชนพัฒนาจิตใจของตนเองได้ดีขึ้น)

1. ครัวเรือนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง
2. คนในครัวเรือนไม่ติดสุรา
3. คนในครัวเรือนไม่ติดบุหรี่
4. ครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมในท้องถิ่น
5. คนสูงอายุและคนพิการได้รับการดูแล

หมวดที่ 8 บำรุงสิ่งแวดล้อม (ประชาชนมีจิตสำนึก และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม)

1. ครัวเรือนร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
2. ครัวเรือนร่วมทำกิจกรรมการป้องกัน และควบคุมสิ่งแวดล้อม

2.1.2 ข้อมูล กชข.2 ค

กชข. 2ค เป็นข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ที่ชี้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านทั่วประเทศ ใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนกำหนดนโยบาย และใช้เป็นข้อมูลการติดตามและประเมินผลการพัฒนาชนบทโดยส่วนรวม สำหรับในระดับภูมิภาคจะใช้ข้อมูลนี้ในการจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้านเพื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมายของการจัดทำแผนงานหรือ

โครงการพัฒนาของแต่ละจังหวัด หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดเก็บข้อมูล กชช. 2ค คือกรมพัฒนาชุมชน โดยมีคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) และผู้แทนของ อบต. ร่วมกันเก็บข้อมูลของ หมู่บ้านโดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และผู้นำหมู่บ้านที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านนั้น ๆ รวมถึงข้อมูล จปฐ. บางรายการที่รวมยอดเป็นข้อมูลระดับหมู่บ้าน แล้วนำมาสร้างเป็นเกณฑ์การชี้วัดในการจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

เกณฑ์การชี้วัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้านดังกล่าวนี้ จะถูกวิเคราะห์ จากข้อมูลดังตาราง 2 (คณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค และท้องถิ่น 2541: 53-93)

ตาราง 2 ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

ตัวชี้วัด	ข้อมูลของหมู่บ้าน
กลุ่มสภาพพื้นฐาน	
• เอกสารสิทธิ	• ประเภทของเอกสารสิทธิ
• การมีไฟฟ้า	• ร้อยละของครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้
• การคมนาคม	• มี/ไม่มีถนนไปยังอำเภอใกล้ที่สุดตลอดเส้นทาง
	• เวลาที่ใช้เดินทางไปยังอำเภอใกล้ที่สุด
	• การบริการของรถรับจ้างในฤดูฝน
• สิทธิในที่ทำกิน	• ร้อยละของครัวเรือนที่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง หรือที่เช่า

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลของหมู่บ้าน
<p>กลุ่มผลผลิต รายได้ และ</p>	
<p>การมีงานทำ</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • การประกอบธุรกิจในหมู่บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> • การมีโรงสี ร้านค้าประเภทต่าง ๆ • การมีสถานที่จำหน่ายปัจจัยการผลิต
<ul style="list-style-type: none"> • การประกอบอาชีพและการมีงานทำ 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของครัวเรือนที่รับจ้างอย่างเดี่ยวและมีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อปี
<ul style="list-style-type: none"> • อัตราค่าจ้าง 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของครัวเรือนที่มีมากกว่า 1 อาชีพ • อัตราค่าจ้างในหมู่บ้านต่อวัน
<ul style="list-style-type: none"> • ผลผลิตจากการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> • ผลผลิตจากการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง
	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของครัวเรือนที่ทำการเกษตรประเภทต่าง ๆ
<ul style="list-style-type: none"> • การอพยพหางานทำ 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของพื้นที่ทำการเกษตรประเภทต่าง ๆ • ร้อยละของครัวเรือนที่อพยพไปหางานทำ
<ul style="list-style-type: none"> • การรวมตัวของเกษตรกร 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของครัวเรือนที่ใช้แหล่งสินเชื่อ (เทียบจากจำนวนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มสหกรณ์)
<ul style="list-style-type: none"> • การทำเกษตรฤดูแล้ง 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของครัวเรือนที่ทำนา • ร้อยละของครัวเรือนที่ปลูกพืชไร่ระยะสั้น • ร้อยละของครัวเรือนที่ทำการเกษตรฤดูแล้งหรือทำนา 2 ครั้ง

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลของหมู่บ้าน
<p>กลุ่มสาธารณสุขและการ</p>	
<p>อนามัย</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • ได้รับการคุ้มครองด้านยา 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของร้านขายยาที่ไม่ขายยาชุด
<ul style="list-style-type: none"> • การป้องกันโรคติดต่อ 	<ul style="list-style-type: none"> • จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน • จำนวนผู้ที่ตายด้วยโรคติดต่อที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน
<ul style="list-style-type: none"> • สุขภาพจิต 	<ul style="list-style-type: none"> • จำนวนผู้ป่วยทางจิต (ลมชัก ปัญญาอ่อน โรคจิต)
	<ul style="list-style-type: none"> • ปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต <ul style="list-style-type: none"> จำนวนครัวเรือนแตกแยก จำนวนคนพิการที่ถูกทอดทิ้ง จำนวนคนฆ่าตัวตาย
<ul style="list-style-type: none"> • การอนามัยสิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> • ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาพจิต
<ul style="list-style-type: none"> • การอาชีวอนามัย 	<ul style="list-style-type: none"> • การมี/ไม่มีปัญหาขยะมูลฝอย
<ul style="list-style-type: none"> • การมีส่วนร่วมด้านสุขภาพอนามัย 	<ul style="list-style-type: none"> • จำนวนคนบาดเจ็บเนื่องจากการทำงาน • มี/ไม่มีการบริการสาธารณสุขมูลฐานชุมชน • มี/ไม่มีการนำข้อมูล จปฐ ไปใช้วางแผน • มี/ไม่มีความร่วมมือจากประชาชนในกิจกรรมสาธารณสุข

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลของหมู่บ้าน
กลุ่มแหล่งน้ำ	
<ul style="list-style-type: none"> • ข้อมูลน้ำสะอาด สำหรับการดื่มและบริโภค 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของครัวเรือนที่มีน้ำสะอาดดื่มตลอดปี
<ul style="list-style-type: none"> • น้ำใช้ 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของครัวเรือนที่มีน้ำสะอาดใช้ตลอดปี
<ul style="list-style-type: none"> • น้ำเพื่อการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> • แหล่งน้ำที่นำมาใช้ทำเกษตร • ความเพียงพอของแหล่งน้ำ
กลุ่มความรู้ การศึกษา	
และวัฒนธรรม	
<ul style="list-style-type: none"> • ระดับการศึกษา การไม่รู้หนังสือ 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของผู้ที่มีอายุ 12 ปีขึ้นไป ที่จบการศึกษาภาคบังคับ
<ul style="list-style-type: none"> • อัตราการเรียนต่อ 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของเด็กที่จบชั้นป.6 และไม่ได้เรียนต่อในระดับมัธยม
<ul style="list-style-type: none"> • การให้ความรู้ของรัฐ 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของเด็กอายุ 2-5 ปีที่ได้เรียนในชั้นก่อนประถมศึกษา
	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของเด็กที่กำลังเรียนในภาคบังคับ
	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละของเด็กที่มีอายุ 12-17 ปีที่กำลังเรียนในระดับมัธยม
<ul style="list-style-type: none"> • สถานที่ให้ความรู้ สำหรับหมู่บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> • มี/ไม่มี โรงเรียนประถม/มัธยม ในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านที่อยู่ในรัศมีไม่เกิน 3 กม.

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลของหมู่บ้าน
<ul style="list-style-type: none"> • สถานที่ให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล • กิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมและกีฬา 	<ul style="list-style-type: none"> • มี/ไม่มีห้องสมุด ที่อ่านหนังสือ หรือหอกระจายข่าว • จำนวนครั้งที่จัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ และประเพณี
กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ	
และสิ่งแวดล้อม	
<ul style="list-style-type: none"> • ป่าไม้ • ดิน • น้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • พื้นที่ดั่งในเขตป่าสงวน หรือพื้นที่ปลูกป่า หรือมีป่าและไม้ยืนต้นอยู่แล้ว • ร้อยละพื้นที่การเกษตร • ร้อยละของพื้นดินที่ได้ใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูก • จำนวนแหล่งน้ำผิวดิน และคุณภาพของแหล่งน้ำ

2.1.3 การสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน

การสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้านเป็นโครงการที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ ดำเนินการเป็นประจำทุกปี มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลระดับหมู่บ้านไว้เป็นฐานข้อมูลในการทำกรอบการเลือกตัวอย่าง (sampling frame) และเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปใช้ประกอบการวางแผนงานในระดับย่อย จัดเก็บข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่ของ อบต. บันทึกข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน แล้วส่งคืนไปประมวลผลที่สำนักงานสถิติ

จังหวัด ข้อมูลที่เก็บรวบรวม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ ประชากร อาชีพของราษฎร รายได้ อัตราค่าจ้างแรงงาน ข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร การปศุสัตว์ อุตสาหกรรม สาธารณูปโภค รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับความเดือนร้อนของราษฎร และความต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ รายงานผลการสำรวจในระดับหมู่บ้าน

2.1.4 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม

ข้อมูลที่แสดงสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ส่วนใหญ่ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี มีการจัดทำตามคาบเวลา เช่น ข้อมูลด้านแรงงาน จากการสำรวจภาวะการมีงานทำ สำรวจทุก 3 เดือน ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม สำรวจทุกสองปี การสำรวจธุรกิจทางการค้าและธุรกิจทางการบริการ การสำรวจอุตสาหกรรม สำรวจประจำปี เป็นต้น แต่โครงการเหล่านี้สามารถรายงานผลระดับย่อยได้เฉพาะในระดับจังหวัดเท่านั้น

2.1.5 ข้อมูลระดับหมู่บ้านที่จัดเก็บตามโครงการเฉพาะกิจ

จากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของชาติ ซึ่งเป็นผลให้เกิดภาวะการขาดสภาพคล่องของธุรกิจต่าง ๆ ก่อให้เกิดการว่างงาน และผลกระทบทางสังคมในระดับกว้าง รัฐบาลจึงมีมาตรการกระตุ้นให้ภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัวและบรรเทาผลกระทบทางสังคม โดยการประกาศมาตรการ 30 มีนาคม (ประกาศเมื่อ 30 มีนาคม 2542) ซึ่งจะมีเงินอัดฉีดเข้าระบบเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจประมาณ 1.3 แสนล้านบาท แผนกระตุ้นเศรษฐกิจดังกล่าวประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก หนึ่งในสามส่วนนี้คือ มาตรการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐ โดยการนำเงินนอกงบประมาณมาใช้จ่ายเข้าสู่ระบบจากแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเงื่อนไขพิเศษ 3 แหล่งคือ จากธนาคารโลก 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งญี่ปุ่น 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และจากกองทุน

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจโพ้นทะเลแห่งญี่ปุ่น (โอเอซีเอฟ) 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมเป็นเงินกู้ทั้งสิ้น 1,450 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 53,397 ล้านบาท เงินกู้จากประเทศญี่ปุ่นทั้งสองแหล่งนี้ ญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือภายใต้แผนมियाซาวา (คนไทยจึงเรียกเงินทั้งก้อนนี้กันติดปากว่าเงินมियाซาวา) มาตรการเพิ่มค่าใช้จ่ายภาครัฐนี้ มุ่งส่งเสริมการสร้างงานเพื่อให้คนมีรายได้ใช้จ่าย ทำให้มีเงินหมุนเวียนในระบบ โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่ยากจน หรือได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจทั้งในเมืองและชนบท (มาตรการ 30 มีนาฯ มูลค่า 1.3 แสนล้าน รัฐบาลเสียงดวงพื้นเศรษฐกิจ 2542 : 42)

ดังนั้น ภายใต้แผนส่งเสริมการสร้างงานของรัฐ ช่วยเหลือให้บัณฑิตได้มีงานทำ หลายหน่วยงานได้จัดทำโครงการเก็บข้อมูลระดับหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ต่อการการบริหารและวางแผนขึ้น ในจำนวนนี้ จะขอกกล่าวถึงโครงการเก็บข้อมูลที่ใช้ในระดับหมู่บ้านที่น่าจะนำผลมาใช้ในการวางแผนงานของ อบต. ได้ 3 โครงการ คือ

2.1.5.1 โครงการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

โครงการนี้ได้ผนวกไว้เป็นภารกิจหนึ่งในโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน (ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลได้จัดทำขึ้น ด้วยความร่วมมือระหว่างกระทรวงแรงงานและสวัสดิการกับทบวงมหาวิทยาลัย) ในการดำเนินงานตามโครงการสำรวจข้อมูลฯ จะจัดให้มีการเก็บข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ในระดับหมู่บ้านทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ จำนวน 68,596 หมู่บ้าน ยกเว้นเขตเทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลกระทบต่อประชาชนในระดับหมู่บ้าน สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย การวางแผนปฏิบัติ และการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อัน

จะนำไปสู่การแก้ปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมได้ตรงเป้าหมาย โดยกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้มอบหมายให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด ซึ่งกำกับดูแลบัณฑิตอาสาร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานฯ ได้ชี้แจง แนะนำบัณฑิตอาสาที่ปฏิบัติงานประจำ อบต. ละ 2 คน ให้ทราบวิธีดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสำรวจผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งเก็บข้อมูลของคนในครัวเรือนเป็นรายบุคคล จัดเก็บข้อมูล 3 รอบในระหว่าง เดือนมีนาคม ถึง พฤศจิกายน 2542

ข้อมูลที่เก็บตามแบบสำรวจผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ เดือน - ปีที่เกิด สถานภาพในครอบครัว การศึกษาสูงสุด
2. ข้อมูลการมีงานทำ แบ่งลักษณะการมี/ไม่มีงานทำ เป็น 3 ประเภท คือ
 - ข้อมูลผู้มีงานทำ ได้แก่ อาชีพ อุตสาหกรรมที่กำลังทำ และสถานภาพการทำงาน
 - ข้อมูลผู้ไม่พร้อมและพร้อมที่จะทำงาน ได้แก่ อุตสาหกรรมที่ทำครั้งสุดท้ายว่างงานเกิดจากการถูกเลิกจ้างหรือไม่ ระยะเวลาที่ว่างงาน สถานที่จ้างงานครั้งสุดท้าย และความถนัดหรือประสบการณ์การทำงาน
 - ข้อมูลผู้ไม่มีงานทำและไม่พร้อมที่จะทำงาน ได้แก่ สถานภาพในปัจจุบัน
3. ข้อมูลการประสบปัญหาด้านสังคม ได้แก่ สภาพปัญหาของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ คนไร้ที่

พึง ผู้คิดเชื้อหรือผู้ป่วยเอดส์ ผู้เจ็บป่วยเรื้อรัง และหัวหน้าครอบครัวผู้มีรายได้น้อย

4. ข้อมูลความต้องการช่วยเหลือจากรัฐบาล ได้แก่ ประเภทงานที่ต้องการมากที่สุด ประเภทความต้องการช่วยเหลือจากรัฐ ความต้องการพัฒนาฝีมือแรงงาน

2.1.5.2 โครงการพัฒนาระบบข้อมูลการว่างงานเพื่อช่วยเหลือประชาชน

โครงการพัฒนาระบบข้อมูลการว่างงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนนี้ ดำเนินการโดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ ด้วยการสนับสนุนจากธนาคารพัฒนาเอเชีย มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาระบบข้อมูลการว่างงานและตลาดแรงงาน

วิธีการเก็บข้อมูล คือ ให้ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน เป็นผู้บันทึกแบบสอบถาม จะเก็บข้อมูลเฉพาะในกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้ที่ว่างงานหรือผู้ที่ทำงานต่ำกว่า 10 ชั่วโมง หรือน้อยกว่า 1 วันต่อสัปดาห์ และพร้อมที่จะทำงานเพิ่มในหมู่บ้านของตน กลุ่มบุคคลเหล่านี้จะถูกกลั่นกรองโดยผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชน จะมีการบันทึกข้อมูลของบุคคลที่เข้าข่ายตามข้อกำหนดเป็นรายบุคคล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวม ได้แก่

1. ข้อมูลพื้นฐานของบุคคล เช่น เพศ เดือน-ปีเกิด สถานะในครอบครัว วุฒิการศึกษา ประเภทของบุคคลเป้าหมาย (1. ไม่มีงานทำและพร้อมที่จะทำงาน 2. ผู้มีงานทำน้อยกว่า 10 ชั่วโมง หรือน้อยกว่า 1 วันต่อสัปดาห์ และพร้อมจะทำงาน)

2. ประเภทงานที่ทำครั้งสุดท้าย ระยะเวลาที่ว่างงาน สาเหตุที่ถูกละทิ้งงาน สถานที่ตั้งของแหล่งงานครั้งสุดท้าย ประเภทงานที่ต้องการทำ
3. ประเภทความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล

2.1.5.3 โครงการการสำมะโนหมู่บ้าน พ.ศ. 2542

โครงการสำมะโนหมู่บ้านเป็นโครงการที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ ดำเนินงานตามมาตรการเพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจปีงบประมาณ 2542 เป็นโครงการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผน และประเมินผลทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของชนบท

วิธีการเก็บข้อมูลของโครงการนี้ จะแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรก สำนักงานสถิติจังหวัดจะจัดส่งแบบสอบถามข้อมูลระดับหมู่บ้านให้ กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ อบต. เป็นผู้เก็บบันทึกข้อมูล ข้อมูลส่วนนี้ เดิมสำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดเก็บทุกปีภายใต้การสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้านที่ได้กล่าวถึงในตอนต้นที่ 2.1.3 และส่วนที่ 2 จะเป็นข้อมูลรายครัวเรือนที่จะรวบรวมเพิ่มเติมจากการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน เก็บข้อมูลโดยส่งลูกจ้างชั่วคราวภายใต้แผนกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลออกไปผู้สัมภาษณ์ครัวเรือนทุกครัวเรือนทั่วประเทศ

การประมวลผลข้อมูล จะนำเสนอข้อมูลในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด การสำรวจจะครอบคลุมครัวเรือนส่วนบุคคลทุกครัวเรือนในหมู่บ้านทั่วประเทศ ประมาณ 13 ล้านครัวเรือน จากประมาณ 69,000 หมู่บ้าน กำหนดเวลาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2542

รายการข้อมูลที่จัดเก็บแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลระดับหมู่บ้าน จัดเก็บข้อมูลภาพรวมของหมู่บ้าน ตามรายการต่อไปนี้

ข้อมูลประชากร ได้แก่

- จำนวนครัวเรือนแยกเป็นครัวเรือนที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลและนอกเขต ฯ
- จำนวนราษฎร จำแนกตามเพศ และเขตสุขาภิบาล
- จำนวนเด็กเกิดในรอบปีที่แล้ว จำแนกหญิงชาย
- จำนวนคนตายจำแนกหญิงชาย
- จำนวนครัวเรือนที่มีสมาชิกไปทำงานต่างประเทศ

อาชีพของราษฎร ได้แก่

- จำนวนครัวเรือนจำแนกตามอาชีพหลัก

รายได้ ได้แก่

- จำนวนครัวเรือนจำแนกตามกลุ่มรายได้จากการประกอบอาชีพทุกประเภทรวมกัน
- ค่าจ้างแรงงานต่อวันในปีที่แล้ว และในปีนี ไม่ได้จำแนกค่าจ้างตามเพศของแรงงาน

การเกษตร ได้แก่

- จำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตร
- เนื้อที่ทำการเกษตร
- จำนวนครัวเรือนที่ทำนา
- จำนวนครัวเรือนที่ทำไร่จำแนกตามชนิดของพืชไร่
- จำนวนครัวเรือนที่ปลูกพืชยืนต้นจำแนกตามชนิดของพืชและเนื้อที่ที่ปลูก

ปศุสัตว์ ได้แก่

- จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงปศุสัตว์ชนิดต่าง ๆ

การอพยพแรงงานในฤดูแล้ง ได้แก่

- จำนวนราษฎรที่อพยพไปทำงานที่อื่นในฤดูแล้ง (ไม่จำแนกเพศ)
- ช่วงเวลาที่อพยพ

การทำการประมง ได้แก่

- จำนวนครัวเรือนที่ทำประมงทะเล
- จำนวนครัวเรือนเพาะเลี้ยงชายฝั่ง
- จำนวนครัวเรือนที่รับจ้างทำประมง/เพาะเลี้ยง
- จำนวนครัวเรือนที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

ความเดือดร้อนของราษฎร ได้แก่

- ความเดือดร้อนจากภัยประเภทต่างๆในรอบปีที่แล้ว

ความต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ

- สิ่งที่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือ

2. ข้อมูลระดับครัวเรือน เก็บข้อมูลภาพรวมของครัวเรือน โดยไม่ได้แจกแจงข้อมูลเป็นรายบุคคล ข้อมูลที่รวบรวมได้แก่

- ชื่อหัวหน้าครัวเรือน
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำแนกหญิงชาย
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ตามกลุ่มอายุ
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีที่จบ ป.6 และไม่ได้เรียนต่อ (ไม่แยกเพศ)
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ขาดคนดูแล/อยู่คนเดียว (ไม่แยกเพศ)
- เนื้อที่ทำการเกษตรของครัวเรือน
- รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน
- หนี้สินที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน

2.2 สถิติชี้ประเด็นหญิงชายสำหรับการวางแผนพัฒนาของ อบต.

สาระในส่วนนี้ประกอบด้วย

2.2.1 สถิติเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานของ อบต.

2.2.2 สถิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางของสหประชาชาติ ผนวกกับประเด็นหญิงชายที่ได้ศึกษาจาก อบต. ที่ได้กล่าวแล้วในตอนที 1 นำมาประมวลเป็นรายการข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายที่ควรรวบรวมไว้เป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนการควบคุมงานให้เป็นไปตามแผน และการติดตามประเมินโครงการ

2.2.3 การสรุปรายการสถิติ ตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ความหมาย/ความสำคัญ และแหล่งข้อมูล

2.2.1 สถิติเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานของ อบต.

สถิติพื้นฐานของ อบต. เป็นข้อมูลสำคัญที่ทำให้ทราบสภาพทั่วไปเกี่ยวกับจำนวนประชากร พื้นที่ จำนวนสิ่งก่อสร้างที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน เช่น จำนวนถนน จำนวนสะพาน จำนวนวัด จำนวนมัสยิด ในเขตการปกครองของ อบต. เป็นต้น ในการวางแผนเพื่อจัดทำโครงการต่าง ๆ ของ อบต. จำเป็นต้องใช้ สถิติเหล่านี้ร่วมกับสถิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถิติพื้นฐานของ อบต. ได้แก่

1. พื้นที่ในเขตรับผิดชอบ
2. จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ
3. จำนวนประชากร แยกตามเพศ และอายุ
4. ความหนาแน่นของประชากร (จำนวนประชากรต่อ 1 หน่วยพื้นที่)

5. จำนวนหน่วยธุรกิจในเขต อบต. เช่น จำนวนธนาคาร
ปั๊มน้ำมัน โรงงานอุตสาหกรรม และจำนวนโรงเรียน ฯลฯ
6. จำนวนโรงเรียน แยกตามระดับการศึกษาที่เปิดสอน
7. จำนวนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน/ จำนวนห้องสมุด
ประชาชน
8. จำนวนสถานที่ทางศาสนา เช่น วัด สำนักสงฆ์ โบสถ์
มัสยิด ศาลเจ้า
9. จำนวนสถานบริการทางสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาล สถานี
อนามัยประจำตำบล ประจำหมู่บ้าน สถานพยาบาลเอกชน
และจำนวนร้านขายยา
10. จำนวนสถานบริการเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
เช่น จำนวนสถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง
11. จำนวนคู่มือโทรศัพท์สาธารณะ

2.2.2 สถิติเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

แนวคิดในการพัฒนาทุกระดับมีเป้าหมายที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. การนำมนุษย์ไปสู่การมีชีวิตที่ยืนยาวด้วยสุขภาพที่สมบูรณ์
2. การมีความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และ
3. การเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สำหรับสิ่งที่จะวัดผลแห่งการพัฒนาให้ออกมาเป็นตัวเลขตัวเดียวที่เรียกว่าดัชนีการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (Human Development Index, HDI) นั้น คำนวณได้จากตัวบ่งชี้ 3 ตัวหลัก ๆ คือ อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด อัตราการอ่านออกเขียนได้ และผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (GDP per capita) ตัวเลขดัชนีการพัฒนาศักยภาพมนุษย์นี้ จะใช้วัดระดับประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีค่า HDI

เท่ากับ 0.833 จัดอยู่ในอันดับที่ 59 จาก 174 ประเทศ (Human Development Report, HDR 1997:45)

ในขณะที่ใช้ HDI เป็นตัวชี้วัดระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับประเทศ หากนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดในระดับท้องถิ่นอาจไม่เหมาะสม เพราะความเหลื่อมล้ำระหว่างท้องถิ่นยังมีอยู่มาก อีกทั้งวิธีการคำนวณมีความยุ่งยาก และอาจหาตัวเลขที่จะนำมาคำนวณในระดับท้องถิ่นไม่ได้ ดังนั้นการพัฒนาในระดับท้องถิ่นจึงควรมีตัวเลขดัชนีในระดับท้องถิ่นเป็นตัวบ่งบอกสภาพความเป็นจริงของสังคมหรือการพัฒนาของชุมชน ในการพิจารณาสถิติและตัวบ่งชี้ที่จำเป็นในการวางแผนพัฒนาของ อบต. นั้น ในการศึกษารั้วนี้ จะยึดตามแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับประเทศ แต่ปรับให้เข้ากับการพัฒนาระดับท้องถิ่น โดยนำประเด็นปัญหาความแตกต่างของหญิงชายด้านต่างๆของในท้องถิ่นซึ่งได้นำเสนอในตอนที่ 1 มาร่วมพิจารณา โดยเริ่มจากสถิติและตัวบ่งชี้หลักที่วัดผลของการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายทั้ง 3 ประการ แล้วพิจารณาต่อไปว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนให้เกิดผลดังกล่าว และปัจจัยหรือประเด็นปัญหาเหล่านั้นจะบ่งบอกปริมาณหรือคุณภาพได้ด้วยสถิติและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมระดับท้องถิ่นตัวใดบ้าง นอกจากนี้สถิติและตัวบ่งชี้ตามแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แล้ว ยังจำเป็นต้องมีสถิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถิติโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่ อบต.รวบรวมอยู่แล้ว และสถิติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของหญิงและชายที่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำกันอย่างเห็นได้ชัดไว้ด้วย

ต่อไปจะกล่าวถึงเป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสถิติที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายที่ 1 : การมีชีวิตที่ยืนยาว และมีสุขภาพดี

1. การมีชีวิตที่ยืนยาววัดได้ด้วยอายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (life expectancy at birth) สำหรับประเทศไทย อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของคนไทย

ในระหว่างปี 2538-2539 คือ 75 ปี แต่เมื่อแยกเป็นอายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของหญิงจะเท่ากับ 75 ปี และชายเท่ากับ 70 ปี เท่านั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ : 2538-2539) หมายความว่าเด็กผู้หญิงเมื่อแรกเกิดคาดว่าจะมีชีวิตต่อไปได้โดยเฉลี่ย 75 ปี โดยสมมุติว่าโอกาสที่จะตายด้วยสาเหตุต่างๆมีเท่ากันทุกปี (บางคนอาจมีอายุสั้นกว่า และบางคนอาจจะมีอายุยืนกว่านี้) จะเห็นว่าเด็กหญิงจะมีอายุยืนกว่าเด็กชายประมาณ 5 ปี เป็นเหตุทำให้ในวัยสูงอายุจะมีหญิงหม้ายมากกว่าชายที่เป็นหม้าย ทั้ง ๆ ที่ เมื่อแรกเกิดโอกาสที่เด็กจะเกิดเป็นชายมีมากกว่า (ดูได้จากอัตราระหว่างเพศของเด็กแรกเกิด) **ปัญหาก็คือจะทำอย่างไร ให้ฝ่ายชายมีชีวิตยืนยาวเช่นเดียวกับฝ่ายหญิง เพื่อให้คู่ฝ่ายหนึ่งไม่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวในวันบั้นปลายของชีวิต**

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อายุขัยเฉลี่ยของหญิงแตกต่างจากชายคือภาวะทางชีวภาพ (biological factors) แม้ว่าธรรมชาติได้สร้างให้ร่างกายของหญิงมีความแข็งแรงน้อยกว่าชายแต่สตรีระหญิงมีความอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่าร่างกายของชาย

2. นอกจากภาวะทางชีวภาพ ที่แตกต่างกันแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้อายุขัยเฉลี่ยของหญิงแตกต่างจากชาย ได้แก่ รูปแบบการดำเนินชีวิต เช่น การมีชีวิตที่โลดโผนเสี่ยงภัยของวัยรุ่นชาย พฤติกรรมความรุนแรง พฤติกรรมการบริโภค ปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอนามัย เช่น การดื่มเหล้า การสูบบุหรี่ การเสพยาเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเสียชีวิตก่อนวัยอันสมควรด้วยสาเหตุที่ต่างกันระหว่างหญิงชาย อย่างไรก็ตามพฤติกรรมบางอย่างแม้ไม่มีผลให้จบชีวิตลงทันที เช่น การติดยาเสพติด แต่ในระหว่างที่ติดยาเสพติดจะส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสังคม เช่น ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม หรือ ไม่ต้องการทำงาน เป็นต้น

ดังนั้น สถิติหรือตัวบ่งชี้เกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีผลต่อการมีชีวิตที่ยืนยาวด้วยสุขภาพสมบูรณ์จึงควรจัดเก็บโดยแยกเพศให้ชัดเจน

เพื่อจะได้มองเห็นความแตกต่างและใช้เป็นตัวชี้แนวทางจัดทำแผนเพื่อช่วยให้ทุกคนมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น

สถิติและตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องที่ควรมีเพื่อการวางแผนโครงการซึ่งได้พิจารณาถึงความแตกต่างนี้ ได้แก่

- 1) อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของหญิง-ชาย
- 2) อัตราการตายของทารกหญิง-ชาย
- 3) อัตราการตายอย่างหยาบของหญิง-ชาย
- 4) อัตราการตายของประชากร จำแนกตาม สาเหตุ เพศ และอายุ
- 5) จำนวนผู้ติดยาเสพติด จำแนกตามเพศ อายุ และประเภทยาที่เสพ
- 6) จำนวนผู้ติดสุรา จำแนกตามเพศ อายุ

3. โดยที่ธรรมชาติให้โอกาสแก่หญิงเป็นผู้รับภาระในการตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นภาวะเสี่ยงต่อตนเองและทารกในครรภ์ด้วยเหตุแห่งการตั้งครรภ์นี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพแก่หญิงและทารก เช่น หากหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่ได้รับการดูแลสุขภาพก่อนคลอด อาจมีผลต่อสุขภาพของทารกซึ่งวัดได้จากน้ำหนักแรกเกิดของทารก หรือ การมีบุตรมากและถี่เกินไปจะทำให้แม่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์ อีกทั้งมีผลกระทบต่อการศึกษาของบุตรด้วย แต่ในสังคมมุสลิมจะถือว่าพระเจ้าเป็นผู้กำหนดจำนวนบุตร การมีบุตรมากเป็นรางวัลที่พระเจ้าประทาน ดังนั้นจึงมักจะไม่มี การควบคุมจำนวนบุตร

4. ปัญหาการติดเชื้อ HIV⁺ และโรคเอดส์จากสามีซึ่งอาจมีผลติดต่อไปสู่เด็กในครรภ์มีแนวโน้มสูงขึ้นในสังคมไทย ตัวเลขผู้ติดเชื้อ HIV⁺ และเอดส์ในระยะเวลาที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า ผู้ป่วยจำนวนมากเป็นหญิงที่มีครอบครัวแล้ว กรณีภาคใต้การยอมรับเปิดเผยตัวเองของผู้ติดเชื้อยังไม่เป็นที่แพร่หลาย เนื่องจากการไม่ยอมรับของสังคม ตลอดจนการจับกลุ่มรองรับผู้ติดเชื้อ

ยังมีไม่มาก สิ่งเหล่านี้ควรแก่การให้ความสนใจแก้ไขโดยเร่งด่วน ก่อนที่จะเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมในอนาคต

สถิติและตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็น 3 และ 4 นี้ ได้แก่ สถิติเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ อนามัยแม่และเด็ก จำนวนผู้ติดเชื้อ HIV⁺ และเอดส์ ดังนี้

- 1) อัตราการเกิด
- 2) อัตราการตายของมารดา
- 3) จำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการดูแลก่อนคลอดตามเกณฑ์บริการและฉีดวัคซีน
- 4) ร้อยละของเด็กที่มีน้ำหนักแรกเกิดน้อยกว่า 2500 กรัม จำแนกตามเพศ
- 5) จำนวนคู่สมรสที่มีวางแผนครอบครัว จำแนกตามวิธีที่ใช้
- 6) ขนาดเฉลี่ยของครอบครัว (จำนวนบุตรต่อครอบครัว)
- 7) ร้อยละของเด็กขาดสารอาหาร จำแนกตามเพศ
- 8) จำนวนผู้ติดเชื้อ HIV⁺ และจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ จำแนกตามเพศและอาชีพ
- 9) จำนวนโครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

5. ปัจจัยเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขที่รัฐหรือเอกชนจัดให้บริการ ก็มีส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้มนุษย์มีชีวิตที่ยืนยาวด้วยสุขภาพสมบูรณ์ เช่น การให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคสำคัญ ๆ ในเด็ก การจัดให้มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดปลอดภัย การจัดสถานบริการทางการสาธารณสุขอย่างพอเพียงให้กับประชาชนในชนบท นอกจากนี้ งบประมาณที่จัดสรรให้แก่งานด้านสาธารณสุขจะเป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นการจัดลำดับความสำคัญที่มีต่อการบริการสุขภาพให้กับประชาชน

สถิติและตัวชี้วัดด้านนี้ ได้แก่

- 1) ร้อยละของเด็กที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ เช่น โรคคอตีบ โรคโปลิโอ โรคไอกรน โรคหัด โรคอีสุกอีใส
- 2) ร้อยละของครัวเรือนที่มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาดปลอดภัย
- 3) จำนวนบ่อน้ำสะอาด
- 4) ร้อยละของครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปาใช้
- 5) จำนวนสถานอนามัย โรงพยาบาล ที่สามารถเดินทางไปถึง ภายในเวลา 1 ชั่วโมง
- 6) ร้อยละของงบประมาณที่ใช้จ่ายในโครงการด้านสาธารณสุข ของ อบต.
- 7) โครงการด้านสาธารณสุขที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดทำในเขต อบต. ในรอบปี

6. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ก็มีส่วนสำคัญต่อการมีชีวิตที่ดี หญิงมักจะเป็นเหยื่อของอาชญากรรมประเภทการถูกกระทำอนาจาร ถูกข่มขืน ถูกกระทำชำเราจากคนรอบข้าง ในกรณีที่เหยื่อไม่ได้ถูกทำร้ายถึงแก่ชีวิต เหตุการณ์เหล่านี้มักจะถูกปกปิด เพราะเหยื่อที่เป็นหญิงมักจะไม่กล้าเปิดเผยด้วยความกลัวหรือความอาย อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมก็ไม่เอื้ออำนวยให้เหยื่อเรียกร้องความเสียหายได้โดยสะดวกใจ

สถิติที่ควรจัดเก็บเพื่อเตือนภัยเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ได้แก่ จำนวนเหยื่อที่ถูกกระทำอาชญากรรม จำแนกตามเพศ และประเภทอาชญากรรม

เป้าหมายที่ 2 : การมีความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

1. การศึกษาช่วยให้ชีวิตมีคุณค่าและสามารถดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ตลอดเวลา อัตราการอ่านออกเขียนได้ (literacy rate) เป็นตัววัดอย่างหยาบที่สะท้อนถึงระดับการศึกษาของประชากร เป็นก้าวแรกของการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้นการอ่านออกเขียนได้จึงเป็นดัชนีพื้นฐานของการวัดระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

อัตราการอ่านออกเขียนได้หมายถึงอัตราส่วนร้อยละของประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปที่สามารถอ่านและเขียนภาษาต่างๆในชีวิตประจำวันได้ด้วยความเข้าใจ (HDR 1997)

อย่างไรก็ตาม มีตัวอย่างให้เห็นชัดว่า ถึงแม้การอ่านออกเขียนได้ของประชาชนจะอยู่ในเกณฑ์สูงอย่างเช่นประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ปัญหาการขาดทักษะด้านการประกอบอาชีพ และพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอที่จะรับการฝึกอบรมเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ ดังนั้น การพัฒนาเพื่อให้มีความรู้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่ดีนั้น จะต้องพิจารณาถึงการเตรียมกำลังแรงงานในบางสาขา ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้สูงพอเพื่อรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้วที่จะมาลงทุน ซึ่งแนวโน้มในอนาคตเจ้าของกิจการที่เป็นชาวต่างชาติจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลกระทบจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน ดังนั้น การอ่านออกเขียนได้ตามความหมายเดิมอาจไม่เพียงพอสำหรับการมีชีวิตที่ดีในยุคนี้ การวัดการอ่านออกเขียนได้จึงควรวัดความสามารถใน 3 ลักษณะ คือ 1) วัดความรู้และทักษะที่สามารถทำความเข้าใจและใช้ข่าวสารจากสิ่งพิมพ์ (printed text) ต่าง ๆ ได้ นั่นคือสามารถอ่านและเข้าใจ ข่าว เรื่องราวต่าง ๆ บทกวีและนวนิยายได้ (ที่เป็นภาษาประจำชาติ) 2) วัดความรู้ และทักษะที่สามารถทำความเข้าใจและใช้ข่าวสารในรูปแบบที่ต่างไปจากข้อความบรรยายได้ เช่น สามารถกรอกใบสมัครงาน แบบฟอร์ม

ภานี อ่านและเข้าใจตารางเดินรถ แผนที่ ตารางและแผนภูมิต่าง ๆ ได้ และ 3) วัดความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์ การบวก ลบ คูณ หาร การเข้าใจตัวเลขต่าง ๆ เช่น กำไร-ขาดทุน อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ในทางปฏิบัติ เกณฑ์ที่ใช้การอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียวเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของบุคคลนั้น จะไม่พอเพียงด้วยข้อจำกัดของตัวเลขการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งยังคงเก็บข้อมูลตามความหมายเดิม ดังนั้น สถิติที่เกี่ยวกับการศึกษาอื่น ๆ จึงควรมีเพิ่มเติม

2. อัตราการอ่านออกเขียนได้และสถิติด้านการศึกษาของประชากร จำเป็นต้องคำนวณแยกเพศหญิงและชาย เพราะใช้ประโยชน์ได้ต่างกัน เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การที่หญิงและชายมีบทบาทที่ต่างกัน ย่อมทำให้มีผลกระทบจากการศึกษาต่างกันด้วย ดังจะเห็นได้ว่า หากมีหญิงจำนวนมากไม่รู้หนังสือ หรือมีการศึกษาน้อย ก็จะมีผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ 2 บทบาท คือ ด้านการดูแลและอบรมบุตร ดูแลสุขภาพของสมาชิกในครัวเรือน และในฐานะผู้หารายได้จุนเจือครอบครัว หรือในกรณีที่ชายมีการศึกษาน้อยก็จะมีผลกระทบต่อครอบครัวในฐานะที่เป็นผู้นำครอบครัวและผู้หารายได้เลี้ยงครอบครัว

3. เนื่องจากการจัดการศึกษาในระบบ ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของ อบต. แต่ อบต. มีส่วนรับผิดชอบในการศึกษานอกระบบทางอ้อม ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ โดยการจัดทำแผนงานที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร และกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น ในการจัดแผนงานดังกล่าว หากมีข้อมูลสถิติด้านต่าง ๆ ประกอบ เป็นต้นว่า จำนวนเด็กที่ไม่ได้เรียนต่อระดับมัธยม จำแนกเป็นหญิง-ชาย กับข้อมูลด้านอาชีพของผู้ปกครอง ก็จะมีส่วนช่วยในการตัดสินใจว่า ควรจัดหลักสูตรใดที่จะฝึกอบรมให้กับเยาวชน เพื่อให้เกิดผลที่ดี และเยาวชนสามารถนำความรู้ไป

ใช้ประโยชน์ได้ หรือข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่จัดฝึกอบรมให้กับประชาชน โดยหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลของผู้เข้ารับการอบรม เป็นต้น

สถิติที่ควรมี

- 1) อัตราการอ่านออกเขียนได้ของ หญิง – ชาย
- 2) อัตราการไม่เรียนต่อระดับมัธยม แยกหญิง – ชาย
- 3) ร้อยละของประชากรที่จบการศึกษาสูงสุดระดับต่าง ๆ จำแนกตามเพศ
- 4) จำนวนหลักสูตร ประเภท วันเวลา และสถานที่ที่เปิดการฝึกอบรมการส่งเสริมอาชีพ
- 5) ร้อยละของงบประมาณที่ อบต. จัดสรรให้กับโครงการด้านการฝึกอบรม ส่งเสริมความรู้ในระบบเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน

เป้าหมายที่ 3 : การเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี

1. การมีมาตรฐานการครองชีพที่ดีไม่ได้หมายถึงการมีรายได้สูงแต่เพียงอย่างเดียว เพราะรายได้ มิใช่ทุกสิ่งทุกอย่างที่พึงประสงค์ของมนุษย์เสมอไป การมีรายได้น้อยในบางกรณีไม่ได้หมายความว่าไม่สามารถหาความสุขให้ชีวิตได้ โดยเฉพาะคนในชนบทที่ดำรงชีวิตได้ตามอัตภาพโดยมีรายได้เพียงเล็กน้อย ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่แสดงระดับความเป็นอยู่ที่ดี จึงวัดได้ด้วยปัจจัยหลายอย่างนอกเหนือจากปัจจัยสี่ ได้แก่ การมีทรัพย์สิน การมีงานทำ การมีรายได้ การมีเรื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น มีรถ มีเครื่องซักผ้า และในโลกแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนอย่างปัจจุบัน การมี วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์และเครื่องคอมพิวเตอร์ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความสะดวกสบาย

มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การได้มาซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับรายได้จากการทำงานเป็นหลัก

2. จากการศึกษาประเด็นปัญหาของ อบต. ตัวอย่างในตอนที่ 1 พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการทำงานของหญิงและชายสามประการคือ

- กรณีที่หญิงและชายทำงานนอกบ้านหรือการทำงานในเรือนครัวไร่นาทิ้งสองฝ่าย พบว่า ส่วนใหญ่หลังเลิกงานหญิงยังต้องทำงานบ้านแต่เพียงลำพัง แต่ในสายตาของชาย เห็นว่า งานบ้านไม่เป็นปัญหาหนักอีกต่อไป เนื่องจากปัจจุบันมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากมาย แต่ปัญหาที่คิดว่าเป็นเรื่องใหญ่คือ ความไม่ไว้วางใจต่อความประพฤติของภรรยาเมื่อออกไปทำงานนอกบ้าน โดยเฉพาะหญิงที่ไปทำงานนอกบ้านที่ไม่สามารถไป-กลับได้ในวันเดียว เช่น หญิงที่ไปค้าขายในประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดการดูแลอบรมบุตรอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันปัญหาที่เกิดขึ้นกับฝ่ายหญิงคือการที่มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง

- การทำงานของหญิงและชายในธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งเป็นธุรกิจนอกระบบ จะมีปัญหาด้านสวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงาน เพราะคนงานจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

ดังนั้น สถิติเกี่ยวกับการมีงานทำของคนในชุมชน อาชีพที่ทำ ตลอดจนจรรยาได้เฉลี่ยของครัวเรือน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในครัวเรือน จึงเป็นตัวเลขที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการครองชีพของคนในชุมชน นอกจากนี้ จำนวนสถานประกอบการ แหล่งงาน ประเภทธุรกิจ และขนาดของกิจการจะทำให้ทราบสวัสดิการของลูกจ้าง และการดูแลความปลอดภัยของลูกจ้าง จำนวนที่ดินแสดงแหล่งงานทางการเกษตร เป็นต้น

สถิติที่ควรจัดเก็บ ได้แก่

- 1) จำนวนประชากรในวัยเด็ก วัยแรงงาน และผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ
- 2) สัดส่วนคนมีงานทำ จำแนกตามเพศและอาชีพ
- 3) จำนวนคนว่างงาน ว่างงานแฝง จำแนกตามเพศ
- 4) จำนวนผู้อพยพไปทำงานนอกตำบล จำแนกตามเพศ
- 5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน
- 6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามอาชีพ
- 7) จำนวนที่ดินทำการเกษตรของครัวเรือน จำแนกตามขนาดของครัวเรือน
- 8) จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน จำแนกตามประเภท และขนาดของกิจการ
- 9) จำนวนสถานประกอบการธุรกิจ จำแนกตามเพศของเจ้าของ
- 10) จำนวนคนงานในอุตสาหกรรม จำแนกตามเพศ ระดับและประเภทของอุตสาหกรรม
- 11) จำนวนคนงานในธุรกิจ จำแนกตามเพศ ระดับและประเภทของธุรกิจ
- 12) จำนวนครัวเรือนต่อเครื่องรับโทรทัศน์
- 13) จำนวนครัวเรือนต่อเครื่องรับโทรศัพท์

3. จากการเก็บข้อมูลยังพบว่า การที่แม่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพังจะมีความยากลำบากในทางเศรษฐกิจมากกว่ากรณีที่มีพ่อเลี้ยงลูกตามลำพัง แต่เด็กที่อยู่ในความดูแลของแม่จะได้รับความอบอุ่นและการเอาใจใส่ดีกว่า ดังนั้นตัวเลขของหัวหน้าครัวเรือนที่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง จำแนกหญิง-ชาย จึงเป็นสถิติที่น่าสนใจสำหรับนักวางแผน

สถิติที่ควรมี ได้แก่

- 1) จำนวนครัวเรือนที่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง จำแนกตามเพศและอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน
- 2) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง จำแนกเพศและอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน

สถิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1. ในการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มครั้งนี้ พบว่า การยอมรับความสามารถในการเป็นผู้นำในชุมชน การยอมรับการมีส่วนร่วมของหญิงยังคงเป็นปัญหามาก โดยเฉพาะในชุมชนมุสลิม แม้ว่าชายจะยอมรับว่าหญิงมีความสามารถและบริหารงานกลุ่มต่าง ๆ ได้ดีกว่าชาย แต่ก็ยังคงไม่ยอมรับความเป็นผู้นำด้านการเมือง นอกจากนี้ตัวเลขสถิติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของหญิงและชายยังคงบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำอย่างเห็นได้ชัด นั่นคือหญิงยังมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าชายมาก

จากการที่หญิงมีบทบาทภายในบ้านดูแลสมาชิกในครัวเรือน หากมีโอกาสได้ทำงานในระดับการวางแผน อาจมีส่วนผลักดันให้เกิดโครงการด้านสังคมที่มีส่วนยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของทุกคนให้ใกล้เคียงกันได้

ดังนั้น สถิติที่จะมีส่วนชี้ให้เห็นสถานภาพการทำงาน สัดส่วนการมีส่วนร่วมและความสามารถของบุคคลได้โดยไม่มีขีดจำกัดอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางเพศของบุคคล และจะช่วยให้เกิดความตระหนักว่าในการวางแผนพัฒนา ทั้งหญิงและชายควรมีส่วนร่วมเสมอขึ้น ขึ้นอยู่กับความถนัดของบุคคลแต่ละเพศ รวมทั้งจะเป็นการกระตุ้นให้ฝ่ายชายหันมายอมรับและเปิดโอกาสให้หญิงเข้าร่วมงานในระดับนโยบายได้มากขึ้นเช่นกัน

สถิติที่ควรมี ได้แก่

- 1) จำนวนกรรมการบริหาร อบต. จำแนกตามเพศ

- 2) จำนวนบุคลากรใน อบต. จำแนกตามเพศ และระดับตำแหน่ง
- 3) จำนวนและประเภทกลุ่มจัดตั้ง จำแนกตามเพศของผู้บริหาร
กลุ่ม
- 4) จำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกตามเพศ
- 5) จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับต่างๆ (อบต. อบจ. สท.
สจ. และ สส.) จำแนกตามเพศ

2.2.3 สรุปรายการ ความหมายและแหล่งข้อมูลของสถิติและตัวบ่งชี้ ที่สำคัญ

ดังได้กล่าวถึงความจำเป็นและรายการสถิติและตัวบ่งชี้ในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องเก็บรวบรวมไว้ในตอนที่ 2.2 แล้วนั้น ในส่วนนี้จะนำรายการสถิติที่กล่าวถึงมารวบรวมไว้ในตารางเดียวกัน และนำมาจัดลำดับใหม่ โดยนำข้อมูลประเภทเดียวกันมาจัดกลุ่มเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล ในกรณีที่เป็นตัวบ่งชี้ หรือสถิติบางตัวที่ไม่คุ้นเคยสำหรับคนทั่วไป จะอธิบายวิธีคำนวณ ความหมายหรือความสำคัญของสถิติดังกล่าวด้วย นอกจากนี้จะระบุแหล่งข้อมูลในกรณีที่สถิติตัวนั้นมีการจัดเก็บอยู่แล้ว ดังตาราง 3

ตาราง 3 รายการข้อมูลสถิติที่สำคัญในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
สถิติพื้นฐาน			
1. พื้นที่ในเขตรับผิดชอบ	-	• กชช 2ค.	-
2. จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ	-	• กชช 2ค.	-
3. จำนวนประชากร แยกตามเพศ และอายุ	-	• กชช 2ค.	-
4. ความหนาแน่นของประชากร	• จำนวนประชากรต่อ 1 หน่วยพื้นที่	• กชช 2ค.	-
5. จำนวนหน่วยธุรกิจ อบต. เช่น จำนวนธนาคาร บิมน้ำมัน โรงงานอุตสาหกรรม และจำนวนโรงเรียน ฯลฯ	-	• กชช 2ค.	-

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
6. จำนวนโรงเรียน แยกตาม ระดับการศึกษาที่เปิดสอน	-	• กชช 2ค.	-
7. จำนวนที่อ่านหนังสือประจำ หมู่บ้าน/ จำนวนห้องสมุด ประชาชน	-	• กชช 2ค.	-
8. จำนวนสถานที่ทางค่าน ศาสนา เช่น วัด สำนักสงฆ์ โบสถ์ มัสยิด ศาลเจ้า	-	• กชช 2ค.	-
9. จำนวนสถานบริการทาง สาธารณสุข เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัยประจำตำบล ประจำหมู่บ้าน สถานพยาบาล เอกชน และจำนวนร้านขายยา	-	• กชช 2ค.	-

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
10. จำนวนสถานบริการเพื่อ ความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน เช่น จำนวนสถานี ตำรวจ สถานีดับเพลิง	-	• กชช 2ค.	-
11. จำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะ	-	• กชช 2ค.	-
ด้านสุขภาพ			
12. อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ของหญิง	• จำนวนปีเฉลี่ยที่คาดว่าเด็ก แรกเกิดจะมีชีวิตต่อไปได้	• สำมะโนประชากร (สำนักงาน สถิติแห่งชาติ (สสช.))	มีตัวเลขในระดับประเทศ
อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ของชาย	สมมุติว่ารูปแบบการตาย คงเดิมตลอดเวลา	• สำรวจการเปลี่ยนแปลง ประชากร (สสช.)	

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
13. อัตราการตายของทารกหญิง อัตราการตายของทารกชาย	<ul style="list-style-type: none"> • จำนวนเด็กทารกหญิงที่มีอายุไม่เกิน 1 ปีที่ตายต่อจำนวนเด็กเกิด 1000 คนในระยะเวลา 1 ปี • ให้เป็นตัววัดระดับการพัฒนา ด้านสาธารณสุข วัตถุประสงค์ และความรู้ความเข้าใจของ มารดาที่อาจส่งผลต่อการเกิด รอด และการเลี้ยงดูทารก 	<ul style="list-style-type: none"> • สำมะโนประชากร • สำรวจการเปลี่ยนแปลง ประชากร • กชช 2ค. 	<ul style="list-style-type: none"> • สำมะโนประชากรและการ สำรวจการเปลี่ยนแปลง ประชากร เก็บข้อมูล โดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช) รายงานผลในระดับประเทศ ข้อมูลมีการจำแนกตามเพศ • ข้อมูลไม่จำแนกตามเพศ
14. อัตราการตายอย่างหยาบ (Crude death rate)	<ul style="list-style-type: none"> • จำนวนประชากรที่ตายใน 1 ปี ต่อจำนวนประชากร กลางปี 1000 คน 	<ul style="list-style-type: none"> • สำมะโนประชากร • สำรวจการเปลี่ยนแปลง ประชากร • กชช 2ค. 	เหมือนกับข้อ 13

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
15. อัตราการตายตามสาเหตุ จำแนกตามเพศและอายุ	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนประชากรที่ตายด้วยสาเหตุที่ต้องการคำนวณใน 1 ปี ต่อจำนวนประชากรกลางปี 1000 คน 	<ul style="list-style-type: none"> สำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร (สสช.) กชช 2ก. 	<ul style="list-style-type: none"> มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศและอายุ
16. ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการดูแลก่อนคลอด	<ul style="list-style-type: none"> ใช้เป็นตัววัดระดับการให้บริการด้านอนามัยแม่และเด็ก รวมทั้งความปลอดภัยของหญิงจากการตั้งครรภ์ 	<ul style="list-style-type: none"> จปฐ. 	-
17. อัตราการเกิด	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนเด็กที่เกิดใน 1 ปี ต่อจำนวนประชากรกลางปี 1000 คน 	<ul style="list-style-type: none"> จปฐ. การสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> มีข้อมูลให้คำนวณอัตรา แต่ไม่จำแนกเพศ มีข้อมูลให้คำนวณอัตราจำแนกเพศ

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
18. อัตราการตายของมารดา	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนหญิงที่ตายอันเนื่องจากการตั้งครรภ์หรือคลอด หรือผลจากการคลอดภายใน 6 สัปดาห์ ต่อจำนวนการเกิด 1000 คน ● ใช้เป็นตัววัดระดับการพัฒนา ด้านสาธารณสุข วัคซีนสุขภาพ และการได้รับการดูแลของหญิงระหว่างตั้งครรภ์และหลังคลอด 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 	-
19. ร้อยละของเด็กที่มีน้ำหนักเมื่อแรกเกิดน้อยกว่า 2500 กรัม จำแนกตามเพศ	<ul style="list-style-type: none"> ● น้ำหนักเด็กเมื่อแรกเกิดจะเป็นตัวบ่งบอกสถานะสุขภาพของเด็กในช่วงอายุต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> ● การสำรวจสุขภาพประชาชนไทย ปี 2539-40, (สร.) ● จปฐ. ● กชช 2 ค. 	<ul style="list-style-type: none"> ● รายงานข้อมูลในระดับจังหวัด และมีการจำแนกตามเพศ ● ข้อมูลไม่จำแนกตามเพศ ● ข้อมูลไม่จำแนกตามเพศ

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
20. ร้อยละของเด็กขาดสารอาหาร	• เป็นตัวชี้ภาวะโภชนาการของเด็ก	• การสำรวจสุขภาพประชาชนไทย ปี 2539-40, (สธ.) • จปฐ.	เหมือนข้อ 19
21. ร้อยละของเด็กที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่างๆ ครบถ้วน	• เป็นตัววัดการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขที่รัฐจัดให้ประชาชน และวัดสถานะสุขภาพของเด็ก	• การสำรวจสุขภาพประชาชนไทย ปี 2539-40, (สธ.) • จปฐ. • กชช 2 ค.	• มีข้อมูลจำแนกตามเพศ • มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ • มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ
22. จำนวนคู่สมรสที่มีการวางแผนครอบครัว จำแนกตามวิธีที่ใช้	• เป็นตัวบ่งชี้แนวโน้มการเพิ่มของประชากร และภาระที่หญิงต้องรับผิดชอบ	• สำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร (สสช.) • จปฐ.	-
23. ขนาดของครอบครัว	• จำนวนบุตรเฉลี่ยต่อครอบครัว	• สำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร (สสช.) • จปฐ.	-

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
24. จำนวนผู้ติดเชื้อเสฟติด จำแนกตามเพศ และ ประเภทยาที่เสฟ	• เพื่อทราบความรุนแรงของ ปัญหาและหาวิธีป้องกันได้ ถูกต้อง	• ศูนย์ปราบปรามยาเสฟติด จังหวัด (ศ.ปส.จ.) • กชช 2 ค.	• มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ
25. จำนวนโครงการหรือ กิจกรรมการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสฟติด	-	• กชช 2ค.	-
26. จำนวนผู้ติดเชื้อ	-	• จปฐ.	• มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ
27. จำนวนผู้ติดเชื้อ HIV ⁺ และ จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ จำแนกเพศและสถานภาพ สมรส	-	• กชช 2 ค.	• มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ
28. จำนวนโครงการเผยแพร่ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ในพื้นที่	-	• กชช 2ค.	-

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
29. จำนวนครัวเรือนที่มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด และปลอดภัย	การมีน้ำสะอาดดื่มเพื่อใช้ มีผลดี ต่อสุขภาพที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> • จปฐ • กชช 2 ก. • สำมะโนหมู่บ้าน 	-
30. จำนวนบ่อน้ำ สะอาด	-	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2 ก. • สำมะโนหมู่บ้าน 	-
31. จำนวนครัวเรือนที่ไม่มีน้ำ ประปาใช้	-	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2 ก. • สำมะโนหมู่บ้าน 	-
32. จำนวนสถานอนามัย โรง พยาบาล ที่สามารถเดินทาง ไปถึงภายในเวลา 1 ชั่วโมง	• เป็นตัวชี้วัดการเข้าถึงบริการ สาธารณสุขที่ประชาชนใน ชนบทจะได้รับ	• กชช 2 ก.	-
33. งบประมาณที่ใช้จ่ายในโครง การด้านสาธารณสุขของ อบต.	• เป็นตัวชี้วัดระดับการให้ความ สำคัญต่อการพัฒนาด้าน สาธารณสุขของ อบต.	• อบต.	-

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
34. โครงการด้านสาธารณสุขที่หน่วยงานต่างๆจัดทำในเขต อบต. ในรอบปี	<ul style="list-style-type: none"> • บอกให้ทราบถึงแผนงานด้านสาธารณสุขที่ได้ดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยลดการทำงานซ้ำซ้อนในด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งจะเป็นตัวชี้แนวทางว่าควรมีแผนงานใดที่ควรทำเพิ่มหรือควรส่งเสริมให้แผนงานที่ทำได้แล้วได้รับผลยิ่งขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> • อบต. 	-
35. จำนวนเหยื่อที่ถูกกระทำ อาชญากรรม จำแนกตามเพศ และประเภทอาชญากรรม	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อเตือนภัยเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะหญิงที่มักจะถูกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางเพศ 	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2ค. 	<ul style="list-style-type: none"> • มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
การศึกษา			
36. อัตราการอ่านออกเขียนได้ ของ หญิง-ชาย	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละของประชาชนอายุ 15 ปี ขึ้น ไป ที่สามารถอ่านและเขียนด้วยภาษาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ เป็นตัววัดระดับการพัฒนาของคนในชุมชน อัตราการอ่านออกเขียนได้ของหญิงเป็นตัวบ่งบอกคุณภาพของการปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทของแม่หรือผู้ดูแลสมาชิกในบ้านได้บางส่วน 	<ul style="list-style-type: none"> กชช 2 ค. สำมะโนประชากร 	<ul style="list-style-type: none"> มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ มีข้อมูลระดับประเทศ จำแนกตามเพศ
37. อัตราการ ไม่เรียนต่อระดับ มัธยม แยกหญิง-ชาย	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนเด็กที่จบป.6 ที่ไม่ได้เรียนต่อ ต่อจำนวนเด็กที่เรียนจบ ป.6 ทั้งหมด 	<ul style="list-style-type: none"> จปฐ. กชช 2 ค. สำมะโนหมู่บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
	<ul style="list-style-type: none"> • ช่วยให้ทราบปริมาณเด็กที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยที่การเตรียมความพร้อมให้เด็กหญิงและเด็กชายจะมีความแตกต่างกัน จึงต้องมีข้อมูลจำแนกตามเพศ 		
38. จำนวนประชากรจำแนกตามเพศและระดับการศึกษาสูงสุด จำแนกตามเพศ	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการวางแผนงานด้านต่างๆ ให้เหมาะสมแก่การศึกษาของหญิงและชายในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2 ก. 	<ul style="list-style-type: none"> • มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ
39. ร้อยละของครัวเรือนที่มีวิทยุ	<ul style="list-style-type: none"> • จำนวนครัวเรือนที่มีวิทยุต่อจำนวนครัวเรือน 100 ครัวเรือน 	<ul style="list-style-type: none"> • สำมะโนหมู่บ้าน 	-

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
40. ร้อยละของครัวเรือนที่มีโทรทัศน์	<ul style="list-style-type: none"> • จำนวนครัวเรือนที่มีโทรทัศน์ต่อจำนวนครัวเรือน 100 ครัวเรือน • เป็นตัววัดว่าประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาหรือได้รับข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์มากหรือน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> • สัมมะโนหมู่บ้าน 	-
41. ร้อยละของครัวเรือนที่มีโทรศัพท์	<ul style="list-style-type: none"> • จำนวนครัวเรือนที่มีโทรศัพท์ต่อจำนวนครัวเรือน 100 ครัวเรือน • เป็นตัววัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร 	<ul style="list-style-type: none"> • สัมมะโนหมู่บ้าน 	

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
42. จำนวนหลักสูตรระบุ ประเภท วัน เวลา และสถาน ที่ที่เปิดอบรมส่งเสริมอาชีพ	• บอกให้ทราบถึงแผนงานด้าน การศึกษาที่ได้ดำเนินการ โดย หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยลดการ ทำงานซ้ำซ้อนและจะเป็นตัว ชี้แนวทางว่าควรมีแผนงานใด ที่ควรทำเพิ่ม	• กชช 2 ค.	-
43. งบประมาณที่ อบต. จัดสรร ให้โครงการด้านการศึกษา และส่งเสริมความรู้	• เป็นตัววัดการให้ความสำคัญ ด้านการศึกษาและฝึกอบรม แก่ประชาชนของ อบต.	• อบต.	-
แรงงาน และเศรษฐกิจ			
44. จำนวนประชากรในวัยเด็ก วัยแรงงาน และผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ	-	• กชช 2 ค.	• มีตัวเลขจำแนกตามเพศ

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
45. จำนวนคนมีงานทำ จำแนกตามเพศและอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นตัวชี้สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2 ค. 	<ul style="list-style-type: none"> • มีข้อมูลจำแนกตามเพศ
46. จำนวนคนว่างงาน ว่างงานแฝง จำแนกตามเพศ	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นตัวชี้ความรุนแรงของปัญหาทางสังคมที่จะเกิดแก่ครอบครัวและชุมชนในภาวะการที่คนว่างงาน • ใช้วางแผนเตรียมความช่วยเหลือให้เหมาะสมกับเพศของผู้ว่างงาน 	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2 ค. • ข้อมูลการว่างงานเพื่อช่วยเหลือประชาชน (สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด) 	<ul style="list-style-type: none"> • มีตัวเลขจำแนกตามเพศ • ข้อมูลนำมาประมวลผลจำแนกตามเพศได้
47. จำนวนคนทำงาน โดยไม่ได้รับค่าจ้าง จำแนกตามเพศ	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้ทำงาน โดยไม่ได้รับค่าจ้างส่วนใหญ่เป็นหญิง 	<ul style="list-style-type: none"> • สสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากร (สสช.) 	<ul style="list-style-type: none"> • มีตัวเลขระดับจังหวัด
48. จำนวนผู้อพยพไปทำงาน นอกตำบล จำแนกตามเพศ	-	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2ค. • สัมมะ โนหมู่บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> • มีข้อมูลจำแนกตามเพศ • รายงานตัวเลขเป็นจำนวนครัวเรือน

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
49. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน จำแนกตามเพศ ของหัวหน้าครัวเรือน	-	<ul style="list-style-type: none"> • จปฐ. • สำมะโนหมู่บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> • มีข้อมูลไม่จำแนกตามเพศ ของหัวหน้าครัวเรือน • มีข้อมูลไม่จำแนกตามเพศ ของหัวหน้าครัวเรือน
50. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของ ครัวเรือน จำแนกตามอาชีพ	-	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2 ค. • จปฐ. • สำมะโนหมู่บ้าน 	-
51. จำนวนที่ดินทำการเกษตร ของครัวเรือน จำแนกตาม ขนาดของครัวเรือน	-	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2ค. • จปฐ. • สำมะโนหมู่บ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่ได้เก็บแยกตามขนาดของ ครัวเรือน
52. จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามประเภทและ ขนาด	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • กชช 2ค. 	-

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
53. จำนวนสถานประกอบการ ธุรกิจ จำแนกตามเพศของ เจ้าของ	• เป็นข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจของชุมชน	• กชช 2ค.	• มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกจำนวน ตามเพศของเจ้าของ
54. จำนวนคนงานในโรงงาน จำแนกตามเพศและระดับ	• เป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นประเภท และระดับการทำงานของ หญิงและชายในโรงงาน อุตสาหกรรม	• การสำรวจอุตสาหกรรม (สสช.)	• มีตัวเลขระดับจังหวัด
55. จำนวนคนงานในสถาน ประกอบการธุรกิจ จำแนก ตามเพศและระดับตำแหน่ง	• เป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นประเภท และระดับการทำงานของ หญิงและชายในสถาน ประกอบการธุรกิจ	• การสำรวจธุรกิจทางการค้า และธุรกิจทางการบริการ (สสช.)	• มีตัวเลขระดับจังหวัด
56. จำนวนครัวเรือนที่ต้องเลี้ยง ลูกตามลำพัง จำแนกตามเพศ ของหัวหน้าครัวเรือน	• เป็นข้อมูลผู้ด้อยโอกาสที่ควร ได้รับการช่วยเหลือ	-	• ไม่มีข้อมูล

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
57. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่ ต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง จำแนกตามเพศและอาชีพ ของหัวหน้าครัวเรือน	-	-	• ไม่มีข้อมูล
การมีส่วนร่วมในการพัฒนา			
58. จำนวนกรรมการบริหาร อบต. จำแนกตามเพศ	-	• อบต.	-
59. จำนวนบุคลากรใน อบต. จำแนกตามเพศ และระดับ	-	• อบต.	-
60. จำนวนและประเภทของกลุ่ม จัดตั้ง จำแนกตามเพศของผู้ บริหารกลุ่ม	-	• กชช 2ค.	• มีตัวเลขแต่ไม่จำแนกตามเพศ ของผู้บริหาร

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการสถิติ	ความหมาย/ความสำคัญ	แหล่งข้อมูล	หมายเหตุ
61. จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งใน ระดับต่าง ๆ จำแนกตามเพศ	-	• กระทรวงมหาดไทย	• มีข้อมูลแต่มักจะ ไม่จำแนก ตามเพศ นอกจากจะมีผู้ร้อง ขอให้จำแนกข้อมูลตามเพศ
62. ร้อยละของผู้ไปลงคะแนน เลือกตั้งระดับต่างๆ (สส. สจ. สท. ประธานอบต.) จำแนกตามเพศ	-	• กระทรวงมหาดไทย	• มีข้อมูลแต่ไม่จำแนกตามเพศ

2.3 การวางแผนและการใช้ข้อมูลในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.

2.3.1 การวางแผนพัฒนาของ อบต.

รูปแบบการบริหารงานของอบต. เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารโครงการ และงบประมาณเป็นของตนเอง โดยมีคณะกรรมการบริหารองค์การส่วนตำบลเป็นผู้หน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับแผนระดับต่าง ๆ ที่สูงขึ้น ไป เช่น แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัด ไปจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาของ อบต. มี 2 ลักษณะ คือ

1. แผนพัฒนาระยะ 5 ปี มีลักษณะเป็นการกำหนดนโยบาย แนวทาง แผนงาน และโครงการในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของ อบต. ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของอำเภอ โดยมีระยะเวลา 5 ปี

2. แผนประจำปี มีลักษณะเป็นแนวทางและรายการประสานแผนงานและโครงการของจังหวัด อำเภอและตำบลและการดำเนินงานของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งได้จัดทำขึ้นสำหรับงบประมาณแต่ละปี เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น (กรมการปกครอง: 2538: 100)

องค์ประกอบของแผนพัฒนาของ อบต. ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. สภาพปัญหา เป็นส่วนของการวิเคราะห์ปัญหาของ อบต. โดยใช้ข้อมูลจาก กชช. 2 ค. จปฐ. และข้อมูลอื่น ๆ ระดับหมู่บ้าน มากำหนดสภาพปัญหาและจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการจัดทำโครงการและกิจกรรมการพัฒนาตลอดจนแก้ไขปัญหา

2. แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา เป็นส่วนจากการนำปัญหาที่ได้จัดลำดับความสำคัญแล้วมากำหนดเป็นแนวทางแก้ไข โดยพิจารณาจาก

ศักยภาพและขีดความสามารถของ อบต. และการประสานการพัฒนากับหน่วยงานอื่นในพื้นที่

3. งาน โครงการ และกิจกรรมพัฒนาและงบประมาณ เป็นการนำแนวทางแก้ไขปัญหามากำหนดเป็นงาน โครงการ และกิจกรรมพัฒนาให้สอดคล้องกับงบประมาณที่มี (กรมการปกครอง: 2538: 100)

ขั้นตอนการทำแผน

ในการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต. มีขั้นตอนดังนี้

ตาราง 4 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาของ อบต.

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1. กำหนดปัญหา/วิเคราะห์ข้อมูล	คณะกรรมการบริหาร อบต.
2. กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา	คณะกรรมการบริหาร อบต.
3. กำหนดงาน โครงการ และกิจกรรมพัฒนาและแหล่งงบประมาณ	คณะกรรมการบริหาร อบต.
4. จัดทำแผนของ อบต.	คณะกรรมการบริหาร อบต.
5. ให้quamเห็นชอบ	คณะกรรมการบริหาร อบต. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และ นายอำเภอ
6. ติดตาม ประเมินผล	สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และ คณะกรรมการบริหาร อบต.

จากตารางแสดงขั้นตอนการวางแผนจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำแผน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การกำหนดปัญหา วิเคราะห์ข้อมูล ไปจนถึงการทำแผน และติดตามประเมินผลโครงการ คือ กรรมการบริหาร อบต. และในทางปฏิบัติ จะมีปลัด อบต. ซึ่งเป็นข้าราชการประจำเป็นผู้ประสานงานการจัดทำแผน หากบุคคลกลุ่มนี้มีการนำตัวเลขสถิติมาใช้ประโยชน์ในแต่ละขั้นตอนแล้ว การจัดทำแผนทุกขั้นตอน จะมีความชัดเจนและตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น

2.3.2 การใช้สถิติในการวางแผนของ อบต.

ผลจากการสัมภาษณ์กรรมการบริหาร และ สมาชิก อบต. โดยตำแหน่ง (กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน) สมาชิกฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัด อบต. ทั้ง 4 แห่ง รวมจำนวน 50 ท่าน พอจะสรุปภาพรวมเกี่ยวกับการใช้สถิติในการวางแผนของ อบต. โดยแบ่งความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายเป็นสองกลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร อบต. และสมาชิกฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่จัดทำแผนโดยตรง และปลัด อบต. เป็นผู้ประสานงานและช่วยเหลือการจัดทำแผน

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย สมาชิก อบต. ซึ่งมีได้มีหน้าที่จัดทำแผนโดยตรง

ผลจากการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สถิติ และสถิติที่มีการจำแนกหญิงชาย สรุปได้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทั่วไป

ลักษณะทั่วไป	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	รวม
เพศ			
• หญิง	2 (8 %)	2 (8 %)	4 (8 %)
• ชาย	24 (92 %)	22 (92 %)	46 (92%)
รวม	26 (100 %)	24 (100 %)	50 (100 %)
อายุเฉลี่ย	38 ปี	43 ปี	40 ปี
ระดับการศึกษา			
• ประถมศึกษา	10 (38 %)	8 (33 %)	18 (36 %)
• มัธยมศึกษา	8 (31 %)	16 (67 %)	24 (48 %)
• อุดมศึกษา (ปริญญาตรี)	8 (31 %)	—	8 (16 %)
รวม	26 (100 %)	24 (100 %)	50 (100%)

การใช้สถิติในการวางแผนพัฒนา อบต.

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการใช้สถิติในการวางแผนพัฒนา อบต.

การใช้สถิติในการวางแผนพัฒนา	กลุ่มที่ 1 คน (%)	กลุ่มที่ 2 คน (%)	รวม คน (%)
1. ความจำเป็นของข้อมูลสถิติต่อการวางแผน			
• จำเป็นมาก	20 (76 %)	20 (83 %)	40 (80 %)
• จำเป็นปานกลาง	6 (23 %)	4 (17 %)	10 (20 %)
รวม	26 (100 %)	24 (100 %)	50 (100 %)
2. โอกาสที่จะใช้ข้อมูลสถิติ			
• มีโอกาสใช้มาก	16 (61 %)	8 (33 %)	24 (48 %)
• มีโอกาสใช้บ้าง	8 (31 %)	10 (42 %)	18 (36 %)
• มีโอกาสใช้น้อย-มาก (ถือว่าไม่มีโอกาสใช้)	2 (8 %)	6 (25 %)	8 (16 %)
รวม	36 (100 %)	24 (100 %)	50 (100 %)

ตาราง 6 (ต่อ)

การใช้สถิติในการ วางแผนพัฒนา	กลุ่มที่ 1 คน (%)	กลุ่มที่ 2 คน (%)	รวม คน (%)
3. ปัญหาในการใช้ ข้อมูลสถิติ (เฉพาะกลุ่มที่มี โอกาสใช้ข้อมูล)			
• มี	14 (58 %)	6 (33 %)	20 (48 %)
• ไม่มี	10 (42 %)	12 (67 %)	22 (52 %)
รวม	24 (100 %)	18 (100 %)	42 (100 %)
4. ปัญหาในการใช้ ข้อมูล (เฉพาะกลุ่ม ที่มีโอกาสใช้และ มีปัญหา)			
• ไม่มีข้อมูล/ข้อมูล ไม่เพียงพอ	6 (43 %)	–	6 (30 %)
• มีข้อมูลแต่ใช้ไม่ เป็น/ ไม่มีความรู้	2 (14 %)	2 (33 %)	4 (20 %)
• ข้อมูลไม่มี คุณภาพ	6 (43 %)	4 (67 %)	10 (50 %)
รวม	14 (100 %)	6 (100 %)	20 (100 %)

จากตาราง 6 สรุปผลการสำรวจได้ว่า ร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าในการวางแผนนั้น ข้อมูลมีความจำเป็นมาก และกลุ่มตัวอย่างที่มีโอกาสใช้ข้อมูล (มีโอกาสใช้ข้อมูลมาก หรือ มีโอกาสใช้ข้อมูลบ้าง) มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 84 ในจำนวนนี้ เป็นบุคคลที่มีหน้าที่จัดทำแผนจำนวน 24 คน คิดเป็น ร้อยละ 57

ผลการสำรวจยังพบอีกว่า เกือบครึ่งหนึ่งของผู้มีโอกาสใช้ข้อมูล มีปัญหาในการใช้ข้อมูลสถิติ ซึ่งในจำนวนนี้ ร้อยละ 50 คิดว่ามีปัญหาเรื่องข้อมูลที่มีอยู่ไม่มีคุณภาพ อีก ร้อยละ 30 มีปัญหาไม่มีข้อมูลหรือข้อมูลมีไม่พอ แต่จากการรวบรวมเกี่ยวกับข้อมูลระดับหมู่บ้านที่มีในปัจจุบัน จะพบว่าเหตุผลข้อนี้ไม่น่าจะถูกต้องนัก เพราะข้อมูลระดับหมู่บ้านมีมากมาย แต่ปัญหาการใช้ข้อมูลสถิติน่าจะเกิดจากเหตุผล 2 ประการ คือ มีข้อมูลแต่ใช้ไม่เป็นหรือไม่มีความรู้ และไม่มี ความเชื่อถือในข้อมูลที่มีอยู่

รายการสถิติที่กลุ่มตัวอย่างตอบว่ามีการนำมาใช้ ได้แก่ ข้อมูลจำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน จำนวนเด็กแรกเกิด จำนวนผู้สูงอายุ ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐาน ประเภทของวัด/มัสยิด การคมนาคม คุระบายน้ำ สาธารณูปโภค ข้อมูลการพัฒนา แผนพัฒนาอำเภอ การพัฒนาจิตใจ งบประมาณการพัฒนา ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช 2ค. ข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลยาเสพติด ข้อมูลโรคเอดส์ ความเป็นอยู่และความต้องการของชาวบ้าน และข้อมูลเกี่ยวกับรายได้

การใช้สถิติจำแนกตามเพศ

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีการใช้สถิติจำแนกตามเพศ

การใช้สถิติจำแนกตามเพศ	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	รวม
	คน (%)	คน (%)	คน (%)
1. การใช้ประโยชน์จากสถิติที่จำแนกเพศ			
• ใช้ประโยชน์ได้มากกว่า	22 (92 %)	18 (100 %)	40 (95 %)
• ไม่มีความแตกต่าง	2 (8 %)	–	2 (5 %)
รวม	24 (100 %)	18 (100 %)	42 (100 %)
2. เหตุผลที่สถิติจำแนกเพศใช้ประโยชน์ได้มากกว่า			
* • แยกรายละเอียดของแต่ละเพศได้	10 (42 %)	2 (8 %)	12 (25 %)
• สะดวกต่อการจัดเก็บ/ต่อการใช้	8 (33 %)	16 (67 %)	24 (50 %)
• ชัดเจน และแน่นอนกว่า	6 (25 %)	6 (25 %)	12 (25 %)
รวม	24 (100 %)	24 (100 %)	48 (100 %)

ตาราง 7 (ต่อ)

การใช้สถิติจำแนกตามเพศ	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2	รวม
	คน (%)	คน (%)	คน (%)
3. การใช้สถิติจำแนกเพศ			
ในการวางแผน			
• ใช่	16 (67 %)	16 (89 %)	32 (76 %)
• ไม่ใช่	8 (33 %)	2 (11 %)	10 (24 %)
รวม	24 (100 %)	18 (100 %)	42 (100 %)
4. เหตุผลที่ใช้ข้อมูลสถิติ			
จำแนกเพศ			
* • แยกได้ชัดว่า ญ/ช มี	6 (38 %)	2 (12 %)	8 (25 %)
ความแตกต่างกัน			
• สะดวกในการใช้/	10 (62 %)	14 (88 %)	24 (75 %)
ข้อมูลละเอียด			
ชัดเจนขึ้น			
รวม	16 (100 %)	16 (100 %)	32 (100 %)

ตาราง 7 (ต่อ)

การใช้สถิติจำแนกตามเพศ	กลุ่มที่ 1 คน (%)	กลุ่มที่ 2 คน (%)	รวม คน (%)
5. เหตุผลที่ไม่ใช้สถิติ			
แยกเพศ			
• ไม่มีข้อมูลจำแนก	2 (25 %)	–	2 (20 %)
เพศ			
• คิดว่าไม่มีความ	6 (75 %)	2 (100 %)	8 (80 %)
แตกต่าง/ไม่มี			
ประโยชน์			
รวม	8 (100 %)	2 (100 %)	10 (100 %)

หมายเหตุ * จัดว่าเป็นเหตุผลที่ตระหนักถึงความแตกต่างของหญิงชาย

จากผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสถิติที่ประเด็นหญิงชาย (เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่เข้าใจเรื่อง “สถิติที่ประเด็นหญิงชาย” ในการสอบถาม จะใช้ “สถิติแยกตามเพศ” แทน ในกรณีที่ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล) ใน ตาราง 7 พบว่า ร้อยละ 95 ของกลุ่มตัวอย่าง คิดว่าสถิติที่จำแนกตามเพศมี ประโยชน์มากกว่าสถิติที่ไม่มีการจำแนกเพศ ในจำนวนนี้มีเพียงร้อยละ 25 เท่านั้น ที่คิดว่าใช้ประโยชน์ได้มากกว่าเพราะมีความตระหนักถึงความแตกต่างของบทบาทระหว่างหญิงชาย

ในส่วนที่มีการใช้สถิติจำแนกตามเพศในการวางแผนหรือไม่ นั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตอบว่าใช้สถิติจำแนกเพศ มีจำนวน 16 คน หรือร้อยละ 67 ในจำนวนนี้เมื่อวิเคราะห์ถึงเหตุผลที่ใช้สถิติจำแนก

ตามเพศ ปรากฏว่าผู้ที่ให้เหตุผลในการใช้เพราะมีความตระหนักถึงความแตกต่างของบทบาทระหว่างหญิงชายมีอยู่เพียงร้อยละ 38 เท่านั้น เหตุผลดังกล่าวได้แก่ สามารถจำแนกได้ชัดว่า หญิงชายต้องการอะไรบ้าง หรือ หญิงชายมีความแตกต่างกันโดยแต่ละเพศมีความต้องการด้านต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน หรือ การจัดทำโครงการต่าง ๆ ต้องเหมาะสมกับเพศและวัย ซึ่งจะเห็นชัดว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำ

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีหน้าที่จัดทำแผนที่ตอบว่า ไม่ใช่สถิติจำแนกเพศ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 33 นั้น ในจำนวนนี้ ร้อยละ 25 มีเหตุผลที่ตรงกับข้อเท็จจริงของข้อมูลที่มีอยู่ กล่าวคือ ข้อมูลที่มีอยู่นั้นส่วนใหญ่ไม่มีการจำแนกเพศ ส่วนเหตุผลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สถิติจำแนกเพศ แสดงให้เห็นว่านักวางแผนไม่ใช่สถิติจำแนกเพศเพราะไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ เช่น คิดว่าไม่มีความแตกต่าง ไม่มีประโยชน์ หรือคิดว่าการวางแผนเป็นเรื่องส่วนรวมที่ไม่เกี่ยวข้องกับบทบาทหญิงชาย และวางแผนยึดส่วนรวมเป็นด้าน ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ด้านแหล่งน้ำ ด้านอาชีพ (รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 7)

บทที่ 5

อภิปรายผล

ในบทนี้ จะอภิปรายผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นผลจากการศึกษาประเด็นปัญหาหญิงชาย และส่วนที่ 2 เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูลสถิติระดับหมู่บ้านที่มีอยู่ในปัจจุบันและการใช้สถิติที่ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.

5.1 ประเด็นปัญหาหญิงชาย

5.1.1 ประเด็นด้านครอบครัว

5.1.1.1 การเลือกเพศบุตรและผลกระทบ

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ประเด็นการเลือกเพศบุตรไม่เป็นปัญหาสำหรับชุมชนเหล่านี้ เพราะเขาไม่ได้คาดหวังว่า จะได้ลูกชายหรือลูกหญิงจำนวนกี่คน เพียงแต่ลูกที่คลอดมานั้นมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ก็เพียงพอแล้ว แต่การเลือกเพศบุตรมีผลกระทบต่อครอบครัวหลายประการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ คือค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอกับรายได้ ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษาเล่าเรียนของลูก ในกรณีที่เงินหมุนเวียนไม่ทันโดยเฉพาะในช่วงเปิดภาคเรียน หรือค่าอาหารภายในบ้านไม่เพียงพอ อันจะมีผลต่อสุขภาพของลูก นอกจากนั้นพ่อแม่ อาจจะดูแลลูกได้ไม่ทั่วถึง ลูกอาจจะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน คบเพื่อนไม่ดี ดิตยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจันทนา กลิ่นงาม (2528 : 220-221) สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2530 : 322) และโครงการประชากรศึกษาภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2528 : 95-96) ที่ว่า ขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อรายได้และการบริโภค ครอบครัวขนาดใหญ่มี

แนวโน้มนี่ต้องใช้จ่ายในเรื่องต่าง ๆ มาก เมื่อครอบครัวมีสมาชิกเพิ่มขึ้นหนึ่งคน ค่าใช้จ่ายด้านปัจจัยสี่ก็เพิ่มมากขึ้น หรือในกรณีที่ภายในครอบครัวมีภาระพึ่งพิงมาก ความไม่สมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายก็จะเกิดขึ้น นอกจากนั้น อาจเป็นไปได้ที่ผู้ร่วมสนทนาบางคนเป็นมุสลิมซึ่งมีความเชื่อว่า เด็กที่คลอดออกมาเป็นลิขิตของพระเจ้า ไม่สามารถที่จะเลือกเพศของบุตรได้ แต่อย่างไรก็ตาม มีผู้ร่วมสนทนาบางท่าน ยังคงมีการเลือกเพศบุตรเพราะหวังจะให้ลูกได้ดูแลยามชรา

5.1.1.2 การที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงดูลูกตามลำพัง

จากการศึกษาในประเด็นนี้ สามารถสรุปได้ว่า ผู้สนทนาส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า เป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญเพราะครอบครัวจะมีสภาพที่ไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะถ้าแม่เป็นผู้เลี้ยงดูลูกตามลำพัง แต่ถ้าไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหานี้ได้ ลูกควรจะอยู่กับแม่ดีกว่าจะอยู่กับพ่อ เพราะแม่จะมีความละเอียดอ่อนให้ความรักและความอบอุ่น ได้ดีกว่าพ่อ ทั้งนี้เพราะพ่อ จะชอบเที่ยวเตร่ คัมสุรา ขาดความรับผิดชอบ หรือแต่งงานใหม่ ซึ่งอาจจะทำให้ลูกประสบปัญหา เข้ากับแม่เลี้ยงไม่ได้ แต่ขณะเดียวกัน เมื่ออยู่กับแม่ตามลำพัง หรืออยู่กับญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก็อาจจะประสบปัญหาด้านการเงิน รายจ่ายไม่เพียงพอ เด็กอาจจะต้องหยุดเรียนกลางคัน ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของริตา (2530 : 128) ที่กล่าวว่า เมื่อพ่อแม่หย่า ลูก ๆ มักจะรู้สึกว้าเหว่ ห้วนใจ รู้สึกว่าโลกเปลี่ยนแปลงไป และเขาต้องตกอยู่ในภาวะที่เขาเองไม่ได้เลือก ซึ่งต่อไปอาจจะหันไปปรับทุกข์ หรืออยู่ในความดูแลของญาติผู้ใหญ่ และสอดคล้องกับแนวคิดของชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2529 : 132) ที่กล่าวว่าเมื่อลูกอยู่ในความปกครองของแม่ หากแม่สามารถเลี้ยงดูลูกอย่างดีก็นับว่าโชคดี แต่หากแม่ต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจที่ไม่สามารถเลี้ยงดูลูกให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เหมาะสมได้ ก็จะทำให้เด็กขาดการศึกษา และมีมาตรฐานชีวิตที่ต่ำ และสอดคล้องกับแนวคิดของ

5.1.2 ประเด็นด้านการศึกษาและฝึกอบรม

• โอกาสในการศึกษาและการฝึกอบรม

เมื่อเปรียบเทียบความมีโอกาสในการศึกษาของหญิงและชายในชุมชนเหล่านี้แล้ว ไม่พบประเด็นปัญหาด้านนี้แต่ประการใด เพราะพ่อแม่ให้โอกาสแก่ลูกหญิงลูกชายเท่าเทียมกัน ลูกคนไหนมีความสามารถและตั้งใจเรียนก็จะสนับสนุนทั้งสองเพศ แต่ประเด็นในการฝึกอบรมนั้น ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่า หญิงหรือชายมีโอกาสในการฝึกอบรมมากกว่ากัน เพราะมักจะเกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของเพศนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาอย่างปราศจากอคติแล้วจะเห็นได้ว่า หญิงยังค้อยโอกาสอยู่ เพราะบางครั้ง การคัดเลือกบุคคลไปรับการฝึกอบรมจะไม่เหมาะสม เช่น การอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตร เจ้าหน้าที่หรือข้าราชการมีความเห็นว่า ควรให้ชายไปฝึกอบรม แต่เมื่อไปฝึกอบรมกลับมาแล้ว ไม่ได้นำความรู้นั้น ๆ มาใช้ประโยชน์แต่อย่างใด ไม่ได้ถ่ายทอดความรู้จากไปฝึกอบรมให้กับฝ่ายหญิงซึ่งบางกรณีหญิงเป็นผู้ปฏิบัติงานนั้น ๆ จึงทำให้หญิงขาดโอกาสในการได้รับความรู้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยว่า ทำไมผู้ที่ผ่านการอบรมมาหลายครั้งแล้ว ยังไม่สามารถนำความรู้นั้น ๆ มาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ แต่บางกรณีผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่สามารถนำความรู้มาใช้ได้เพราะมีปัจจัยหลายประการ เช่น ไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้ารับการอบรม และขณะที่ทำการฝึกอบรมก็ไม่ได้สนใจและให้ความสำคัญกับการอบรมอย่างแท้จริง ซึ่งคำกล่าวนี้ ตรงกับแนวคิดของพัชนี วรกวิน (2524 :168) ที่ว่า อุปสรรคของการที่จะนำความรู้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติจริงได้ก็เพราะผู้เข้ารับการฝึกอบรมขาดความกระตือรือร้นในการรับความรู้ ความตั้งใจ และเอาใจใส่ต่อเนื้อหาของการฝึกอบรมว่าตรงกับความต้องการหรือประโยชน์ที่จะได้รับหรือไม่ หรือขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของกลุ่มบุคคลที่จะเข้ารับการฝึกอบรม นั้น ๆ ด้วย

นอกจากนั้น ยังมีสาเหตุมาจากการฝึกรบแต่ละครั้งมีหลากหลายรูปแบบ การให้ความรู้หรือคำแนะนำขณะบรรยายนั้น ฟังแล้วรู้สึกว่าเป็นเรื่องง่าย ๆ แต่เมื่อไปปฏิบัติจริง มีความซับซ้อนและยุ่งยาก ซึ่งผลจากการศึกษาในประเด็นนี้ ตรงกับแนวความคิดของไพบูลย์ ตำราญภูมิ (2531 : 316) ที่ว่า การฝึกรบนั้นมีหลายวิธี และวิธีการถ่ายทอดมักจะง่าย แต่ปฏิบัติยาก รวมทั้งหลังจากฝึกรบแล้ว ไม่มีการติดตามประเมินผลของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตรงกับแนวคิดของนิรันดร์ จุลทรัพย์ (25440 : 92) ที่ว่า การไม่ประสบความสำเร็จในการฝึกรบประการหนึ่งก็คือ ขาดการติดตามและประเมินผล

5.1.3 ประเด็นด้านสุขภาพ

5.1.3.1 ยาเสพติด

จากการศึกษาปัญหาสุขภาพในแต่ละหมู่บ้านนั้น พบว่า ผู้ที่ติดยาเสพติดมีน้อยราย และผู้ที่เสพยาติคมักเป็นวัยรุ่นชายซึ่งเป็นวัยที่กำลังศึกษาค้นคว้า เป็นวัยแห่งพายุบูแกม สาเหตุที่ติดยาเสพติดมีหลายประการ ได้แก่ ครอบครัวและตัวของผู้เล่นเองที่มักคำนึงถึงเพื่อนเป็นสำคัญ อยากเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม และมีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง อยากสัมผัส ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโสภา ขปิลมันปี และคณะ (2533 : 12-19) ที่ว่า เด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีปัญหาครอบครัว ขาดความรัก ขาดที่ปรึกษา ขาดการแนะนำ และจะรู้สึกหัวเหว และสอดคล้องกับการวิจัยของอรเพ็ญ นาควัชระ และคณะ (2530) ที่ว่า เด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่ ไม่ให้คำปรึกษาแก่ลูก ปล่อยให้การตัดสินใจทุกอย่างขึ้นอยู่กับความพอใจของลูกนั้น จะติดยาเสพติดมากกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือ พ่อแม่ให้ความอิสระแก่ลูกในการแสดงความคิดเห็น มีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของลูก รวมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญชัย ชื่นสุชน (2539) ที่พบว่า สาเหตุการเสพยาบ้าของนักเรียนในโรงเรียน

ในเขตสุพรรณบุรี เพราะเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ ชักชวน รวมทั้งเด็กออก ทดลองด้วยตนเอง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับสาเหตุทางครอบครัวแต่ประการใด

ส่วนโทษของยาเสพติดนั้น มีผลเสียต่อตัวผู้เสพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสวัสดิ์ หาดใหญ่ (2541 : 68) และของสำนักคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2538 : 8) ที่ว่า โทษของยาเสพติดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวผู้เสพเอง คือ ร่างกายทรุดโทรม เกียจคร้าน เป็นที่รังเกียจของสังคม ทำลายชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูล สูญเสียเงินและทรัพย์สิน และเกิดการลักขโมย

การแก้ไขปัญหายาเสพติดทำได้ยากมาก แต่สามารถป้องกันได้โดยครอบครัว ชุมชนและรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับ ลิจิต เทอดเสถียรศักดิ์ (อ้างในสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ 2533 : 18-20) ที่พบว่า ผู้ปกครอง ครู และเจ้าหน้าที่ ต้องช่วยอบรม ชี้ทางเดินที่ถูกต้อง และใช้มาตรการเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

5.1.4 ประเด็นด้านเศรษฐกิจ

5.1.4.1 กรณีที่สามีต้องแบกภาระทำงานนอกบ้านคนเดียว

จากการศึกษาประเด็นชายหรือสามีต้องทำงานนอกบ้านเพียงลำพัง พบว่าชายส่วนใหญ่เต็มใจที่จะทำงานนอกบ้านเพียงลำพัง โดยให้เหตุผลว่า ถ้าภรรยาไปทำงานนอกบ้านเหมือนกับตนแล้วจะไม่เวลาดูแลลูก ๆ และสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ กับลูก ๆ ในอนาคตได้ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย เพราะถ้าให้สามีทำงานนอกบ้านเพียงลำพังจะเป็นภาระที่หนักมาก โดยเฉพาะในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน และอีกประการหนึ่งก็คือ ครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจำเป็นที่จะต้องช่วยกันทำงาน มิใช่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบ ดังนั้นประเด็นที่ชายหรือสามีต้อง

ทำงานนอกบ้านเพียงลำพัง จึงไม่เป็นประเด็นปัญหา สมาชิกในครอบครัวต้องช่วยกันทำงานตามบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบ

5.1.4.2 หญิงต้องทำงานทั้งภายในและภายนอกบ้าน

จากการศึกษา พบว่า บทบาทของหญิงไม่ได้จำกัดเฉพาะงานในบ้านแต่เพียงอย่างเดียว แต่หญิงต้องทำงานนอกบ้านอีกด้วย ดังนั้น ประเด็นนี้จึงเป็นปัญหาที่หญิงต้องแบกรับทั้งงานภายในและภายนอกบ้าน ชายส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยว่าหญิงต้องทำงานหนัก โดยเฉพาะหญิงในชนบทที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ต้องช่วยทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับสามี ดังคำกล่าวที่ว่า “ผัวหาบ เมียคอน” เพราะภาวะเศรษฐกิจบีบคั้น เพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ อากรพันธ์ จันทรสว่าง (2523: 11) ที่กล่าวว่า เนื่องจากในชนบทอาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม หญิงจึงจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตร่วมกับผู้ชาย หญิงไทยในอุดมคติถูกวาดภาพว่า เป็นคนงานที่มีความสามารถในการทำงานในนา และทำงานในบ้าน มีความเคารพเชื่อฟังสามีด้วยดี และสอดคล้องกับการศึกษาของจุไรรัตน์ จันทรธำรง (มปป. : 84-85) ที่สรุปว่าในอดีตสังคมไม่สลับซับซ้อน หญิงมีบทบาทจำกัดเฉพาะงานบ้าน ไม่ต้องดิ้นรนแข่งขันเหมือนกับสังคมในปัจจุบันที่ภาวะเศรษฐกิจรัดตัว หญิงต้องมีบทบาทภายนอกบ้าน เพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว และหญิงไทยในชนบทจะทำหน้าที่ต่าง ๆ ร่วมกับสามี จัดการไร่นาทำงานในไร่นา ทำงานหารายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ร่วมกับสามี ทำงานในหน้าที่ของสามีได้ มีสิทธิและหน้าที่เสมอกับสามี หรือสอดคล้องกับเพ็ญพักตร์ทองแท้ (2536 : 86) ที่พบว่า หญิงไทยมีบทบาททั้งภายในบ้านและบทบาททางเศรษฐกิจ โดยใช้เวลาในบทบาททั้งสองเป็นดังนี้ คือ 153 วัน ต่อปี และ 120 วันต่อปี ตามลำดับ หรือจากข้อมูลในแผนสตรีระยะยาวได้ชี้ให้เห็นว่า ชั่วโมงการทำงานของสตรีเกษตรกรในการใช้เวลาทำงานในไร่นา 1,644 ชั่วโมงต่อปี ในขณะที่ชายใช้เวลาเพียง 2,294 ชั่วโมงต่อปี แต่เมื่อรวมเวลาที่

ทำงานบ้านด้วยแล้ว หญิงใช้เวลาถึง 3,894 ชั่วโมงต่อปี ขณะที่ชายไม่ได้ทำงานบ้านเลย (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี 2537 : 3-7)

ดังนั้น จากการศึกษาของนภัส ศิริสัมพันธ์ (2530 อ้างในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี 2537 : 3-7) ที่พบว่า งานบ้านเป็นงานที่เบา เป็นงานเฉพาะของหญิงที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมานั้น ไม่น่าจะถูกต้องนัก เพราะโดยภาพรวมแล้ว หญิงต้องแบกรับภาระหนักทั้งงานภายในและภายนอกบ้าน

แม้จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ชายส่วนใหญ่มักจะช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานบ้านของหญิง ไม่ว่าจะเป็นการกวาดขยะ ถูบ้าน ตำน้าพริกแกง เลี้ยงดูลูก ฯลฯ แต่มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น เหตุที่ชายไม่ได้ช่วยเหลืองานบ้านของหญิง เพราะเห็นว่าปัจจุบันมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้หญิงไม่ต้องแบกรับภาระหนักอีกต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกริกศักดิ์ บุญญานุกงศ์ (2530 : 16-17) ที่ว่า ครอบครัวที่อยู่กันเฉพาะพ่อ แม่ ลูก มากกว่าร้อยละ 80 สามีได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยงานบ้านด้วยและร้อยละ 93.3 มีบทบาท ในการช่วยเหลือดูแลบุตร แต่หญิงคิดว่า การช่วยเหลือเหล่านั้นเป็นแค่เพียงผิวเผิน ทำให้หญิงเกิดความเครียดและเหนื่อยล้า ขาดโอกาสในการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การครองเรือนและการอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของซิมป์สันและเพียร์สัน (Simpson and Pearson 1989 อ้างถึงใน จรรยา เศรษฐบุตร และอุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์ 2542 : 86) ที่พบว่า กว่าร้อยละ 50 ของสามี ไม่เคยช่วยงานบ้านเพิ่มขึ้นเลย ทั้ง ๆ ที่สามีสส่วนมากจะกล่าวกับภรรยาว่า จะช่วยงานบ้าน ซึ่งเป็นแต่เพียงคำพูดเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสามีจะเลือกทำงานประเภท “งานของผู้ชาย” เพื่อมิให้บั่นทอนภาพลักษณ์ของความเป็นชาย ซึ่งในปัจจุบันบทบาทและสถานภาพของหญิงเปลี่ยนแปลงไป คือ ความเป็นแม่บ้านของหญิงลดหย่อนลง ดังนั้นสมาชิกภายในบ้านจำเป็นต้องช่วยเหลือในการทำงานบ้าน หรือชายต้องช่วยภรรยาปัดกวาดถูเรือน ซักผ้า และล้างจานเพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน

เพราะค่านิยมที่ชายเป็นช้างเท้าหน้า และหญิงเป็นช้างเท้าหลัง กำลังเปลี่ยนแปลงไป ภรรยาและสามีนั้นเปรียบเสมือนผู้ร่วมทางในเรือลำเดียวกัน หญิงได้รับการศึกษาสูงขึ้น จึงมีโอกาสได้ไปทำงานนอกบ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและแบ่งเบาภาระของชาย ดังนั้น เมื่อทั้งคู่เห็นคเหน็ยจากการทำงานนอกบ้าน และกลับมาบ้านแล้วก็ต้องช่วยเหลืองานในบ้านซึ่งกันและกัน

5.1.4.3 การอนุญาตให้ภรรยาไปทำงานนอกบ้านและผลกระทบ

จากการศึกษา พบว่าประเด็นนี้ เป็นปัญหา กล่าวคือ สามีส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่ให้ภรรยาไปทำงานนอกบ้าน หรือไกลจากบ้าน เพราะถ้าหญิงไม่ทำงานบ้าน จะทำให้งานภายในบ้านบกพร่อง เวลาที่จะให้กับลูกและสามี ตลอดจนความสัมพันธ์กับลูก ๆ จะลดน้อยลง เมื่อลูกไม่มีที่ปรึกษา ก็อาจจะไปคบเพื่อนที่เกเร ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อีกมาก หรือเมื่อทั้งคู่กลับมาถึงบ้านจะเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน อารมณ์เครียดอาจเกิดขึ้น นอกจากนั้น เห็นว่าการที่ภรรยาไปทำงานนอกบ้าน โอกาสที่จะพบปะผู้คนมีมาก เกิดความระแวงไม่ไว้ใจภรรยา อาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกลียว บุญยงค์ (2528 : 234) ที่กล่าวว่า ปัญหาของการที่ภรรยาไปทำงานนอกบ้าน ก็คือ ลูกขาดความอบอุ่น ขาดการดูแลอบรม สามีอาจจะหึงหวง เมื่อมีคนมารักใคร่ชอบพอ หรืออาจทำให้อารมณ์เสียได้ง่ายเพราะเมื่อกลับจากการทำงานทั้งคู่อาจเหน็ดเหนื่อย อาจขัดแย้งและทะเลาะวิวาทได้

ยิ่งกว่านั้นในครอบครัวมุสลิมถือว่าหน้าที่หลักของสตรี คือ การเป็นภรรยาและการเป็นแม่ ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมภายในบ้าน การออกนอกบ้านต้องได้รับอนุญาตจากสามี (ฮับดุลการิม เกิดภักดี อ้างถึงในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี 2537 : 10-27 และ บรรจง บินกาซัน 2539 : 266) อย่างไรก็ตาม มีผู้ร่วมสนทนาบางท่านอนุญาตให้ภรรยาไปทำงานนอกบ้านเพราะเห็นว่าสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ยิ่งในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันภรรยาจำเป็นต้องช่วยแบ่งเบาภาระด้านการเงินจากสามี ต้องช่วยเหลือ

ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญลือ จันทยานนท์ (2525 : 70) และสมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย (2518 : 198) ที่กล่าวว่า การที่หญิงไปทำงานนอกบ้านจะช่วยให้มาตรฐานการครองชีพของครอบครัวดีขึ้น และครอบครัวไทยยึดถือความรักใคร่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการทำงานระหว่างสมาชิกในครอบครัว

5.1.4.4 การที่พ่อและแม่ต้องไปทำงานนอกบ้านปล่อยให้ลูก ๆ อยู่ตามลำพัง

จากการศึกษา พบว่า ประเด็นนี้เป็นปัญหา ผู้ร่วมสนทนาทุกคน เห็นด้วยว่า การที่พ่อแม่ไปทำงานนอกบ้าน ปล่อยให้ลูก ๆ อยู่ตามลำพังหรือฝากไว้กับญาติ หรือกับผู้อื่นนั้น ถ้าพ่อแม่ไปเข้ากลับเย็นจะไม่มีปัญหา หรือมีผลต่อลูกมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดาราวรรณ ธรรมารัตน์ (2530 : 50-62) ที่ได้กล่าวถึง การปล่อยปละละเลยเด็กในสังคมไทย : กำพรวี เทียมว่า พ่อแม่ที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านจนไม่มีเวลาให้กับลูกของตนนั้น เด็กจะถูกปล่อยปละละเลย ไม่ได้รับการถ่ายทอดการเรียนรู้ทางสังคมในบางเรื่อง เช่น บทบาทตามเพศ แบบอย่างการเป็นพ่อแม่ หรือเด็กจะไม่ได้รับการเอาใจใส่ด้านปัจจัยสี่ ถูกละเลยทางด้านอารมณ์และสังคม มีผลทำให้เด็กขาดพื้นฐานทางด้านจิตใจและสังคม และสอดคล้องกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2537 : 3-15, 3-17) ที่กล่าวว่า เมื่อพ่อแม่ต่างมีภารกิจนอกบ้านเป็นส่วนใหญ่ โอกาสในการที่พ่อแม่จะเป็นผู้เลี้ยงดูอบรมบ่มนิสัยสังคมแก่บุตรด้วยตนเองตั้งแต่วัยเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ย่อมน้อยลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกก็จะลดลงเพราะเวลาที่อยู่ร่วมกันน้อย ซึ่งจะมีผลให้เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

5.1.4.5 สวัสดิการและความปลอดภัยในสถานประกอบการ

ประเด็นเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานประกอบการ และการช่วยเหลือขณะคนงานหญิงชายประสบอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วย พบว่า ประเด็นนี้เป็น

ปัญหาสำหรับลูกจ้างที่ทำงานในธุรกิจและโรงงานขนาดเล็ก หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน ซึ่งเป็นธุรกิจนอกระบบที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพ และความปลอดภัยในการทำงาน ได้กลายเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจาก กระบวนการผลิตที่มีความเร่งรีบ เครื่องจักรไม่ทันสมัย สารพิษจากการทำงาน และนายจ้างขาดความสนใจต่อความปลอดภัยของแรงงาน

5.1.4.6 การว่างงาน

จากการศึกษา พบว่า ปัจจุบันทั้งหญิงและชายในหมู่บ้านเป้าหมาย ต่างก็ประสบปัญหาการว่างงาน เพราะสภาวะเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จำนวนคนว่างงานทั้งหญิงและชาย จะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับอาชีพและลักษณะของงาน การว่างงานในชุมชนนี้สามารถแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การว่างงานตามฤดูกาล จากการสนทนาทราบว่าประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ และทำนา ซึ่งพวกเขาจะมีงานทำตลอดวันในช่วงฤดูกาลผลิต แต่หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวก็จะไม่มีงานทำ หรือชาวสวนยาง ในช่วงที่ต้นยางผลัดใบและช่วงที่ฝนตกจะไม่มีการทำ จึงไม่มีรายได้พอที่จะช่วยให้มาตรฐานความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของทองโรจน์ อ่อนจันทร์ (2527 : 50-56) ที่ว่าการว่างงานในชนบทภาคใต้มีมากในฤดูฝนขณะที่ภาคอื่น ๆ เกิดขึ้นในฤดูแล้ง ทั้งนี้เพราะสินค้าหลักของภาคใต้ คือ ยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญไม่สามารถกรีดยได้ในฤดูฝน

ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ต้องอาศัยวัตถุดิบจากทะเล เช่น อาหารกระป๋องต้องใช้ปลา ปู กุ้งจากทะเล เมื่อไม่มีปลา ปู กุ้ง ลูกจ้างก็ไม่มีงานทำ หรือโรงงานอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ เมื่อไม่มีไม้มาป้อนโรงงาน ลูกจ้างก็ไม่มีงานทำ

2. การว่างงานจำบังหรือการว่างงานแอบแฝง หมู่บ้านของ อบต. ทั้งสี่ ประสบปัญหาเช่นกัน เพราะประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรและบางครัวเรือนมีครอบครัวขนาดใหญ่ สมาชิกหลายคน แต่มีที่ทำกินน้อย ช่วยกันทำงานคนละเล็กคนละน้อย ซึ่งบางคนไม่ได้ช่วยเพิ่มผลผลิตแต่ประการใด ดังเช่นบางครอบครัวที่มีสมาชิกหลายคน แต่สามารถกรีดยางได้วันละ 2-3 กิโลกรัม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ (2527 : 50-60) และ บุญเรือง บุรภักดี (2523) ที่ว่า การว่างงานในชนบทภาคใต้ มีการว่างงานเปิดเผยมีน้อย แต่มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาในด้านการทำงานต่ำระดับ หรือการใช้ประโยชน์ของแรงงานไม่เต็มที่ ก่อให้เกิดปัญหาการมีรายได้น้อยกว่าปกติหรือผลผลิตต่ำ

3. การว่างงานเนื่องจากวัฏจักรเศรษฐกิจ จากการสนทนา ทราบว่าชาวบ้านที่ว่างงานยังคงสมัครใจจะทำงานและเข้าทำงาน แต่หางานทำไม่ได้เพราะผู้ประกอบการหรือเจ้าของโรงงานขาดแคลนเงินทุนต้องลดการผลิตต้องตัดทอนรายจ่าย โดยปลดคนงาน หรือล้มเลิกกิจการ ดังเช่น ชาวบ้านในหมู่บ้านที่ถูกเลิกจ้างจากการรับเหมาก่อสร้าง เพราะนายจ้างขาดแคลนเงินทุน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญเรือง บุรภักดี (2523) ที่ว่า สาเหตุการว่างงานประการหนึ่งในประเทศไทย เนื่องมาจากการเลิกจ้าง หรือการปิดกิจการของนายจ้าง

สำหรับการแก้ไขปัญหาการว่างงานนั้น การศึกษาในครั้งนี้พบว่า ชาวไทยมุสลิมจะเดินทางไปค้าขาย หรือไปรับจ้างเป็นลูกจ้างที่ประเทศมาเลเซีย เพราะไม่มีความรู้สึกแปลกแยกหรือแปลกสภาวะ (alienation) อันเนื่องมาจากความเหมือนกันทางด้านวัฒนธรรม รวมทั้งรายได้ที่ได้รับจากการไปทำงานที่มาเลเซียจะสูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกษม ประสมพงศ์ และอารี สองเมือง (2533) และนิสากร วิทยาปริดากุล (2533) ที่ว่า ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม อันได้แก่ วิถีชีวิต ภาษา ศาสนา ประเพณี ของ

ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เหมือนกับชาวมาเลเซีย และปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ รายได้จากการไปทำงานในมาเลเซีย จะสูงกว่าที่ได้รับในประเทศไทย ดังนั้น ปัจจัยดึง (pull factor) และ ปัจจัยผลัก (push factor) ซึ่งได้แก่รายได้ที่สูงกว่าและการว่างงาน ทำให้ชาวมุสลิมบางกลุ่มในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เดินทางไปประกอบอาชีพที่ประเทศมาเลเซีย

5.1.5 ประเด็นด้านการมีส่วนร่วม

5.1.5.1 การบริหารและการจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้าน

จากการศึกษา พบว่า ในประเด็นการบริหารหรือการดำเนินงานของกลุ่มนั้น ชายขอมรับว่า หญิงมีความสามารถดำเนินงานในกลุ่มมีประสิทธิภาพได้เท่าเทียมหรือดีกว่าชาย กลุ่มสตรีหรือกลุ่มแม่บ้าน เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากที่สุด และรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นที่สุด มีการประชุมวางแผนงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ในประเด็นนี้จึงนับได้ว่าไม่ประสบปัญหาแต่ประการใด ชายก็ยอมรับในความสามารถของหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฉวีวรรณ วรรณประเสริฐและคณะ (2537 : 28-33) ที่พบว่า กลุ่มแม่บ้านท่าเสา เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการคิดวางแผนพัฒนาหมู่บ้านและในทางปฏิบัติ หญิงสามารถทำงานได้ทุกอย่าง มีความร่วมมือและประสานงานกันอย่างจริงจัง ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ดี และรวดเร็ว กระตือรือร้น และชายก็ยอมรับความสามารถของกลุ่มสตรีกลุ่มนี้ ซึ่งตรงกันข้ามกับการศึกษาของนำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล (2535 : 36) ที่พบว่า ลักษณะทางสังคมของสตรีเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนคือการเข้าร่วมประชุมกลุ่มสตรีแม่บ้าน นั้น ร้อยละ 91.71 จะไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มสตรีแม่บ้านเลย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสตรีเกษตรกรเหล่านี้ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มสตรีแม่บ้าน หรืออาจเนื่องมาจากกลุ่มสตรีแม่บ้าน ไม่ค่อยมีกิจกรรมในรอบปีที่ผ่านมาก็เป็นได้

5.1.5.2 การยอมรับการเป็นผู้นำด้านการเมืองของหญิง

การยอมรับความสามารถในการเป็นผู้นำด้านการเมืองของหญิงนั้น ยังคงเป็นประเด็นปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้อีกต่อไป เนื่องจากชายไม่ยอมรับความเป็นผู้นำของหญิง

จากการศึกษา พบว่า แม่หญิงจะมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน ตลอดจนมีรายได้มากกว่าหรือเท่าเทียมกับชาย กลุ่มสนทนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาย ก็ยังคงเลือกหรือยอมรับในการเป็นผู้นำของชายมากกว่าหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โกวิท พวงงาม (2537 : 12-15) ที่พบว่า หญิงจะได้รับการยอมรับและได้รับการคัดเลือกเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการสภาตำบลน้อย และสอดคล้องกับการศึกษาของอภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์ และ พงษ์สิทธิ์ คงประสิทธิ์ (อ้างถึงใน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี 2537 : 7-24 ; 7-25) ที่พบว่า อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นสตรี ได้แก่ ชาวบ้านบางคนไม่ยอมรับ และไม่สะดวกที่จะปฏิบัติงานในกลางคืน นอกจากนั้น ยังพบว่า ผู้ใหญ่บ้านหญิงทำงานได้ดีเท่า ๆ กับชาย มีความได้เปรียบชายในด้านประชาสัมพันธ์และการประสานงาน แต่มีความเสียเปรียบในด้านการงานที่เสี่ยงอันตราย

ยิ่งกว่านั้น ยังสอดคล้องกับการวิจัยของวิริยา น้อยวงศ์ (ผู้แปล) 2532 : 137-151) ที่พบว่า ชายจะไม่ยอมรับหญิงในการเป็นผู้นำหรือไม่ยอมอยู่ใต้การปกครองของหญิงโดยเฉพาะในสังคมชายแอฟริกัน หรือในสังคมประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะหญิงขาดโอกาสทางการศึกษา จึงทำให้ขาดความมั่นใจในตนเอง และไม่เข้าใจในความเท่าเทียมกันด้านสิทธิทางกฎหมายของตน รวมทั้ง กฎ ระเบียบของธรรมเนียมประเพณีได้ปิดกั้นสั่งสมให้หญิงไม่กล้าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกบ้าน แต่ตรงกันข้ามกับการศึกษาของฉวีวรรณ วรรณประเสริฐและคณะ (2537 : 174) ที่พบ

ว่าในการมีส่วนร่วมทางการพัฒนานั้น ชายยอมรับว่า หญิงมีความสามารถในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาได้เท่าเทียมกับชาย และถ้าหญิงมีความสามารถพิเศษในด้านนั้น ๆ ชายก็ให้การยอมรับ และตรงกันข้ามกับการศึกษาของจรรยา เศรษฐบุตร และอุมาภรณ์ ภัทรวณิชย์ (2541 : 87) ที่พบว่า ผู้บริหารหญิงในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 86.8 คิดว่า ชายและหญิงมีโอกาสดำเนินงานในหน้าที่การงาน และร้อยละ 80 คิดว่า ตนเองมีโอกาสดำเนินงานในหน้าที่การงานค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2537 :3-7) ที่พบว่า สถานภาพทางสังคมของชายดีกว่า และได้รับการยอมรับมากกว่าหญิง ถ้าหญิงต้องการที่จะได้รับการยอมรับ หญิงต้องแสดงความสามารถและมีผลงานให้ปรากฏ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หญิงต้องทำงานหนักขึ้น เพื่อให้ชายยอมรับในความสามารถและหญิงจะไม่ได้รับสถานภาพเท่าเทียมชาย เพราะความเป็นหญิง ถึงแม้หญิงจะมีความสามารถก็ตาม

5.1.5.3 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของหญิงนั้น เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่า หญิงมีส่วนร่วมน้อยกว่าชายและในการศึกษาคั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน ชายเห็นด้วยว่าหญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองและได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองน้อยกว่าชาย เพราะปัจจัย 2 ประการ คือ ความสนใจด้านการเมืองของหญิงน้อย และปัจจัยด้านศาสนา ที่นิยมยกย่องชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิรมล พงษ์วาท (2536 : 137-151) ที่พบว่า แม้หญิงจะลงสมัครรับเลือกตั้งในทุกตำแหน่ง แต่สัดส่วนชายที่ได้รับการคัดเลือกจะมากกว่า อาจเป็นเพราะหญิงที่มีความรู้ทางการเมืองน้อย ไม่สนใจข่าวสารบ้านเมือง ประกอบกับวัฒนธรรมไทยแบบเดิมที่เชื่อว่า หญิงไม่เหมาะสมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมด้านการเมือง ควรจะมีหน้าที่เฉพาะภายในบ้านเท่านั้น แต่เหตุผลที่หญิงได้รับเลือกตั้งน้อยจะตรงข้ามกับการศึกษาของ

ไพรัช เตชะรินทร์ (2525 : 172-183) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2542 : 13) ที่ว่า สาเหตุที่สตรีไม่ได้รับการเลือกตั้ง ไม่ใช่เพราะคนไม่เลือกแต่เป็นเพราะจำนวนสตรีที่ลงสมัครรับเลือกตั้งมีน้อยกว่าชาย ดังจะเห็นได้จากร้อยละของผู้ได้รับเลือกหญิงเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สมัครหญิงกับร้อยละของผู้ได้รับเลือกชายเมื่อเทียบกับจำนวนผู้สมัครชาย จะใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 23.81 และ 22.03 ตามลำดับ

5.1.6 ประเด็นด้านอาชญากรรมและความรุนแรง

5.1.6.1 ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา

จากการศึกษาประเด็นความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งได้แก่ การกดขี่ทางเพศ การทะเลาะวิวาทระหว่างสามีกับภรรยาและการทุบตีภรณานั้น ไม่พบว่าเป็นประเด็นปัญหา เพราะในชุมชนที่ศึกษานั้นเกือบจะไม่ปรากฏการทะเลาะวิวาทระหว่างสามีกับภรรยา และการทุบตีภรรยา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแต่ละคนยึดมั่นในหลักศาสนาที่ห้ามการทำร้ายจิตใจของผู้อื่น และสถานภาพทางสังคมก่อนสมรสก็ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่บางครอบครัวที่มีการกดขี่เป็นเพราะความตึงเครียด อารมณ์โกรธ ภาวะเศรษฐกิจที่บีบคั้น และผู้ที่ถูกกดขี่มักเป็นภรรยา เพราะตามหลักอิสลาม ภรรยาต้องเคารพและเชื่อฟังสามี ภรรยาจึงไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบแม้ว่าตนเองจะไม่พอใจก็ตาม จึงมีความเก็บกดมากกว่า การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น โดยเฉพาะในครอบครัวชาวไทยพุทธ ซึ่งมักเกิดจากคู่สมรสที่อายุยังน้อย ใจร้อน ขาดประสบการณ์ในการครองเรือน และสาเหตุที่เกิดขึ้น มักเกิดจากฝ่ายชาย เพราะชอบดื่มเหล้า เที่ยวเตร่ ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความเจ้าชู้ ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ พรเพ็ญเพชรสุขศิริ (2534) บพิตร เกาฏีระ (2533 : 5) และศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ (2538 : 46-47) ที่พบว่า ปัจจัยเฉพาะหน้า ที่จะนำไปสู่ความรุนแรงของครอบครัว

ครัวส่วนใหญ่ ได้แก่ คู่สมรสที่มีอายุน้อย อารมณ์โกรธ ผู้สาว และการดื่มสุรานั้น นอกจากนั้น ยังตรงกันข้ามกับการศึกษาของ ประภาภูล จีระมะกร (2532) ที่พบว่า หญิงที่เข้ามาขอความช่วยเหลือจากโครงการบ้านพักผู้หญิงนั้น ไม่ว่าจะ เป็นหญิงที่มีการศึกษาระดับใด หรือครอบครัวมีฐานะอย่างไร ส่วนใหญ่ต้อง แยกภาระต่าง ๆ มากมาย ทั้งงานภายในบ้านและนอกบ้าน และทุกคนมี โอกาสที่จะประสบปัญหาถูกสามีทำร้ายทุบตีเท่า ๆ กัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อำนาจในการตัดสินใจเป็นของหัวหน้าครอบครัวหรือของชาย ปัญหาความ รุนแรงในครอบครัวจึงเกิดขึ้นเป็นธรรมดา เพราะสังคมไทยในอดีตให้สิทธิ ผู้ชายได้ใช้อำนาจของตนอย่างเต็มที่ แม้แต่กฎหมายโบราณของไทยก็อนุญาต ให้สามีมีสิทธิที่จะลงโทษภรรยาด้วยการ โบยตีได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสถาน- ภาพอันด้อยของหญิงไทย และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม ระหว่างเพศ

5.1.6.2 อาชญากรรม

ผลจากการศึกษาประเด็นที่หญิงต้องตกเป็นเหยื่อด้านความรุนแรง ทางเพศหรือการที่ทั้งหญิงและชายถูกกรรโชกทรัพย์ ถูกปล้น ถูกลักขโมย หรือความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนั้น พบว่า ในชุมชนเหล่านี้แทบ จะไม่ปรากฏ อาชญากรรมที่เกิดขึ้นเป็นเพียงการลักขโมยเล็ก ๆ น้อย ๆ ของ กลุ่มวัยรุ่นชายที่เสพยาเสพติดและว่างงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วันชัย หิรัญรัตน์ (2536) ที่พบว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในอำเภอ เมือง จังหวัดปัตตานี นั้น มักเป็นการลักเล็กขโมยน้อย เนื่องมาจากการมั่วสุม ของวัยรุ่น และการค้ายาเสพติด ส่วนวิธีการป้องกัน และแก้ไขอาชญากรรม นั้น พบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของอังคณา บุญสิทธิ์ (2535) ที่ว่า ผู้นำ ศาสนาอิสลามต้องให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่มุสลิม โดยสอดแทรกคำสอน และ ปลุกฝังให้มุสลิมปฏิบัติในทางที่ศิลปะเว้นการกระทำผิด และควรป้องกัน ตนเองเพื่อมิให้เกิดปัญหาในท้องถิ่น นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับการศึกษา

ของอิริตัน จอมศรี (2541 : 67) ที่พบว่า การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมรวมทั้งยาเสพติดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนั้น สมาชิกในหมู่บ้าน ต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยการให้ข้อมูล เบาะแสของผู้ต้องสงสัยในชุมชน ซึ่งผ่านทางกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นสำคัญ

5.2 การใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต.

ในส่วนนี้ เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูลสถิติระดับหมู่บ้านที่มีอยู่ในปัจจุบันและการใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. ซึ่งจะแยกเป็นประเด็น ๆ ได้ดังนี้

5.2.1 ข้อมูลระดับย่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับหมู่บ้าน ที่ได้มีการรวบรวมอยู่ในปัจจุบันมีครอบคลุมเกือบทุกสาขา และจัดเก็บเป็นประจำโดยหลายหน่วยงาน ข้อมูลที่แพร่หลาย ได้แก่ ข้อมูล จปฐ. และ ข้อมูล กชช. 2ค ซึ่งรับผิดชอบโดยกรมพัฒนาชุมชน และข้อมูลการสำรวจระดับหมู่บ้าน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลที่จัดเก็บตามโครงการเฉพาะกิจซึ่งเก็บข้อมูลเฉพาะด้านที่สามารถรายงานผลในระดับหมู่บ้านอื่นอีก เช่น ข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม ข้อมูลจากโครงการพัฒนาข้อมูลการว่างงานเพื่อช่วยเหลือประชาชน เป็นต้น

5.2.2 กระบวนการเก็บข้อมูลในระดับหมู่บ้านของทุกโครงการ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลเป็นผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะเพื่องานสถิติ โดยเฉพาะ

ผู้เก็บข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช. 2ค และข้อมูลการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้านเป็น บุคคลกลุ่มเดียวกัน คือผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้นำหมู่บ้าน บุคคลเหล่านี้มีหน้าที่

หลายด้าน เช่น งานในหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง งานสนองนโยบายระดับสูง และยังคงต้องตอบสนองงานเก็บข้อมูลให้หลายหน่วยงาน ดังนั้น การปฏิบัติงานด้านการรวบรวมข้อมูลจึงอาจจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะ ไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในการรวบรวมข้อมูล อีกทั้งไม่ได้รับการฝึกฝน ไม่มีความคุ้นเคยกับระเบียบวิธีการทางสถิติ และไม่มีเวลาให้กับงานนี้

2. หน่วยเก็บข้อมูลและรายการข้อมูลที่รวบรวม

แบบสอบถามข้อมูลระดับหมู่บ้านแทบทุกโครงการ จะไม่เก็บข้อมูลของครัวเรือนเป็นรายบุคคล ถึงแม้จะมีการเก็บข้อมูลรายครัวเรือนดังเช่นข้อมูล ใน จปฐ. 1 แต่ข้อมูลที่ให้กรอกลงในแบบสอบถามยังคงเป็นยอดรวมของครัวเรือน จึงเป็นการยากที่จะนำข้อมูลที่มีอยู่มามีวิเคราะห์ในระดับบุคคลเพิ่มเติมในประเด็นที่ต้องการได้

ส่วนโครงการที่เก็บข้อมูลเป็นรายหมู่บ้าน เช่น ข้อมูล กชช.2ค และข้อมูลการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน จะตัดขั้นตอนการแจงนับรายครัวเรือนออกไป และประเมินว่า ผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน เป็นผู้ที่ทราบข้อมูลโดยรวมของหมู่บ้านที่ตนรับผิดชอบ แต่ในความเป็นจริงเป็นการยากที่จะทราบข้อมูลที่มีหน่วยเก็บข้อมูลเป็นหมู่บ้านโดยไม่แจงนับเป็นรายครัวเรือนมาก่อน อีกทั้งเป็นเพราะสังคมเปลี่ยนไป สภาพความเป็นอยู่ของสังคมดั้งเดิมหายไป ความเป็นอยู่แบบไม่รู้เขาไม่รู้เราเข้ามาแทนที่ หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้นำชุมชนเปลี่ยนแปลง จึงทำให้ข้อมูลบางส่วนเป็นสิ่งที่ไม่อาจทราบได้โดยแน่ชัด เช่น การย้ายเข้า ย้ายออก ซึ่งเดิมให้แจ้งที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ปัจจุบันให้แจ้งที่ที่ว่าการอำเภอ หรือ เทศบาล ตัวเลขจำนวนคนย้ายเข้า ย้ายออก ของหมู่บ้าน จึงต้องไปรวบรวมจากงานทะเบียนราษฎร ไม่ใช่จากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน อีกตัวอย่างที่เห็นชัด คือข้อมูล อาชีพและรายได้ของบุคคลซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องรวบรวมจากปัจเจกชนหรือครัวเรือนโดยตรง ก่อนจะนำมาคิดเป็นรายได้เฉลี่ย และร้อยละของประชากรที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ

ในหมู่บ้าน หรือ ในแบบ กชช. 2ค ให้กรอกจำนวนคนในหมู่บ้านที่อายุระหว่าง 6-14 ปี ที่ไม่ได้เรียนการศึกษาภาคบังคับหรือเรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ หรือ กรอกจำนวนคนในหมู่บ้านที่จบการศึกษาภาคบังคับหรือสูงกว่า ซึ่งไม่ได้เรียนต่อแล้ว ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลขอความร่วมมือให้ผู้ที่ไม่ทราบข้อมูลกรอกตัวเลขโดยไม่มีการเก็บข้อมูลจากแต่ละครัวเรือนมาก่อนทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ถูกต้องและไม่น่าเชื่อถือ ผลที่ตามมาคือผู้ใช้ตัวเลข (ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือผู้เก็บข้อมูลเอง) เกิดความเคลือบแคลงใจต่อตัวเลข ซึ่งเป็นการยากสำหรับหน่วยงานระดับย่อยที่จะนำข้อมูลสถิติมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนตลอดจนประเมินแผนงาน

3. ประมวลผลเบื้องต้นด้วยมือ

ในการประมวลผลข้อมูลสถิติให้ถูกต้องและตรวจสอบได้ เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ เพราะส่วนใหญ่เป็นการนับจำนวน (ความถี่) ซึ่งจะเกิดความผิดพลาดได้ง่ายหากมีข้อมูลหลาย ๆ รายการและแต่ละรายการมีจำนวนมาก ดังเช่นวิธีการที่ใช้ในปัจจุบัน เช่นในการบันทึกข้อมูลใน แบบ จปร. 2 ซึ่งเป็นการรวมยอดจากแบบ จปร. 1 โดยการแจงนับดังตัวอย่างข้างล่างนี้

จะเห็นได้ว่าการเจงนั้บเช่นนี้้จะเกิดควมผิตพลตได้ง่าย และตรวจสอบได้ยัก ดั่งนั้นหากคิดว่ตัวเลขทุกตัวมีควมสำคัญ จะต้องให้ควมสำคัญต่อกระบวนการประมวผลมกกว่ที่เป็นอยู่

จากกระบวนการเก็บข้อมูลดังกล่าว จะมีผลกระทบหลายประการ เช่น ควมเบื้อหน่ยในกรจัดเก็บข้อมูล ควมถูกต้องและนำชื้อถือของข้อมูล ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปถึงการไม่ใช้ข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้ไม่สูงสุค เนื่องจกข้อจ้กคของหน่วยที่ใช้เก็บข้อมูล

5.2.3 ข้อมูลระดับหมู่บ้านที่มีอยู่มักจะนำมาใช้ชี้ประเด็นปัญหาของหญิงหรือชายไม่ได้ ด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวบุคคลในประเด็นต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่ได้เก็บจ้แนกตามเพศ จากการผลกรศึกษาในตอนที่ 2.2 จะเห็นได้ชัดว่ ข้อมูลจปรฐ. และข้อมูล กชช.2ค ส่วนใหญ่ จะไม่มีการเก็บแยกเพศของบุคคล มีข้อมูลด้้นรงงนจกข้อมูล กชช.2ค เท่นั้นที่ม่มีการเก็บตัวเลขจ้แนกตามเพศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อมูลสองแหล่งนี้ มีเป้าหมายเพื่อนำข้อมูลไปค้ำนวณด้ชนีวัดคุณภาพชีวิตของคนไทย และเพื่อจัดระดับการพัฒนของหมู่บ้านตามลำดับ ดั่งนั้น จึงไม่ได้ให้ควมสำคัญต่อข้อมูลรายบุคคลนับตั้งแต่การออกแบบสอบถม

2. ข้อมูลสถิติทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการจัดเก็บเป็นประจำโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการรวบรวมข้อมูล คือ ส้ำนกนงนสถิติแห่งชชาติ เช่น การสำรวจภาวะกรท้ำนงนของประชกร การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของคร้วเรือ่น เป็นต้น การสำรวจเหล่านี้้ใช้วิธีสำรวจด้้วยตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลของสมชิกในคร้วเรือ่นกระจยไปตมหมู่บ้านท้วประเทศ ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลแบบนี้สามารถประมวผลและเสนอรงงนที่สะท้อนภพประเด็นหญิงชยได้ แต่ในปัจจุบันยังไม่อาจทำได้ เพราะจ้ำนวน

ตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านไม่มากพอต่อการรายงานผลในระดับหมู่บ้าน เนื่องจาก
 ด้วมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร

3. ข้อมูลเฉพาะด้านระดับหมู่บ้าน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประสบ
 ปัญหาแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นข้อมูลที่เก็บจำแนกตามเพศ แต่เป็น
 โครงการที่จัดทำเฉพาะกิจเท่านั้น หากไม่มีการดำเนินการต่อก็จะทำให้ไม่มี
 ข้อมูลที่ทันสมัย

4. กลุ่มผู้ใช้และผู้ผลิตข้อมูลมีความตระหนักในประเด็นหญิงชาย
 น้อย ดังนั้นจึงไม่มีการกระตุ้นให้การเก็บข้อมูลที่เป็นอยู่ สามารถสะท้อน
 ประเด็นปัญหาหญิงชาย และนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนเพื่อให้หญิง
 และชายได้มีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์เท่าเทียมกันได้

5.2.4 ความต้องการใช้ข้อมูลไม่แพร่หลายในกลุ่มผู้วางแผนพัฒนาของ
 อบต. นั่นคือ ผู้บริหารบางคนให้ความสำคัญด้านข้อมูลน้อย เพราะแผนงานที่
 จัดทำส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องข้องกับการก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น
 สร้างถนน ซุดคลอง ดังจะเห็นได้จาก ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
 ใช้ข้อมูลสถิติในการวางแผนของ อบต. ในหัวข้อ 2.3

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษารั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประเด็นปัญหาหญิงชายในระดับตำบล 2) โครงสร้างการจัดเก็บและชนิดของข้อมูลระดับย่อยที่มีอยู่ในปัจจุบัน และ ที่ควรมีในฐานะข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาของ อบต. 3) สถานภาพการใช้ข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาของ อบต. กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ปลัด อบต. คณะกรรมการบริหาร อบต. และสมาชิก อบต. จาก อบต. บ้านพรุ และ บ้านนา จังหวัดสงขลา และ อบต. บานา และ โศกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

6.1 ประเด็นปัญหาหญิงชายในระดับตำบลและข้อเสนอแนะ

จาก 18 ประเด็นย่อยที่รวบรวม มี 9 ประเด็นที่เป็นปัญหา ได้แก่

1. ปัญหา :

การที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพังเป็นปัญหา เพราะถ้าลูกอยู่กับพ่อ มีแนวโน้มจะเกิดปัญหาขาดความเอาใจใส่ หรือถ้าลูกอยู่กับแม่ อาจมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กได้

ข้อเสนอแนะ :

ผู้ร่วมสนทนาต้องการให้ทางราชการเข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการสร้างศูนย์เด็กเล็กประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ลูกหลานได้มีผู้ดูแลเอาใจใส่

ขณะที่พ่อหรือแม่ไปประกอบอาชีพ และส่งเสริมด้านการศึกษา ตลอดจนช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง เพื่อให้ลูกของเขาสามารถช่วยตนเองได้ในอนาคต

2. ปัญหา :

หลังจากฝึกอบรมมาแล้ว ไม่สามารถนำความรู้มาใช้ได้อย่างเต็มที่ เพราะการฝึกอบรมไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของผู้เข้ารับการอบรม จึงไม่ได้สนใจและให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ :

2.1 ในการคัดเลือกบุคคลที่เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละด้านต้องเป็นไปตามความต้องการที่แท้จริง และประโยชน์สูงสุดของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำความรู้จากการฝึกอบรมมาเผยแพร่และประยุกต์กับชุมชนของตน

2.2 ควรมีการติดตามและประเมินผลจากการฝึกอบรมแต่ละครั้งอย่างจริงจัง เพื่อจะได้ทราบสภาพปัญหา อุปสรรค และแก้ไขได้ทันเหตุการณ์

2.3 ควรเปิดโอกาสให้หญิงเข้ารับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยี การเกษตรได้เท่าเทียมกับชาย เพราะบางครั้งหญิงเป็นผู้ใช้เทคโนโลยี แต่ชายเป็นผู้รับการฝึกอบรม และไม่ได้นำความรู้ด้านนั้น ๆ มาถ่ายทอดให้กับหญิง ทำให้หญิงขาดโอกาสที่จะได้รับความรู้นั้น ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเผยแพร่ให้กับชุมชนและตนเอง

3. ปัญหา :

หญิงต้องทำงานทั้งภายในและภายนอกบ้านเป็นภาระหนัก ทำให้เกิดความเครียด เหนื่อยล้า ขาดโอกาสในการแสวงหาความรู้ด้านการครองเรือนและอาชีพ

ข้อเสนอแนะ :

3.1 ควรเปลี่ยนแปลงกระบวนการอบรม การเรียนรู้ทางสังคม (socialization) ของเด็กอย่างแท้จริง ซึ่งเริ่มจากสถาบันครอบครัวและการศึกษา สร้างคตินิยมในการทำงานบ้านร่วมกันทั้งพ่อแม่ ลูกชายและลูกสาว เพื่อแบ่งงานกันทำภายในครอบครัว และเพื่อมิให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยกงานของหญิงชาย

3.2 ขกย่องพ่อบ้านที่ช่วยรับภาระงานบ้านและการเลี้ยงดูบุตร

3.3 ควรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการผลิตสมัยใหม่เพื่อพัฒนาด้านการเกษตรให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ช่วยให้ประหยัดทั้งเวลาและแรงงาน เช่น วิธีการรดน้ำ ด้วย sprinkle การเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นต้น

4. ปัญหา :

สามีไม่อนุญาตให้ภรรยาไปทำงานนอกบ้าน เพราะเกรงว่าสมาชิกในบ้านไม่มีใครดูแล หรืองานภายในบ้านจะบกพร่อง ตลอดจนภรรยาจะแบ่งปันใจให้กับชายอื่น แต่จากระบบเศรษฐกิจแบบเงินตรา (money economy) และสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน จะสร้างแรงกดดันให้สามีจำยอมให้ภรรยาออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้น แต่สามีมิได้เปลี่ยนทัศนคติหรือค่านิยมเดิม ประกอบกับค่านิยมของภรรยาที่ต้องการออกนอกบ้าน เพื่อพบปะสังสรรค์ทางสังคมกับผู้อื่น เพื่อแสวงหาความทันสมัย

สมัยและค่านิยมของผู้หญิงในสังคมปัจจุบัน เป็นผลให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ :

ชายควรเปิดใจให้กว้าง ยอมรับสภาพความจริงให้มากขึ้น

5. ปัญหา :

การที่พ่อและแม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน ปล่อยให้ลูก ๆ อยู่ตามลำพัง หรืออยู่กับญาติ หรือฝากไว้กับผู้อื่นนั้น ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับลูก

ข้อเสนอแนะ :

5.1 พ่อแม่ต้องมีเวลาให้กับลูก ๆ อย่าคิดว่าเวลาที่จะให้ลูก คือเวลาที่ตนสะดวก เพราะในความเป็นจริง เวลาที่สำคัญที่สุดคือเวลาที่ลูกต้องการพ่อแม่ ต้องการที่ปรึกษา ต้องการความเอาใจใส่ มิฉะนั้น ลูกจะหาสิ่งอื่นทดแทน การที่ไม่มีเวลาให้ลูกก็เท่ากับว่าไม่พร้อมที่จะมีลูก ดังนั้น พ่อแม่ควรจะมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความใกล้ชิดสนิทสนม ผูกพัน อันเป็นพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับครอบครัว

5.2 ในกรณีที่พ่อแม่ให้ผู้อื่นมาดูแลบุตรของตนนั้น ต้องเชื่อถือได้ว่า ผู้ดูแลเด็กเหล่านั้น มีความรู้เพียงพอที่จะก่อให้เกิดพัฒนาการตามวัยของเด็ก

6. ปัญหา :

ทั้งหญิงและชายต่างประสบปัญหาการว่างงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นการว่างงานแอบแฝง ว่างงานตามวัฏจักรเศรษฐกิจ และว่างงานตามฤดูกาล

ข้อเสนอแนะ :

6.1 มีการจัดการศึกษานอกระบบ (functional nonformal education) เพื่อฝึกอบรมให้หญิงชายได้รับการฝึกอบรมด้านวิชาชีพให้มีความชำนาญพิเศษอย่างแท้จริง และเพื่อนำความรู้เหล่านี้ไปประกอบอาชีพในอนาคต อันจะเป็นการเพิ่มรายได้ มีทางทำมาหากิน รู้จักประหยัดรายจ่าย และจัดระบบงบประมาณในครอบครัว (family budgeting) โดยพยายามใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นหรือในหมู่บ้านใกล้เคียง ตลอดจนจัดหาตลาดที่จะรับซื้อผลผลิตจากชาวบ้านด้วย

6.2 ปรับปรุงการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น ให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัวและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ แก่หญิง-ชายที่ไร้ฝีมือ และมีรายได้ต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ ตลอดจนผู้ที่ว่างงาน เพื่อให้เขามีความรู้ ทักษะ และมีงานทำตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

7. ปัญหา :

ลูกจ้างในธุรกิจหรือโรงงานขนาดเล็ก มักจะไม่ได้รับสวัสดิการ และการคุ้มครองแรงงาน เพราะนายจ้างไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน หรือยังไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย เพราะกฎหมายคุ้มครองแรงงานมักจะบังคับใช้กับธุรกิจที่มีคนงานตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ :

ควรมีมาตรการให้นายจ้างในธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจนอกระบบ จัดสวัสดิการให้ลูกจ้างตามสมควร เช่น จัดซื้อบัตรประกันสุขภาพ หรือซื้อบริการประกันอุบัติเหตุหมู่ให้กับลูกจ้าง ซึ่งนายจ้างก็มิได้เพิ่มค่าใช้จ่ายมากนักไป แต่กลับเป็นผลดีด้านการจูงใจในการทำงานของลูกจ้าง

8. ปัญหา :

ชายไม่ยอมรับความเป็นผู้นำด้านการเมืองของหญิง แม้หญิงจะมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ รวมทั้งประสบความสำเร็จในชีวิต และหน้าที่การงานตลอดจนมีรายได้มากกว่าหรือเท่าเทียมกับชาย

ข้อเสนอแนะ :

8.1 สื่อมวลชนควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความสำเร็จของหญิงหรือยกย่องหญิงที่เป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง การบริหาร ด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อแสดงให้เห็นว่า หญิงมีความสามารถในการเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกับชาย เพื่อลบล้างความเชื่อเดิมที่มีผลในทางลบต่อหญิง เช่น หญิงอ่อนแอ อารมณ์อ่อนไหวง่าย ไม่กล้าตัดสินใจ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง โดยสร้างความเข้าใจว่าความเป็นหญิงไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ในขณะที่เดียวกันควรชี้ให้ฝ่ายชายเห็นว่า การที่หญิงเป็นผู้นำนั้นมิได้เป็นการลดบทบาทของชายแต่อย่างใด แต่เป็นการร่วมมือกันปฏิบัติงานตามความถนัดของแต่ละคน

8.2 หญิงควรใช้คุณลักษณะซึ่งมีประจำอยู่ในตัว เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีมนุษยสัมพันธ์ไปในทางสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดผลดีและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน มากกว่าที่จะเรียกร้องสิทธิในเรื่องที่ไม่มีเหตุผลเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง

8.3 สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม สมาคม หรือชมรมสตรีที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

8.4 สร้างคตินิยมให้หญิงมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อในความสามารถของหญิงด้วยตนเอง

9. ปัญหา :

การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของหญิงน้อยกว่าชาย

ข้อเสนอแนะ :

9.1 จัดอบรมผู้นำสตรีในด้านการบริหารท้องถิ่น และการปกครองท้องถิ่นอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง รวมทั้งจัดอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อส่งเสริมให้มีบทบาททางการเมืองบริหารท้องถิ่นและทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น

9.2 สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มสตรี องค์กรสตรี และให้ความรู้ฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในด้านการเมือง การปกครองแก่สตรีในกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ เพื่อให้เกิดทักษะที่จะเข้าร่วมทางการเมือง และเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดี

9.3 ส่งเสริมการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่สำคัญ และจำเป็นแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหญิง และแก่ผู้ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองที่เป็นหญิง ดังที่องค์กรสตรีบางองค์กรได้จัดไปแล้ว ให้ดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง

9.4 สื่อมวลชนช่วยเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับหญิงที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงได้รับทราบข้อมูลคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นหญิง เช่น ความรู้ ความสามารถ อาชีพ รายได้ ประสบการณ์ เป็นต้น

9.5 ให้ความรู้แก่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง และพรรคการเมืองถึงประโยชน์ที่จะได้รับหากหญิงได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ในทางการเมือง

9.6 สื่อมวลชนและพรรคการเมืองควรแสวงหา และสนับสนุน ผู้นำสตรีระดับชุมชน รวมทั้งผู้ที่มีศักยภาพที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้หญิงมีส่วนร่วมในทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

6.2 ปัญหาข้อมูลระดับหมู่บ้าน พบว่า

1. ปัญหา :

ข้อมูลระดับหมู่บ้านที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช 2 ค. และข้อมูลการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน แหล่งข้อมูล ทั้ง 3 แหล่งนี้ แม้จะประกอบด้วยข้อมูลที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม ประชากร และโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน แต่นำมา ซึ่งประเด็นหญิงชายไม่ได้ เพราะข้อมูลส่วนใหญ่ ไม่มีการจำแนกตามเพศ ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล ไม่ได้มุ่งเน้นตัวบุคคลเป็นหลัก กล่าวคือ ข้อมูล จปฐ. จัดเก็บเพื่อใช้ทำดัชนีวัดคุณภาพชีวิตของ ประชาชนโดยภาพรวม ส่วนข้อมูล กชช. 2 ค. จัดเก็บเพื่อใช้จัดระดับการ พัฒนาของหมู่บ้าน และ ข้อมูลสำรวจข้อมูลหมู่บ้าน จัดเก็บเพื่อเป็นฐาน ข้อมูลและใช้เป็นกรอบการเลือกตัวอย่างของสำนักงานสถิติแห่งชาติ หากแหล่งข้อมูลระดับหมู่บ้านทั้ง 3 แหล่งนี้มีข้อมูลจำแนกเพศ ก็จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ :

หากจะให้ข้อมูลจาก 3 แหล่งนี้ มีประโยชน์ต่อการวางแผนเพื่อ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างหญิงชายแล้ว ควรมีการปรับวิธีการเก็บข้อมูลใหม่ ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1.1 ควรปรับแนวคิดในการเก็บข้อมูลโดยให้มีความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นหญิงชายด้วย เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ใช่เป็นเรื่องความเป็นกลางระหว่างเพศ (gender neutral)

1.2 ควรปรับแบบสอบถามให้มีการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลในครัวเรือน โดยมีคำถามเกี่ยวกับเพศ (sex) ของสมาชิกในครัวเรือนทุกคน เพื่อให้สามารถประมวลผลและรายงานผลเกี่ยวกับประเด็นหญิงชายด้านต่าง ๆ ได้ด้วย

1.3 ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ผู้เก็บข้อมูลไม่ได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้ความชำนาญ หรือทักษะในการจัดทำข้อมูลสถิติ เพราะไม่ใช่เป็นงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรง ดังนั้น จึงควรปรับเปลี่ยนตัวผู้เก็บข้อมูลเป็นผู้ที่มีความชำนาญงานด้านสถิติแทน จะช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมมามีความน่าเชื่อถือและถูกต้องยิ่งขึ้น

1.4 การประมวลผล และการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล ควรมีการจำแนกเพศ และ รายงานตัวเลขของหญิงและชายควบคู่กันไป เพื่อสามารถเปรียบเทียบแสดงความแตกต่างระหว่างหญิงชายได้

2. ปัญหา :

ข้อมูลทางเศรษฐกิจ และ สังคมจากแหล่งอื่น ยกเว้นข้อมูลระดับหมู่บ้านดังกล่าวแล้วในข้อ 1 ซึ่งโดยปกติมีการจัดเก็บอยู่เป็นประจำ เช่น การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาประมวลผลจำแนกเพศ และชี้ให้เห็นประเด็นความแตกต่างของหญิงและชายได้ แต่รายงานผลระดับหมู่บ้านไม่ได้ เพราะในการสำรวจใช้ขนาดตัวอย่างไม่มากพอที่จะประมาณค่าในระดับหมู่บ้านได้ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังเจ้าหน้าที่สถิติ หากข้อมูลเหล่านี้ สามารถนำเสนอ

รายงานในระดับหมู่บ้านได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนในอนาคต

3. ปัญหา :

ข้อมูลระดับหมู่บ้านที่จัดเก็บเฉพาะด้านเป็นการเฉพาะกิจ เช่น ข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ข้อมูลการว่างงาน และตลาดแรงงาน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาประมวลผลจำแนกตามเพศ และสะท้อนประเด็นหญิงชายได้ เช่นเดียวกับข้อมูลที่กล่าวในตอน 2 อีกทั้งยังเสนอรายงานในระดับหมู่บ้านได้ แต่เป็นการจัดทำเฉพาะกิจ ดังนั้น หากได้มีการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวต่อไปอย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนได้อย่างดียิ่ง

ข้อเสนอแนะ :

จากปัญหาทางด้านการจัดเก็บข้อมูลในข้อ 2 และข้อ 3 ดังกล่าวแล้วนั้น อาจมีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาคือ ให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลระดับหมู่บ้านโดยหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่จัดเก็บข้อมูลเพียงหน่วยงานเดียว เพื่อ

1. ลดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บข้อมูล
2. สามารถรวมงบประมาณด้านการจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาไว้ในแหล่งเดียวกัน และสามารถเก็บข้อมูลด้วยขนาดตัวอย่างที่เพียงพอต่อการเสนอผลในระดับหมู่บ้านได้
3. สามารถใช้บุคลากรที่มีทักษะ และเครื่องมือที่เหมาะสมที่ใช้ในกระบวนการจัดทำข้อมูลสถิติอย่างมีระบบที่มีอยู่ได้เต็มประสิทธิภาพ อีกทั้ง สามารถผลิตข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือได้มากขึ้น

6.3 สถานภาพการใช้ข้อมูลสถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาของ อบต.

ปัญหา :

โดยทั่วไปกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ใช้สถิติชี้ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนา และผู้เก็บข้อมูลระดับหมู่บ้านก็ได้ผลิตข้อมูลจำแนกตามเพศ เพราะทั้งผู้ใช้และผู้เก็บข้อมูล มีความตระหนักถึงความแตกต่างของบทบาทระหว่างหญิงชายค่อนข้างน้อย

ข้อเสนอแนะ :

1.1 กระตุ้นให้ผู้ผลิตและผู้ใช้ข้อมูลระดับย่อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลสถิติเป็นเครื่องมือในการวางแผน ติดตาม และ ประเมินผลโครงการต่าง ๆ

1.2 กระตุ้นให้ผู้ผลิต และผู้ใช้ข้อมูลระดับย่อย มีความตระหนักถึงความแตกต่างของหญิง และชายในการเก็บรวบรวมข้อมูลการประมวลผล รายงานผล และการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

บรรณานุกรม

หนังสือ

- การปกครอง, กรม. 2538. คู่มือวิทยากร สถาปนาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ตามโครงการพัฒนาสถาปนาตำบล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- การพัฒนาชุมชน, กรม. 2540. รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2539 จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.). กรุงเทพฯ : เพิ่มเสริมกิจ.
- เกริกศักดิ์ บุญญานุกงษ์. 2530. รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาในการเลี้ยงดูบุตรของสตรีที่ทำงานนอกร้านในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น. 2541. กชช. 2 ค. แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ปี 2541. กรุงเทพฯ : บางกอกบล๊อค
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. 2542. จปฐ. 1 แบบสอบถามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน. กรุงเทพฯ : บางกอกบล๊อค
- _____ . 2542. จปฐ. 2 แบบประมวลผลและเทียบเป้าหมายข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือนรายหมู่บ้านประจำปี 2542. กรุงเทพฯ : บางกอกบล๊อค
- คหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, สมาคม. 2524. ครอบครัวสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : นำกัการพิมพ์.

- จรรยา เศรษฐบุตร และอุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์. 2541. รายงานการวิจัย เรื่อง
ความรับผิดชอบด้านครอบครัวและการทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ
และความมั่นคงในชีวิตสมรสของผู้บริหารหญิง. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุไรรัตน์ จันทร์ธารง. 2529. “ผู้หญิงและครอบครัว”, ใน **รวมบทความ
ประเด็นเรื่องสตรี**, หน้า 84-85. อมรา พงศาพิชญ์, บรรณาธิการ.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ และคณะ. 2537. รายงานการวิจัย เรื่อง **การ
ส่งเสริมและการศึกษาศักยภาพสตรีในการมีส่วนร่วมตัดสินใจใน
งานพัฒนาหมู่บ้าน กรณีศึกษาภาคใต้**. ปัตตานี : คณะมนุษย-
ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เจลิยว บุญยงค์. 2528. **การศึกษาชีวิตครอบครัว**. กรุงเทพฯ : กิ่งจันทร์
การพิมพ์.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. 2529. **เด็กและวิกฤตการณ์ในครอบครัว**. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยยิด ซาฮีด อัครदार ริชวี. 2526. **ชีวิตครอบครัวแห่งอิสลาม**. กรุงเทพฯ :
อมรินทร์การพิมพ์.
- นิรมล พงศาธร. 2536. **คือผู้หญิง...คือมนุษย์** : ชุดผู้หญิงปริทรรศน์.
กรุงเทพฯ : เจนเดอร์เพรส.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. 2540. **กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม**. สงขลา : คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล. 2535. รายงานการวิจัย เรื่อง **การรับ
บริการข่าวสารทางการเกษตรของสตรีเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่**.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญถื่อ วันทยานนท์. 2525. **ครอบครัวและวงศ์วาน**. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เพ็ญพักตร์ ทองแท้. 2535. “บทบาทของหญิงชนบท การปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว และคุณภาพชีวิตของครอบครัวในจังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรดุขฎิบัณฑิต สาขาพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยแห่งรัฐลูซอนกลาง ฟิลิปปีนส์. (สำเนา)

ไพรัช เตชะรินทร์. 2525. **รายงานการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในสังคม การเมือง และการปกครองของสตรีไทย**. กรุงเทพฯ : กองพัฒนาสตรีและเด็ก กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

ไพบุลย์ สำราญภูมิ. 2531. **สไตล์การบริหารงาน บริหารคน**. กรุงเทพฯ : สามเกลอ.

มหาดไทย, กระทรวง. **แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. และหน่วยงานอื่น ๆ. คู่มือปฏิบัติงานโครงการพัฒนาระบบข้อมูลการวางแผนเพื่อช่วยเหลือประชาชน** (สำเนา).

“มาตรการ 30 มีนาฯ มูลค่า 1.3 แสนล้าน รัฐบาลเตียงดวง พันเศรษฐกิจ”, **มติชนรายสัปดาห์ 19** (เมษายน 2542) : 22.

มูรีด ทีมะเสน. 2540. **อาภรณ์แห่งชีวิตคู่**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.

รัชนิกร เศรษฐ. 2532. **โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. และมหาวิทยาลัย, ทบวง. 2542.

คู่มือบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. 2542. **คู่มือบัณฑิตอาสา เรื่องการสำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านแรงงาน และสวัสดิการสังคม**

ตามโครงการจ้างบัณฑิตอาสาและผู้มีประสบการณ์ด้านการเงิน
เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน.
กรุงเทพฯ : ยุทธวิธีนทร์การพิมพ์.

วันทนา กลิ่นงาม. 2528. ประชากรศึกษาและการวางแผนครอบครัว.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

วารุณี วงษา. 2539. การจัดการบ้านเรือน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
สงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัย. โครงการประชากรศึกษาภาคใต้. 2528.

พัฒนาประชากรเพื่อคุณภาพชีวิต. สงขลา : ไทยนำ.

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. 2530. ประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
สายสัมพันธ์. 2524. อีศตามกับการวางแผนครอบครัว. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. "แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544)"
ม.ป.ป. (สำเนา)

โสภา ชปิลมันน์ และคณะ. 2531. รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาการแพร่
ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนในย่านชุมชนแออัด :
ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สภาสังคม
สงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2537. นโยบายและแผนงานหลักสตรี
ระยะยาว (พ.ศ.2535-2554). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์
พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2542. เอกสารประกอบการชี้แจงระเบียบวิธีการ
ปฏิบัติงาน ระดับสถิติจังหวัด โครงการสำมะโนหมู่บ้าน พ.ศ.
2542. (สำเนา).

- _____ . 2541. ตารางสถิติ โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร
ระดับจังหวัด รอบที่ 4 : พฤศจิกายน 2541. (สำเนา).
- อรเพ็ญ นาควัชระ และคณะ. 2530. รายงานการวิจัยเรื่องอิทธิพลและบทบาทของครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และการใช้
สารเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.
กรุงเทพฯ : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- อิดิต, แอ็ดคิน และเอสเทน, รับบิน. 2530. หย่าทำไมให้สะเทือนใจลูก.
แปลโดยธิดา. กรุงเทพมหานคร : ของขวัญการพิมพ์.
- อำนวยการ ภูมิพัทธ์เผ่าพงษ์, ผู้แปล. 2533. หย่าลูกไม่ขาด. กรุงเทพฯ :
รุ่งแสงการพิมพ์.
- อภาภรณ์ จันทร์สว่าง. 2525. การพัฒนาบุคคล กลุ่มและชุมชน. กรุงเทพฯ
: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วารสารและอื่น ๆ

- “กสส. ชี้อึ้งแพ้เลือกตั้งเพราะสมัครน้อย”, มติชน, 28 พฤษภาคม 2541,
หน้า 13.
- โกวิท พวงงาม. “มองสภาตำบลผ่านกลุ่มผู้นำสตรีในชนบทภาคเหนือ”,
พัฒนาชุมชน, 33 (สิงหาคม 2537), 12-15.
- โคทม อารียา. 2535. “บทบาทชายหญิงในครอบครัว”, จันทรเกษม,
(มิถุนายน-กันยายน), 30-34.
- คาราวรรณ ธรรมารัตน์. 2530. “การปล่อยปละละเลยเด็กในสังคมไทย :
กำพร้าเพื่อน”, สังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม),
50-62.

- บพิตร เกาฏีระ. “ความรุนแรงของครอบครัวผู้เมียตีกันเพราะเหตุใด”,
ไทยรัฐ, 4 ธันวาคม 2533, หน้า 5.
- ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์. 2538. “สภาพปัญหาโดยรวมของครอบครัวไทย”,
วารสารกรมประชาสงเคราะห์, 38 (3) (มกราคม-มิถุนายน), 46-47.
- สวัสดิ์ หาดใหญ่. “ปปส.และตำรวจประสานทุกองค์กรท้องถิ่นและองค์กร
ศาสนาร่วมแก้ปัญหาเยาวชนเสพติด จังหวัดชายแดนภาคใต้”, ไทย
รายสัปดาห์, 3 (21-27 มิถุนายน 2541), 68.

หนังสือภาษาอังกฤษ

- National Statistical Office 1995. **Report I : Priority Gender Issues and
Relevant Statistics and Indicators.**
- Statistics Sweden 1993. **Gender Issues and Statistics.** (Training Material
for Regional Workshop on Gender Statistics in Bangkok,
Thailand 24 – 28 January 1994). Stockholm.
- Status of Women Canada 1999. **Gender – based Analysis : A guide for
policy – making.** [Online]. Available URL :
<http://www.swc-cfc.gc.ca/publish/gbagid-e.htm>
- United Nations 1984. **Improving Concepts and Methods for Statistics
and Indicators on the Situation of Women.** Studies in method
series F No.33. ST/ESA/STAT/SER.F.33, New York : Oxford
University Press.
- UNDP. 1997. **Human Development Report 1997.** New York : Oxford
University Press.

_____. 1998. **Human Development Report 1998**. New York :
Oxford University Press.

United Nations Population Fund. 1998. **Indicators for Population and
Reproductive Health Programmes**. New York : Oxford
University Press.

World Bank. 1998. **World Development Indicators**. New York : Oxford
University Press.

ภาคผนวก 1: แนวคำถามในการจัดทำ Focus Group เกี่ยวกับ ประเด็นหญิงชายในชุมชน

1. ด้านครอบครัว

- มีความต้องการลูกสาวหรือลูกชายต่างกันไหม อย่างไร
- ผลกระทบจากการเลือกเพศลูกสาวและลูกชายมีอะไรบ้าง
- สภาพปัญหาที่พ่อหรือแม่ต้องเลี้ยงลูกตามลำพังเป็นอย่างไร และต่างกันไหม
- มีความพอใจในการใช้ชีวิตครอบครัวในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

2. ด้านการศึกษา

- ให้โอกาสในการศึกษาแก่ลูกสาวและลูกชายเหมือนกันหรือต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- โอกาสที่หญิงและชายจะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆ ต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- สามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมมาใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ทำไม

3. ด้านสุขภาพ

- ในชุมชนนี้มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ เพราะอะไร
- ท่านคิดว่าผู้ติดยาเสพติดมีสาเหตุเพราะอะไร มีแนวทางป้องกันและแก้ไขอย่างไรบ้าง

4. ด้านเศรษฐกิจ

- การที่สามีต้องแบกภาระทำงานนอกบ้านคนเดียวเป็นปัญหาหรือไม่ อย่างไร
- สภาพปัญหาการที่หญิงต้องทำงานทั้งในและนอกบ้านเป็นอย่างไร
- การอนุญาตให้ภรรยาไปทำงานนอกบ้านมีปัญหาหรือไม่ ทำไม
- การที่ทั้งพ่อและแม่ต้องไปทำงานนอกบ้านมีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวอย่างไรบ้าง
- ปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้างมีไหม อย่างไร
- ปัญหาการว่างงานในหมู่บ้านมีไหม สาเหตุเพราะอะไร

5. ด้านการมีส่วนร่วม

- หญิงมีบทบาท หน้าที่ ในกิจกรรมของหมู่บ้านอย่างไร และชายยอมรับไหม
- ถ้าหญิงมีความรู้ ความสามารถ และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน คนในหมู่บ้านจะยอมรับเธอเป็นผู้นำไหม ทำไม
- ท่านจะเลือกหญิงเป็นกรรมการ อบต./กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/สง./สส.หรือไม่ ทำไม

6. ด้านอาชญากรรมและความรุนแรง

- มีการบังคับ ข่มเหงน้ำใจ ทะเลาะวิวาทและทุบตีภรรยาภายในบ้านหรือภายในหมู่บ้านบ้างไหม อย่างไร
- มีแนวทางแก้ไขความรุนแรงภายในบ้านอย่างไรบ้าง
- มีปัญหาอาชญากรรมในหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร และมีวิธีป้องกันอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สถิติที่ประเด็นหญิง-ชาย

1. โลกยุคปัจจุบัน ข่าวสาร/ข้อมูลสถิติ มีความจำเป็นสำหรับท่าน หรือไม่
 จำเป็น ไม่จำเป็น
2. ท่านเห็นด้วย หรือไม่ว่า “ผู้ที่ได้รับข่าวสาร/ข้อมูลมากเท่าใด ย่อมช่วยในการตัดสินใจได้ถูกต้องมากขึ้นเท่านั้น”
 เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย
3. ข่าวสาร/ข้อมูลสถิติ มีความจำเป็นในการวางแผนสำหรับ อ.บ.ต. มากน้อยเพียงใด
 มาก ปานกลาง น้อย
4. ในฐานะที่ท่านเป็นกรรมการ อ.บ.ต. ท่านมีโอกาสนำข้อมูลสถิติ เพื่อการวางแผนในงานของท่านมากน้อยเพียงใด
 ใช้มาก ใช้บ้าง ใช้น้อยมาก
5. ถ้ามีการนำข้อมูลสถิติในการวางแผน ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลประเภทใด

ประเภทของข้อมูล	แหล่งข้อมูล
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
6. ท่านมีปัญหาในการนำข้อมูลที่มีอยู่หรือไม่
 มี ไม่มี อื่น ๆ ระบุ.....

7. ถ้ามีปัญหาในการใช้ข้อมูล ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องใด
- () ข้อมูลไม่มี/ไม่เพียงพอ () ข้อมูลไม่มีคุณภาพ
- () อื่น ๆ ระบุ.....
-
8. ส่วนงานใดของ อบต. ที่รับผิดชอบงานด้านข้อมูล
-
9. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีปัญหาอะไรบ้าง
-
-
-
-
-
10. ท่านคิดว่า ข้อมูลสถิติสาขาต่างๆที่เกี่ยวกับตัวบุคคล ถ้ามีการเก็บรวบรวมโดยแยกเป็นข้อมูลชาย-หญิง จะใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นหรือไม่
- () มากขึ้น เพราะ.....
- () ไม่มีความแตกต่างกับเมื่อเก็บโดยไม่แยกเพศ เพราะ.....
-
11. ข้อมูลสถิติสาขาต่างๆที่เกี่ยวกับตัวบุคคล ที่ท่านนำมาใช้วางแผน มีการพิจารณาแยกชาย-หญิงหรือไม่
- () มี เพราะ.....
- () ไม่มี เพราะ
12. ถ้าจะจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล และการใช้ข่าวสาร/ข้อมูลสถิติ เพื่อประโยชน์ในงานของท่าน ๆ ประสงค์จะเข้าร่วมฝึกอบรม หรือไม่
- () เข้าร่วม
- () ไม่เข้าร่วม เพราะ.....

ข้อเสนอแนะ/ความเห็นเพิ่มเติม ในเรื่องการใช้ข้อมูลสถิติของ อบต.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
